



# **TARTU LINNA ARENGUKAVA**

## **AASTATEKS 2013–2020**

**Sisukord**

<b>SISSEJUHATUS .....</b>	<b>3</b>
<b>ARENGUKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED.....</b>	<b>4</b>
<b>TARTU LINNA ÜLDISELOOMUSTUS.....</b>	<b>5</b>
TERRITOOORIUM .....	5
RAHVASTIK.....	6
TARTU LINNA JUHTIMISE PÕHIMÕTTED .....	8
LINNAEELARVE.....	8
RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ .....	9
<b>TARTU LINNA ARENDAMISE MUDEL.....</b>	<b>10</b>
<b>LÄHTEPOSITSIOON AASTAL 2011.....</b>	<b>12</b>
TEADMUSLINN .....	12
ETTEVÕTLUSLINN.....	24
MODERNSE ELUKESKKONNAGA LINN.....	27
HOOLIV LINN .....	32
LOOV LINN .....	35
<b>AASTATEKS 2013–2020 KAVANDATUD MEETMED JA TEGEVUSED .....</b>	<b>40</b>
TEADMUSLINN .....	40
ETTEVÕTLUSLINN .....	45
MODERNSE ELUKESKKONNAGA LINN.....	49
HOOLIV LINN .....	56
LOOV LINN .....	61
<b>ARENGUKAVA ELLUVIIMINE .....</b>	<b>75</b>
<b>LISAD .....</b>	<b>76</b>
LISA 1 .....	77
<i>Ülevaade valdkondade arendamisest aastatel 2007–2011 .....</i>	<i>77</i>
LISA 2 .....	113
<i>Kasutatud kirjandus.....</i>	<i>113</i>

## Sissejuhatus

---

Tartu linna arengukava koostamise peaesmärgiks on tagada järgnevatel aastatel erinevate linnaelu valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Tartu linn soovib arengukava elluviimisega parandada tartlaste elukvaliteeti ning muuta Tartu atraktiivsemaks investoritele ja linna külalistele.

Tartu linna arengukava on pikemaajalisest arengustrateegiast lähtuv dokument, mis sisaldab linna majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsil põhinevaid meetmeid ja tegevusi lühemaks perioodiks. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse järgi peab igal omavalitsusel olema arengukava vähemalt neljaks eelseisvaks eelarveaastaks. Arengukava on aluseks linnaelarve koostamisele, investeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste või muude vahendite taotlemisele, laenude võtmisele ja võlakirjade emitteerimisele.

Käesolev arengukava hõlmab ajaperioodi 2013–2020 ning on seega üks etapp arengustrateegias „Tartu 2030“ püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamisel. Arengukavas on antud hinnang erinevate linnaelu valdkondade sotsiaal-majanduslikule olukorrale ning määratletud konkreetsete meetmed ja tegevused arengukava perioodiks. Arengukava koostamisel on järgitud linna arengu jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõimelisuse põhimõtteid.

Dubleerimiste vältimiseks on senised mittekohustuslikud arengukavad integreeritud linna arengukavasse. Sellest tulenevalt ei pikendata valdkondlikest arengukavadest enam munitsipaalharidussüsteemi, ettevõtluse, keskkonna, sotsiaalhoolekande, kultuuri, spordi ja noorsootöö ning turismi arengukava. Vastavate valdkondade investeringuid ja tegevusi kajastatakse senisest detailsemalt linna arengukavas. Eraldiseisvateks valdkondlikeks arengukavadeks jäävad transpordi arengukava, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava ning jäätmekava.

Arengukava eesmärkide elluviimine eeldab sihipärast ressursside kasutamist ja koostööd erinevate sidusgruppidega. Kavandatud tegevuste rahastamine toimub vastavalt linnaelarve võimalustele ja kooskõlas eelarvestrateegiaga. Arengukava realiseerimiseks on oluline lisaks linnaelarvele kaasata täiendavaid vahendeid nii riigilt, Euroopa Liidu struktuurifondidest kui ka erasektorist.

Arengukava koostamise protsessis osalesid lisaks Tartu Linnavalitsuse ametnikele ka erinevate eluvaldkondade eksperdid ja sidusgruppide esindajad.

Käesolev arengukava on olnud seadusega sätestatud aja jooksul kõigile linnakodanikele kättesaadav avalikuks aruteluks ning ettepanekute ja paranduste tegemiseks.

## Arengukava koostamise põhimõtted

Tartu Linnavalitsus algatas Tartu linna uue arengukava aastateks 2013–2020 koostamise 2010. aasta 26. oktoobri korraldusega nr 1120. Arengukava koostamiseks moodustati juhtgrupp, kuhu kuulusid linnavalitsuse liikmed ja arenguteenistuse esindaja ning töögrupp, kuhu kuulusid erinevate linnaelu valdkondade spetsialistid. Lisaks kutsuti töö käigus kokku teemarühmi, et arutada arengukavasse kavandatavaid tegevusi teemade kaupa vastava valdkonna ekspertide ja sidusgruppide esindajatega.

Arengukava koostamise põhialuseks on arengustrateegia „Tartu 2030“, mida vaadati üle ja kaasajastati 2010. aastal. Arengustrateegia uuendatud versioon on kinnitatud Tartu Linnavalikogu 2010. aasta 16. septembri määrusega nr 17. Arengukava ülesannete määramisel võeti aluseks arengustrateegias kirjeldatud visioon, allvisioonid ning strateegilised eesmärgid ja tegevussuunad. Arengukava ülesehitus järgib strateegia struktuuri, kus Tartut nähakse arenemas viie kujutlusliku linnana, milleks on teadmuslinn, ettevõtluslinn, modernse elukeskkonnaga linn, hooliv linn ja loov linn.

Lisaks arengustrateegiale lähtuti arengukava koostamisel kehtivate arengudokumentide ja olemasoleva statistilise materjali analüüsist ning arutelude käigus kujundatud arvamustest linna arengusuundade osas.

Investeeringute rahastamisvajaduste kavandamisel arvestatakse Tartu linna eelarve tulubaasi prognoosi. Rahastamisvõimalused eelolevaks neljaks aastaks kajastatakse Tartu linna eelarvestrateegias, mis valmib 2012. aastal. Kavandatud tegevuste ja investeeringute konkreetsed rahastused määratakse Tartu linna iga-aastase eelarvega.

Arengukava koosneb järgmistest peatükkidest:

- Tartu linna üldiseloomustus;
- Tartu linna arendamise mudel;
- lähtepositsiooni kirjeldus (teadmuslinn, ettevõtluslinn, modernse elukeskkonnaga linn, hooliv linn ja loov linn);
- aastateks 2013–2020 kavandatud meetmed ja tegevused;
- arengukava elluviimine.

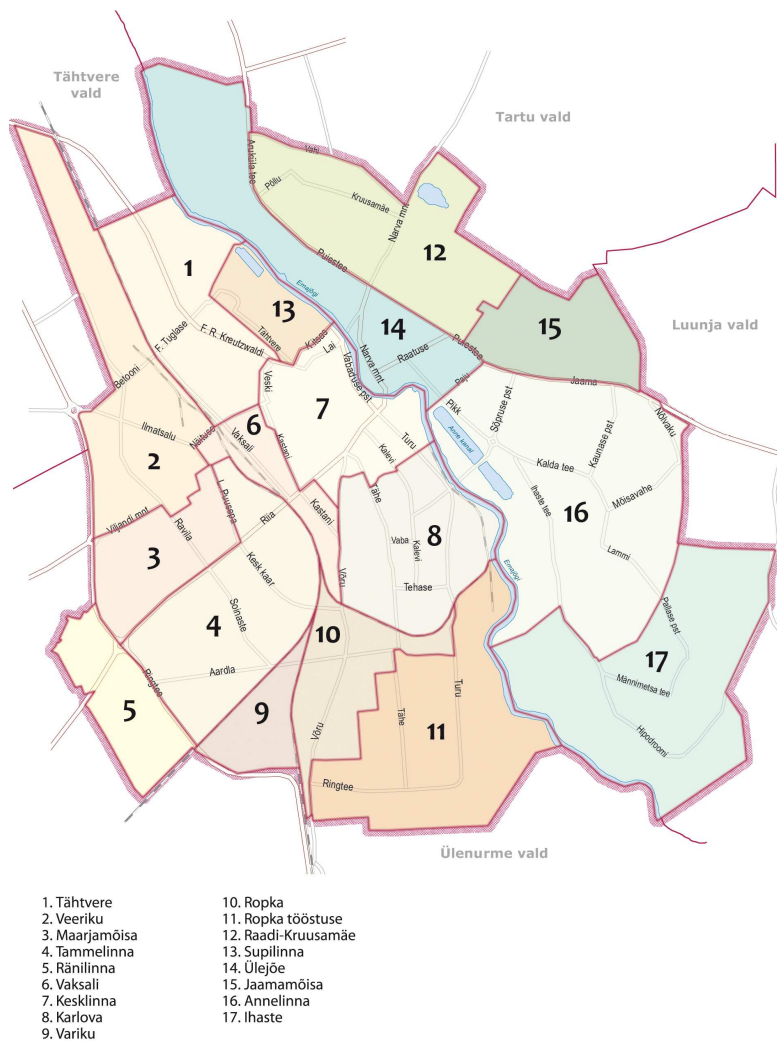
Lisadena on esitatud:

- erinevate valdkondade olukorra ülevaated aastatel 2007–2011,
- kasutatud kirjandus.

## Tartu linna üldiseloostus

### Territoorium

Tartu on oma ligi 100 000 elanikuga suuruselt teine linn Eestis. Pealinnast Tallinnast 185 kilomeetri kaugusel olev Tartu on ühtlasi Lõuna-Eesti keskus. Tartut ilmestab Emajõgi, mis kahte suuremat Eesti järve ühendades voolab kümne kilomeetri ulatuses linna piires. Tartu linnal on ühine piir nelja vallaga: põhjas Tartu, idas Luunja, lõunas Ülenurme ja läänes Tähtvere vallaga. Linna 38,82 ruutkilomeetri suurune territoorium on jaotatud loode-kagu suunas kaheks. Emajõgi jaotab Tartu linna suuremaks paremkaldaks (u  $\frac{2}{3}$  linnast) ja väiksemaks vasakkaldaks. Tartu jaguneb 17 eriilmeliseks linnaosaks (joonis 1), millest 12 paiknevad Emajõe paremal ja viis vasakul kaldal.

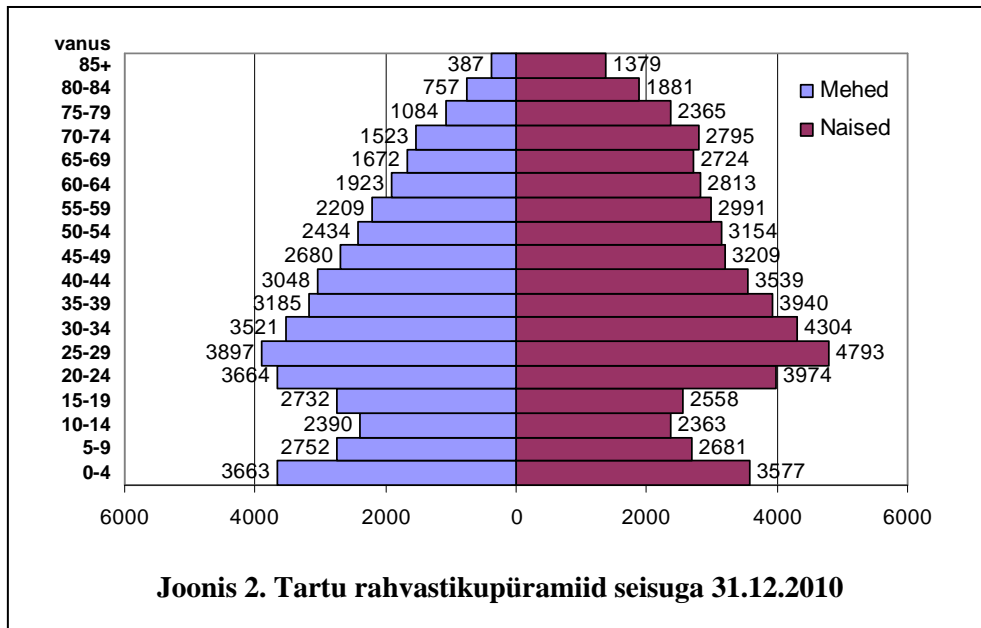


Joonis 1. Tartu linnaosad

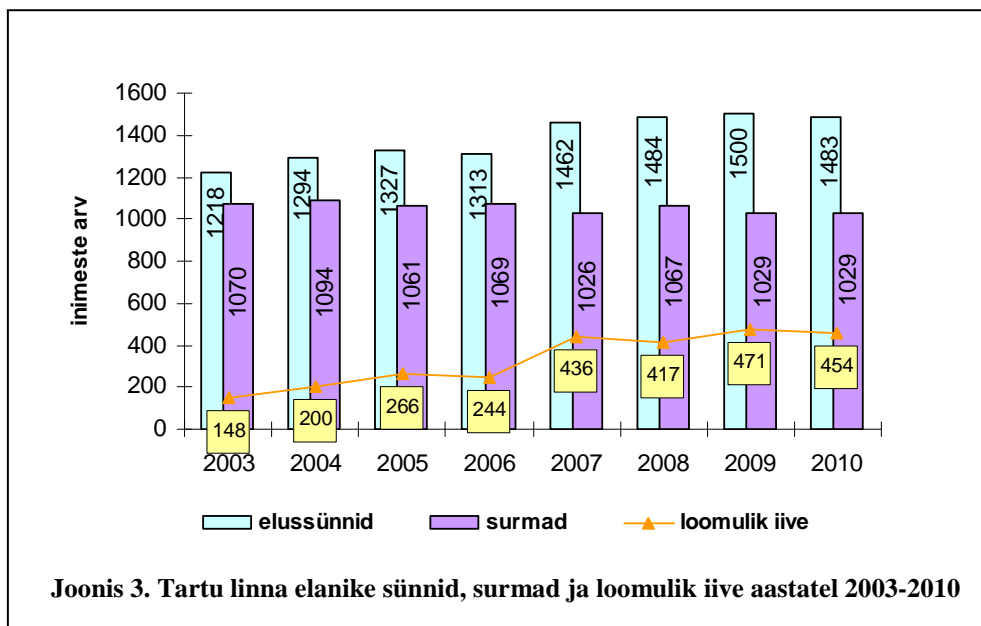
## Rahvastik

Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakonna registriteenistuse andmetel kasvas tartlaste arv pidevalt alates 1999. aastast kuni 2002. aastani, mil elanike arv ületas 100 000 piiri (100 912 inimest). Alates 2005. aastast langes Tartu linna elanike arv taas alla 100 000 piiri ja 2010. aasta lõpu seisuga elas Tartus 98 561 inimest.

Joonisel 2 on esitatud Tartu rahvastikupüramiid 31. detsembri 2010. aasta seisuga. Laste arv on Tartus hakanud pisut kasvama, hetkel on kõige väiksem vanuserühm 10–14aastased. Kõige arvukama vanusegrupi moodustavad 25–29aastased tartlased. Eakaid on suhteliselt palju, mis näitab kõrget eluiga ja rahvastiku vananemise tendentsi.



Alates 2003. aastast on Tartu rahvastiku loomulik iive olnud positiivne. 2010. aastal sündis Tartus 1483 last ja suri 1029 tartlast. Tartu linna sündid, surmad ja loomulik iive aastatel 2003–2010 on toodud joonisel 3.



Tartu elanikkonna rahvuslikust koosseisust moodustasid 2010. aastal 72,5 protsenti eestlased ja 14,3 protsenti venelased. Muudest rahvustest olid arvukamalt esindatud veel ukrainlased, soomlased ja valgevenelased.

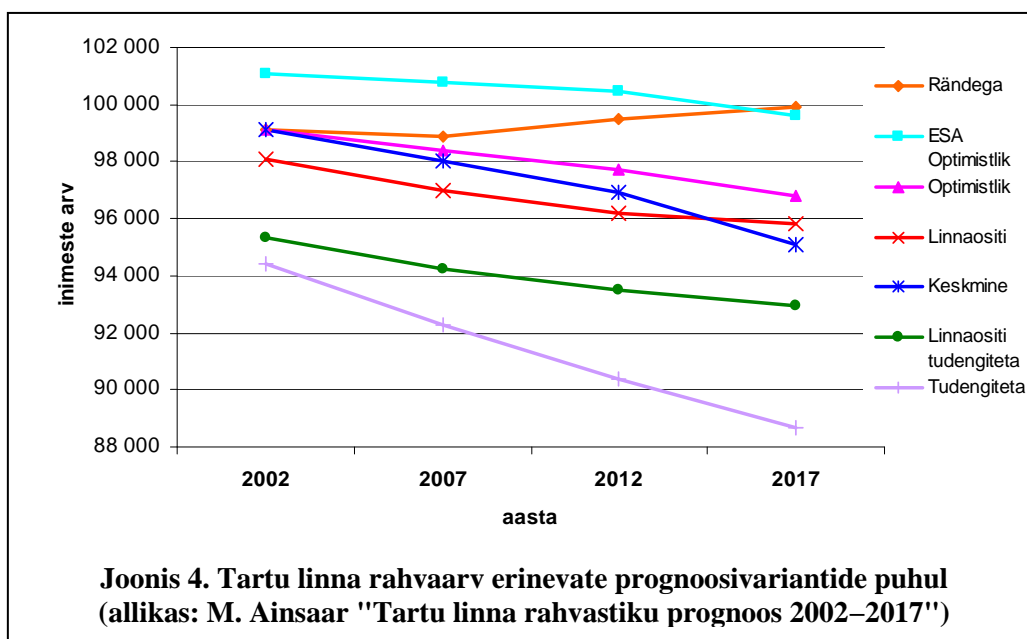
Tartu linnale on kuni aastani 2017 koostatud rahvastiku prognoos (tabel 1 ja joonis 4). Lisaks registripõhise prognoosi kolmele variandile on Tartule veel välja töötatud prognoos rahvaloenduse andmete alusel ja kaks prognoosi linnosade tasemel (M. Ainsaar, "Tartu linna rahvastiku prognoos 2002–2017"). Lisaks on tehtud prognoos, mis kajastaks olukorda, kui praegused oletatavad õppurid ei oleks Tartu linnaga üldse seotud. Sellise prognoosi tulemusi tuleb tõlgendada pigem teoreetiliselt, kui Tartu ei oleks (üli)koolide linn. Kuna Tartu jääb alati õppurite linnaks ja see mõjutab otseselt ka rahvastikku, võib seda varianti lugeda pigem hoiatavaks.

**Tabel 1. Tartu rahvaarv erinevate prognoosivariantide puhul (allikas: M. Ainsaar, "Tartu linna rahvastiku prognoos 2002–2017")**

Variant	2002	2007	2012	2017	Muutus 2002–2017
Keskmine	99144	98000	96900	95100	-4044
Optimistlik	99144	98400	97700	96800	-2344
Rändega	99144	98900	99500	99900	+756
ESA* Optimistlik	101093	100800	100500	99600	-1493
Linnaositi	98060	96978	96169	95849	-2211
Linnaositi tudengiteta	95355	94238	93526	92963	-2392
Tudengiteta	94400	92300	90400	88700	-5700

\*ESA – Eesti Statistikaamet

Kuuest reaalsest rahvastiku prognoosi variandist viie puhul Tartu linna rahvaarv tulevikus väheneb (tabel 1, joonis 4). Rahvaarvu suudaks säilitada ja isegi tõsta vaid linna suunduv ränne. Kuid ka kõige pessimistlikuma prognoosi järgi õnnestub Tartul säilitada rahvaarv paremini kui Eestis keskmiselt (vähemalt kaks protsenti enam). Sellest tingituna on üldise Eesti rahvaarvu languse taustal siiski oodata Tartu linna rahvastiku jätkuvat osatähtsuse tõusu kogu Eesti rahvastikus (M. Ainsaar "Tartu linna rahvastiku prognoos 2002–2017").



## Tartu linna juhtimise põhimõtted

Tartu omavalitsusorganiteks on linnavolikogu kui esinduskogu ja linnavalitsus kui volikogu poolt moodustatud täitevorgan. Tartu linnavolikogu viimased valimised toimusid 2009. aasta oktoobris. Volikogu on 49liikmeline ja valitakse neljaks aastaks. Linnavolikogule allub linnavolikogu kantselei. Tartu Linnavalitsus koosneb viiest liikmest (linnapea ja neli abilinnahead), kelle kureerida on 11 osakonda. Linnasekretäri alluvusse kuulub linnakantselei. Tartu Linnavalitsuses töötas 31. detsembri 2010. aasta seisuga 284 ametnikku. Võrreldes 2006. aasta lõpu seisuga on nelja aastaga ametnike arv vähenenud 42 võrra.

Linna juhtimisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

**Avatus** – tõdede, uskumuste, väärtuste ja elustiilide paljususe tunnustamine. Tartlastel peab olema ülevaade, mille alusel ja kuidas linna kujundavaid otsuseid vastu võetakse.

**Osalus** – linlaste laialdane kaasamine otsustusprotsessidesse. Eeldatakse elanike vastutustunnet kogukonna ees ja aktiivsust ühistegevustes.

**Innovatiivsus** – uute ideede ja lahenduste väljatöötamine, kasutamine ja tunnustamine.

**Sünergia** – toetatakse koostööd ja integreerivaid piiriüleseid ettevõtmisi.

**Säästlikkus** – kokkuhoiu ja tõhususe väärtustamine nii valitsemisel, linnaruumi kujundamisel kui ka igapäevaelus.

## Linnaeelarve

Arengukava on alus linna eelarve prioriteetide määramisel. Linna eelarve kaudu tagatakse linna arenguks vajalikud ressursid, finantspäädnikkus ning jätkusuutlik investeerimisvõime. Arengukava lähtub linna eelarve pikaajalisest prognoosist, mida igal aastal enne arengukava ülevaatamist korrigeeritakse, tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest. Tartu linna arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada linna tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning linna finantsiline iseseisvus.

Tartu linna eelarve tulu moodustavad peamiselt üksikisiku tulumaks, toetused riiklikult sektorilt, kaupade ja teenuste müük, finantseerimistehingud ning teised väiksemad tulud. Tabelis 2 on välja toodud tulude protsentuaalsed osad linna eelarves aastatel 2007–2010. Tartu linna tulubaas on alates 2007. aastast iga aastaga pisut vähenenud, mille on tinginud majanduskriis.

**Tabel 2. Tulud Tartu linna eelarves aastatel 2007–2010**

Valdkond	2007 (%)	2008 (%)	2009 (%)	2010 (%)
Üksikisiku tulumaks	45,4	51,1	49,1	47,2
Toetused riiklikult sektorilt	30,2	30,4	34,4	37,3
Kaupade ja teenuste müük	6,1	7,1	8,3	8,8
Finantseerimistehingud	13,4	7,6	4,7	3,7
Maamaks	0,8	0,8	1	1
Kohalikud maksud	0,9	0,9	0,7	0,7
Tulu varadelt	2	0,8	0,7	0,5
Toetused muudelt residentidelt	0,5	0,4	0,3	0,2
Toetused mitteresidentidelt	0,2	0,2	0,1	0,1
Muud tulud	0,5	0,7	0,7	0,5



<b>Kogumaht (miljardites kroonides)</b>	<b>1,735</b>	<b>1,713</b>	<b>1,558</b>	<b>1,492</b>
---	--------------	--------------	--------------	--------------

Tartu linna eelarve kulused erinevate linnaelu valdkondade lõikes aastatel 2007–2010 kajastab tabel 3. Aastatega on kõige rohkem kasvanud linna panus hariduse ja sotsiaalse kaitse valdkonda, mis omakorda on põhjustanud tagasihoidlikumad rahastamisvõimalused majanduse ning elamu- ja kommunaalmajanduse valdkonnas.

**Tabel 3. Kulud Tartu linna eelarves aastatel 2007–2010**

<b>Valdkond</b>	<b>2007 (%)</b>	<b>2008 (%)</b>	<b>2009 (%)</b>	<b>2010 (%)</b>
<b>Haridus</b>	44,1	47,6	53,5	50,2
<b>Majandus</b>	15,5	16,8	9,4	11,3
<b>Vaba aeg, kultuur</b>	11,1	9,8	9,8	11,7
<b>Sotsiaalne kaitse</b>	5,9	8,1	7,9	8,7
<b>Üldvalitsemine</b>	7,3	9,1	10	7,5
<b>Finantseerimistehingud</b>	10	2,7	3,3	4,5
<b>Keskonnakaitse</b>	2,4	3,1	3,5	3,7
<b>Elamu-kommunaalmajandus</b>	3,2	2,3	1,9	1,7
<b>Tervishoid</b>	0,4	0,4	0,4	0,4
<b>Avalik kord</b>	0,1	0,1	0,3	0,3
<b>Kogumaht (miljardites kroonides)</b>	<b>1,743</b>	<b>1,769</b>	<b>1,552</b>	<b>1,483</b>

### **Rahvusvaheline koostöö**

Tartul on hetkel 16 ametlikku sõpruslinna: Tampere, Turu ja Hämeenlinna Soomest, Uppsala Rootsist, Lüneburg Saksamaalt, Pihkva Venemaalt, Ferrara Itaaliast, Salisbury USA-st, Baerum Norrast, Frederiksberg Taanist, Hafnarfjörður Islandilt, Veszprém Ungarist, Kaunas Leedust, Deventer ja Zutphen Hollandist ning Riia Lätist. Tartu partnerlinnadeks on Aígina Kreekast, Peterburi Venemaalt, Siena Itaaliast ning Ningbo Hiinast.

Tartu linn on mitmete rahvusvaheliste organisatsioonide liige. Koostööd tehakse Läänemere Linnade Liiduga (*The Union of the Baltic Cities, UBC*), Kohalike Keskkonnainitsiatiivide Rahvusvahelise Nõukoguga – Jätkusuutlikud Kohalikud Omavalitsused (*The International Council for Local Environmental Initiatives – Local Governments for Sustainability, ICLEI*), Põhjamaade Sõpruslinnade Ühendusega (*The Nordic Chain*), Läänemere Turismikomisjoniga (*The Baltic Sea Tourism Commission, BTC*) ning Kaasaegse Hansaliiduga (*The Modern Hanseatic League*).

Tartus asub ka kaheksa välisriigi esindust: Costa Rica, Leedu, Peruu, Rootsi, Soome, Tšiili, Ungari ja Venemaa.

Välisriikide kultuuriesindustest paiknevad Tartus Soome Instituut, Tartu Saksa Kultuuri Instituut, Prantsuse Teaduslik Instituut, Põhjamaade Ministrite Nõukogu infobüroo, Tampere Maja ja Turu linna infopunkt.

Tulevikuväljakutseks on kaasa aidata Tartu rahvusvahelisemaks muutumisele, milleks tihendatakse koostööd sõprus- ja partnerlinnadega, laiendatakse Tartu mainearendust ka väljapoole sõprus- ja partnerlinnu ning jätkatakse mitmepoolset huvi pakkuvate kogemuste vahetamist, osaledes aktiivselt rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Tartu linna paremaks turundamiseks koostatakse Tartu linna brändiraamat.

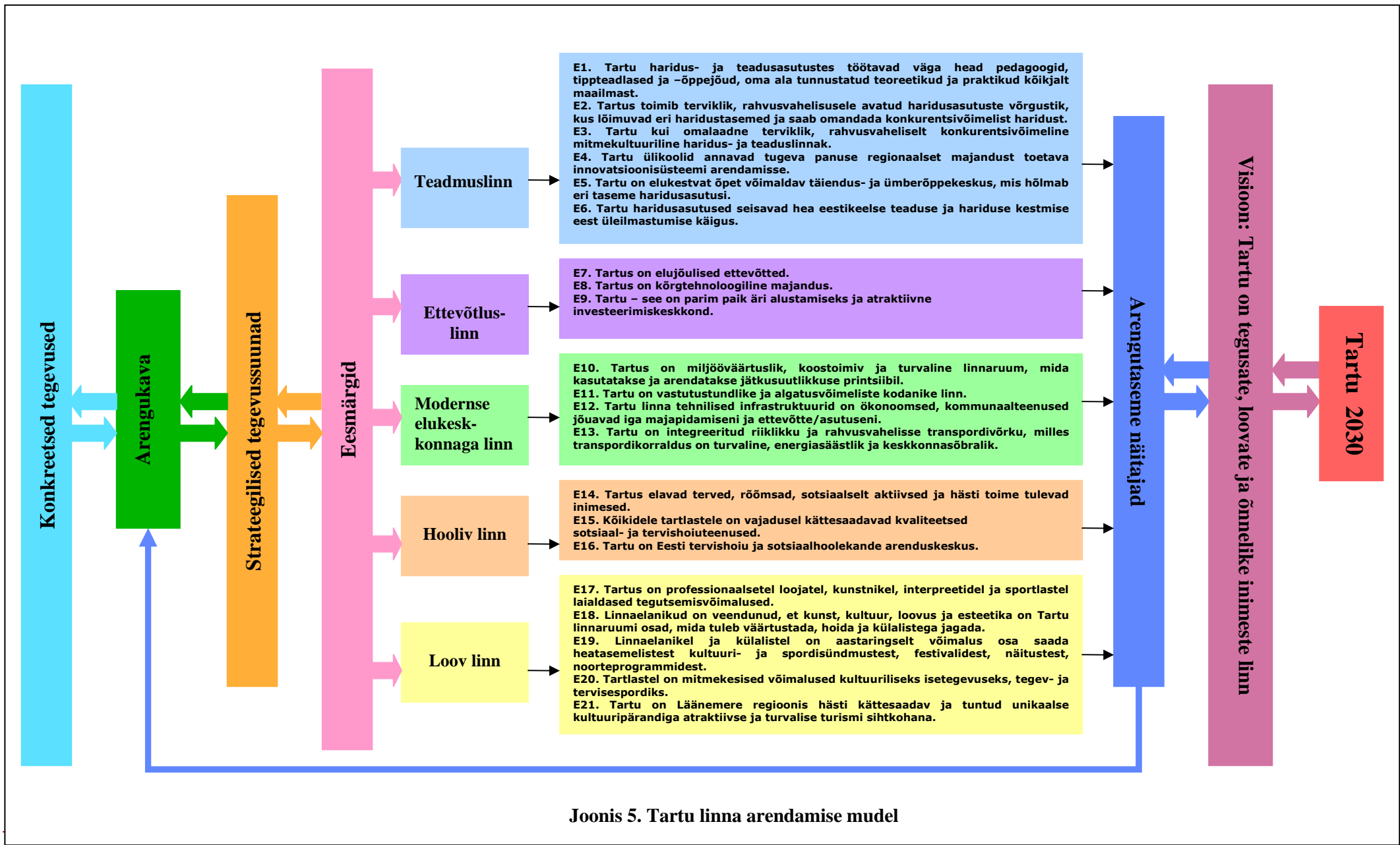
## **Tartu linna arendamise mudel**

Tartu linna arendamise strateegiliseks alusdokumendiks on arengustrateegia, mis sisaldab visiooni, allvisioone ning strateegilisi eesmärke ja tegevussuundi aastaks 2030.

Tartu visiooniks aastaks 2030 on olla tegusate, loovate ja õnnelike inimeste linn. Tartu on Eesti vaimupealinn ja traditsioonidega ülikoolilinn: nooruslinn, kus loovus ja avatud mõtlemine toetavad arendustegevust, ettevõtlust ja innovatsiooni. Tartu on unikaalse kultuuripärandiga ja modernse elukeskkonnaga, turvaline, säästvalt arenev ja aktiivset koostööd tegev euroopalik linn; atraktiivne ja turvaline reisisiht ning Eesti arengut edendav keskus.

Arengustrateegia „Tartu 2030“ visioonis nähakse Tartut arenemas viie linnana, teadmuslinna, ettevõtluslinna, modernse elukeskkonnaga linna, hooliva linna ja loova linna valdkondade läbipõimunud ühenduses. Arengustrateegia sisaldab iga valdkonna allvisioone, strateegilisi eesmärke ja tegevussuundi eesmärkide saavutamiseks, mis võeti aluseks arengukava tegevuste kavandamisel perioodiks 2013–2020.

Tartu linna arengukava on valminud arengustrateegias seatud eesmärkidest ja strateegilistest tegevussuundadest ning Tartu linna eelarve prognoosist juhindudes. Arengukava elluviimise kohta antakse tagasisidet arendustegevuse seire abil (joonis 5).



Joonis 5. Tartu linna arendamise mudel

## Lähtepositsioon aastal 2011

### TEADMUSLINN

Teadmuslinna all käsitletakse haridusvaldkonnaga seonduvaid teemasid. Siia alla kuuluvad nii alus-, põhi-, kesk- ja kutsehariduse arendamine kui ka kõrghariduse arendamise toetamine. Põhirõhk on suunatud seadusega omavalitsusüksusele pandud ülesannete täitmisele. Ülevaade hariduse valdkonna arendamisest linnavalitsuse pädevuses olevate ülesannete osas aastatel 2007–2011 on esitatud lisas 1.

### Koolieelsed lasteasutused

#### Lasteaedade võrk

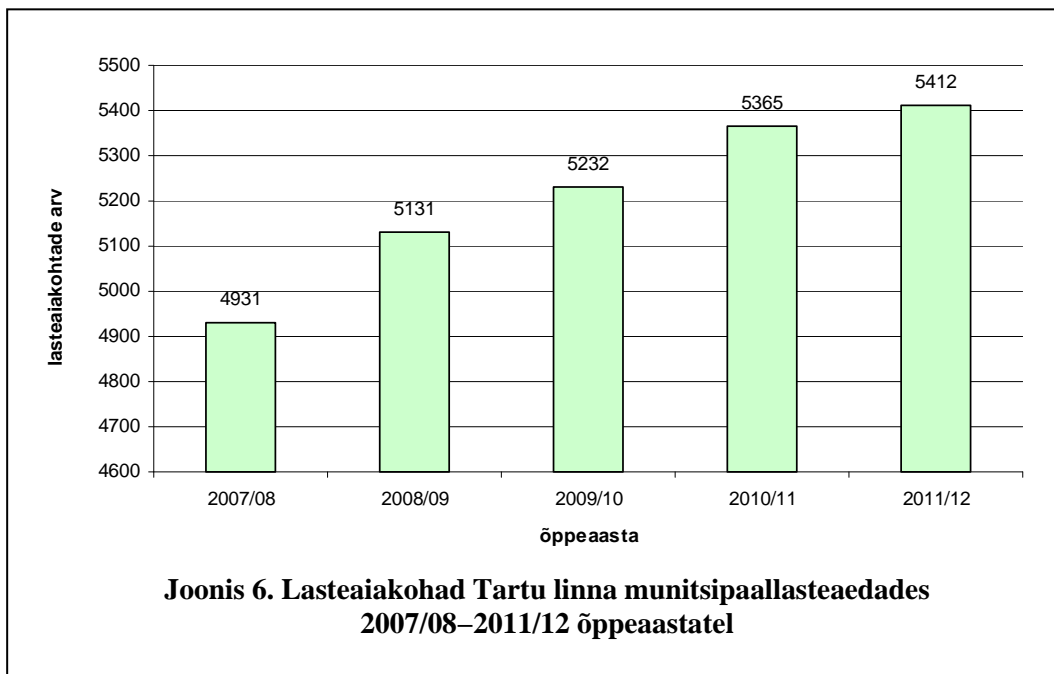
Tartus tegutses 2011. aastal 31 koolieelset munitsipaallasteasutust ja kaheksa eralasteaeda (tabel 4). Rühmade arv munitsipaallasteaedades varieerus kolmest kuni 12 rühmani. Eralasteaiad olid väiksemad ja neis oli keskmiselt kaks rühma. Tartus käis 2011. aastal munitsipaal- ja eralasteaedades kokku umbes 5600 last. Lapsehoiuteenuse osutajaid oli 2011. aastal kokku 38 ja lastehoidudes lapsi 429.

**Tabel 4. Tartu linna lasteaiad ja laste arv lasteaedades 6. oktoobri 2011. aasta seisuga**

<i>Munitsipaallasteaiad</i>			
Lasteaed	Lapsi (2011)	Lasteaed	Lapsi (2011)
Tartu Kesklinna Lastekeskus* <sup>e</sup>	120	Tartu Lasteaed Ploomike <sup>e</sup>	101
Tartu Lasteaed Annike* <sup>v</sup>	242	Tartu Lasteaed Poku* <sup>e</sup>	240
Tartu Lasteaed Helika <sup>e</sup>	132	Tartu Lasteaed Päkapikk* <sup>e, v</sup>	58
Tartu Lasteaed Hellik <sup>e</sup>	268	Tartu Lasteaed Pääsupesa* <sup>e</sup>	198
Tartu Lasteaed Kannike <sup>e</sup>	263	Tartu Lasteaed Ristikhein* <sup>e</sup>	240
Tartu Lasteaed Karoliine <sup>e</sup>	85	Tartu Lasteaed Rukkilill <sup>e</sup>	136
Tartu Lasteaed Kelluke* <sup>e, v</sup>	226	Tartu Lasteaed Sass <sup>e</sup>	233
Tartu Lasteaed Kivike <sup>e</sup>	275	Tartu Lasteaed Sipsik <sup>e</sup>	142
Tartu Lasteaed Klaabu* <sup>e</sup>	138	Tartu Lasteaed Sirel <sup>e, v</sup>	60
Tartu Lasteaed Kröll <sup>e</sup>	268	Tartu Lasteaed Triinu ja Taavi <sup>e</sup>	255
Tartu Lasteaed Lotte <sup>e</sup>	134	Tartu Lasteaed Tõruke <sup>e</sup>	90
Tartu Lasteaed Meelespea <sup>e</sup>	131	Tartu Lasteaed Tähtvere <sup>e</sup>	251
Tartu Lasteaed Midrimaa <sup>e</sup>	134	Tartu Lastesõim Mesipuu <sup>e</sup>	71
Tartu Lasteaed Mõmmik <sup>e, v</sup>	248	Tartu Maarjamõisa Lasteaed * <sup>e</sup>	263
Tartu Lasteaed Nukitsamees* <sup>e</sup>	24	Tartu Maarja Kool* <sup>e</sup>	8
Tartu Lasteaed Piilupesa* <sup>e, v</sup>	254	<b>Kokku</b>	<b>5288</b>
<i>Eralasteaiad</i>			
Lasteaed	Lapsi (2011)	Lasteaed	Lapsi (2011)
MTÜ Lasteaed Väike Pauline <sup>e</sup>	50	OÜ Sverresson Anni Lasteaed <sup>e</sup>	28
MTÜ Puhhi Lastehoid Lasteaed Puhhi <sup>e</sup>	36	MTÜ Tartu Katoliku Hariduskeskuse Tartu Katoliku Lasteaed <sup>e</sup>	69
MTÜ Tartu Erahariduse Arendamise Seltsi Eralasteaed Terake <sup>e</sup>	74	MTÜ Tartu International School eralasteaed Tartu Rahvusvaheline Lasteaed <sup>i</sup>	17
OÜ Remante Eralasteaed Cipollino <sup>e</sup>	17	<b>Kokku</b>	<b>311</b>
OÜ Väike Karu eralasteaed Karu Lasteaed <sup>e</sup>	20		

\* - erirühmad hariduslike erivajadustega lastele, e – eesti õppekeel, v – vene õppekeel, i – inglise õppekeel

Tartu lasteaiakohtade arv on aasta-aastalt järjest suurenenud. Juurde on ehitatud uusi lasteaedu ja laiendatud olemasolevate lasteasutuste rühmade arvu. Alates 2007. aastast on Tartu munitsipaallasteasutustesse lisandunud 481 uut lasteaiakohta (joonis 6). Ka eralasteaedade kohtade arv on järjest tõusnud. Kui 2007. aastal käis kuues eralasteaias kokku 144 last, siis 2011. aastal käis kaheksas eralasteaias 311 last. Linn toetab erasektoris uute lasteaiakohtade loomist investeringutoetusega ning eralasteaedade tegevust tegevustoetusega. Täiendavalt toetatakse linna eelarvest alates 2007. aasta sügisest ka lapsehoiuteenuse osutajaid, kellel on lapsehoidja kutsetunnistus ja tegevusluba. Teenuse saajaks on laps, kelle enda ja vanema elukohana on rahvastikuregistrisse kantud Tartu linn ning laps on eas, mil vanemal puudub õigus saada vanemahüvitist. Siiski on lasteaiakohtade ebapiisavus Tartus jätkuvalt probleemiks, kuigi näiteks 2011. aastal saab lastehoiuvõimalust (munitsipaallasteasutused, eralasteaiad, lastehoiud) kasutada umbes 370 last enam kui 2007. aastal. Peamiseks probleemiks on söimekohtade ehk kuni kolmeaastaste laste kohtade puudus lasteaedades.



Rahvastikuregistri andmetel on laste arv Tartus pidevalt kasvanud. Kui 2007. aastal oli Tartus 1–6aastaseid lapsi umbes 7200, siis 2011. aastal umbes 8100 last. Lapsevanemate sooviavalduste põhjal vajab lasteaiakohta umbes 30 protsenti 1,5–2aastastest, 80 protsenti 2–3aastastest, 85 protsenti 3–6aastastest lastest. 2011. aasta 16. augusti seisuga oli lasteaiakoha järjekorras registreeritud 1426 last (sh 1–2aastaseid 377, 2–3aastaseid 697, 3–4aastaseid 352), kes kõik soovisid hakata lasteaiakohta kasutama hiljemalt 2011. aasta sügisest. 1. septembri 2011. aasta seisuga oli munitsipaallasteaedade võrgu mahutavus 5412 kohta.

Prognoosi järgi on perioodil 2013–2020 vaja juurde luua umbes 1200 uut lasteaiakohta, et tagada kõigile soovijatele võimalus kasutada munitsipaallasteaeda (tabel 5).

**Tabel 5. Lasteaiakohtade vajaduse prognoos (kasutatud on Statistikaameti prognoose)**

Õppe-aasta	Vanus aastates						kõik kokku	1–3 a kokku	3–7 a kokku
	1–2 a	2–3 a	3–4 a	4–5 a	5–6 a	6–7 a			
2013/14	444	1165	1322	1340	1303	1138	6712	1609	5103
2014/15	450	1184	1238	1322	1340	1303	6837	1634	5203
2015/16	455	1200	1258	1238	1322	1340	6813	1655	5158
2016/17	456	1213	1275	1258	1238	1322	6762	1669	5093
2017/18	456	1216	1289	1275	1258	1238	6731	1672	5060
2018/19	454	1215	1292	1289	1275	1258	6783	1669	5114
2019/20	450	1210	1291	1292	1289	1275	6807	1660	5147
2020/21	443	1200	1285	1291	1292	1289	6800	1643	5157

2012.–2013. aastal on plaanis kaheksa olemasoleva lasteaia (Triinu ja Taavi, Kannike, Tähtvere, Kelluke, Maarjamõisa, Piilupesa, Hellig ja Ristikhein) õuepaviljonide kinniehitamine, mis võimaldab juurde luua 12 täiendavat rühma (umbes 270 lasteaia kohta). Veel on plaanis kasutusse võtta korterelamus Ilmatsalu 46 asuvad täiendavad rühmaruumid (vähemalt 2 rühmale, umbes 40 lapsele) lasteaiale Meelespea. Olemasolevate lasteasutuste jt pindade maksimaalse kasutusele võtmise tulemusena tekib juurde umbes 300 uut lasteaia kohta ning võrgu mahutavuseks kujuneb kokkuvõttes umbes 5730 kohta.

Lasteaia Rukkilill kuuele rühmale mõeldud juurdeehitis annab juurde 120 uut kohta. Uued lasteaiaid on plaanis ehitada Kulli (8 rühma), Pepleri (5 rühma), Oa (5 rühma) ja Uuele tänavale (12 rühma) ning Ihaste (6 rühma) ja kesklinna (8 rühma) piirkonda. Rukkilille juurdeehitise ja uute lasteaedade valmimisega tekib täiendavalt juurde umbes 980 lasteaia kohta ja lasteaedade mahutavuseks kujuneb kokkuvõttes umbes 6713 kohta. Samaaegselt kohtade arvu suurendamisega seatakse eesmärgiks järgida lasteaedades tervisekaitse nõudeid ühe lapse kohta ette nähtud ruutmeetrite osas.

Täiendavate kohtade loomisel jätkatakse ka erasektori toetamist. Uuendamist vajavad eralasteaedade toetamise põhimõtted, et muuta kohatasu lastevanematele jõukohasemaks.

### Õppe- ja kasvatustöö ning tugistruktuurid

Õppe- ja kasvatustöö mitmekesistamiseks jätkatakse uute õppemetoodikate ning õppekavade arendamise toetamist. Selleks on plaanis taaskäivitada õppekava toetavate projektide rahastamine.

Kuna järjest enam on hakatud rakendama kaasava hariduse põhimõtteid, mille kohaselt hariduslike erivajadustega lapsed õpivad sobitusrühmas, siis on oluliselt suurenenud ka pedagoogide eripedagoogilise koolituse vajadus. Vastava vajaduse on pedagoogid välja toonud ka Tartu Linnavalitsuse haridusosakonna 2011. aastal korraldatud uuringus. Oluliseks peetakse täiendada oma teadmisi, kuidas võimalikult varakult hariduslikku erivajadust märgata, lapsi arendada, toetada ning lapsevanemaid nõustada. Sellest tulenevalt on plaanis korraldada eripedagoogikaalased koolitusi pedagoogidele.

Oluliselt on suurenenud ka lastevanemate ja pedagoogide nõudlus Hariduse Tugiteenuste Keskuse poolt koolieelses eas olevatele lastele suunatud teenuste (psühholoogiline ja eripedagoogiline nõustamine jne) järele. Kui 2009. aastal selliseid teenuseid pakkuma asuti, siis nõustati aastas 275 koolieelikut. 2011. aasta esimese poolaasta lõpuks on nõustamiste arv kasvanud 344ni (lisa tabel 1). Keskuse koosseisu planeeritakse luua koolieelses eas olevatele lastele spetsialiseerunud eripedagoogi ja psühholoogi ametikohad.

Nendele hariduslike erivajadustega lastele, kelle puhul ei ole võimalik kaasava hariduse põhimõtteid rakendada, tagatakse koht erirühmas. Kuna sobilikke lasteaiakohti on liiga vähe ning kõigis lasteaeades pole võimalik luua sobivaid tingimusi, on plaanis ehitada uus lasteae, kus luuakse tingimused hariduslike erivajadustega laste arendamiseks ja õpetamiseks ning rehabilitatsiooniteenuste pakkumiseks.

## Üldhariduskoolid

### Koolivõrk

2011. aastal õppis Tartu üldhariduskoolides 13 128 õpilast, nendest kuuteistkümmes munitsipaalüldhariduskoolis 11 553, kolmes hariduslike erivajadusega lastele mõeldud munitsipaalkoolis 463, viies erakoolis 741 ning kahes riigikoolis 371 last (tabel 6).

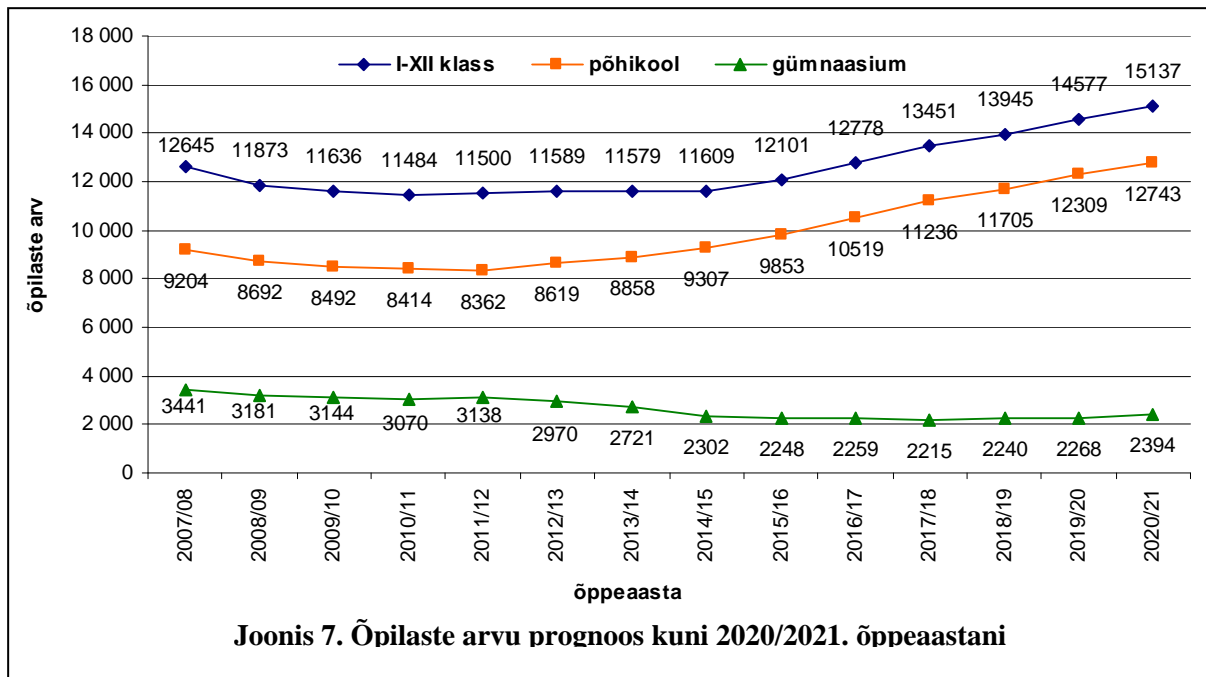
**Tabel 6. Tartu linna koolide õpilaste arv 10. septembri 2011. aasta seisuga**

Koolid	Klassid	Õpilasi	Üldhariduskoolid	Klassid	Õpilasi
<b>Üldhariduskoolid (õpilaste arv kokku: 11 553)</b>					
Tartu Annelinna Gümnaasium	1.–12.	746	Kunstigümnaasium	1.–12.	628
Tartu Descartes'i Lütseum	1.–12.	697	Mart Reiniku Kool	1.–9.	749
Tartu Forseliuse Gümnaasium	1.–12.	394	Miina Härma Gümnaasium	1.–12.	792
Hugo Treffneri Gümnaasium	10.–12.	541	Raatus Gümnaasium	1.–12.	550
Tartu Karlova Gümnaasium	1.–12.	804	Tamme Gümnaasium	1.–12.	967
Tartu Kesklinna Kool	1.–9.	395	Täiskasvanute Gümnaasium	8.–12.	503
Tartu Kivilinna Gümnaasium	1.–12.	1451	Veeriku Kool	1.–9.	406
Tartu Kommertsgümnaasium	1.–12.	844	Vene Lütseum	1.–12.	718
<b>Koolid hariduslike erivajadustega lastele (õpilaste arv kokku: 463)</b>					
Tartu Herbert Masingu Kool	1.–12.	233	Maarja Kool	1.–9.	74
Tartu Kroonuaia Kool	1.–9.	156			
<b>Erakoolid (õpilaste arv kokku: 741)</b>					
Tartu Erakool	1.–9.	175	Tartu Rahvusvaheline Kool	1.–9.	21
Tartu Katoliku Kool	1.–9.	315	Tartu Waldorfgümnaasium	1.–12.	180
Tartu Kristlik Põhikool	1.–9.	45	Peetri Kool*		
<b>Riigikoolid (õpilaste arv kokku: 371)</b>					
Tartu Emajõe Kool	1.–13.	61	Tartu Hiie Kool	1.–12.	310
<b>Tartu linnas kokku üldhariduskoolide õpilaste arv: 13 128</b>					

\*2013/2014 õppeaastal avati esimene klass. Eesmärgiks on välja kasvada põhikooliks.

Aastateks 2013–2020 planeeritud peamised muudatused koolivõrgus on tingitud õpilaste arvu muutusest ning vajadusest viia koolid vastavusse alates 1. septembrist 2010 kehtima hakanud uue põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega, kus on püstitatud gümnaasiumile ja põhikoolile erinevad eesmärgid.

Kui 2011/2012. õppeaastal õppis Tartus põhikooli osas 8362 õpilast, siis 2020. aastaks prognoositakse õpilaste arvu kasvu 4381 õpilase võrra (joonis 7). Kohalikul omavalitsusel on kohustus tagada kõigile oma territooriumil elavatele lastele põhihariduse omandamise võimalus ehk õpekoht munitsipaalkoolis.



Seega on Tartus aastaks 2020 vaja arvutuslikult 16 põhikooli hoonet (sh kaks koolimaja vene õppekeelega õpilastele), mis mahutaks vähemalt neli paralleelklassi. Lisaks neile jätkavad tegevust hariduslike erivajadustega laste õppele suunatud koolid. Oma koha Tartu haridusmaastikul on leidnud ka erakoolid, mille toetamist jätkatakse ka tulevikus.

Põhikoolide paiknemine linnas peab arvestama rahvastiku paiknemisega, et tagada võimalus põhihariduse omandamiseks kodu lähedal. Sellest tulenevalt ja praeguste koolihoonete paiknemist arvestades on mõistlik jätta üldjuhul praegused koolihooned põhikooli õpilastele. Koolivõrgu korrastamise käigus kujundatakse alates 2011/2012. õppeaastast põhikoolideks Tartu Raatuse Gümnaasium ja Tartu Forseliuse Gümnaasium, alates 2012/2013. õppeaastast Tartu Kunstigümnaasium, Tartu Karlova Gümnaasium ja Tartu Vene Lütseum. 2014/2015. õppeaastast moodustatakse Tartu Kommertsgümnaasiumi, Tartu Descartesi Lütseumi ja Tartu Kivilinna Gümnaasiumi gümnaasiumiosade baasil uus gümnaasium ning need koolid jätkavad põhikoolidena. 2015/2016. õppeaastal eraldatakse Tartu Tamme Gümnaasium põhikooliks ja gümnaasiumiks. Põhikoolide hoonete õppekeskkond kaasajastatakse ja sisustatakse vastavalt kehtivatele nõuetele, sealhulgas koolide võimlate ja teiste sportimisruumide ning riietusruumide renoveerimine, tööõpetusklasside rajamine ja sisustamine, kaasagsete keemia, füüsika ja loodusainete kabinetide sisustamine ning uute õppevahendite soetamine.

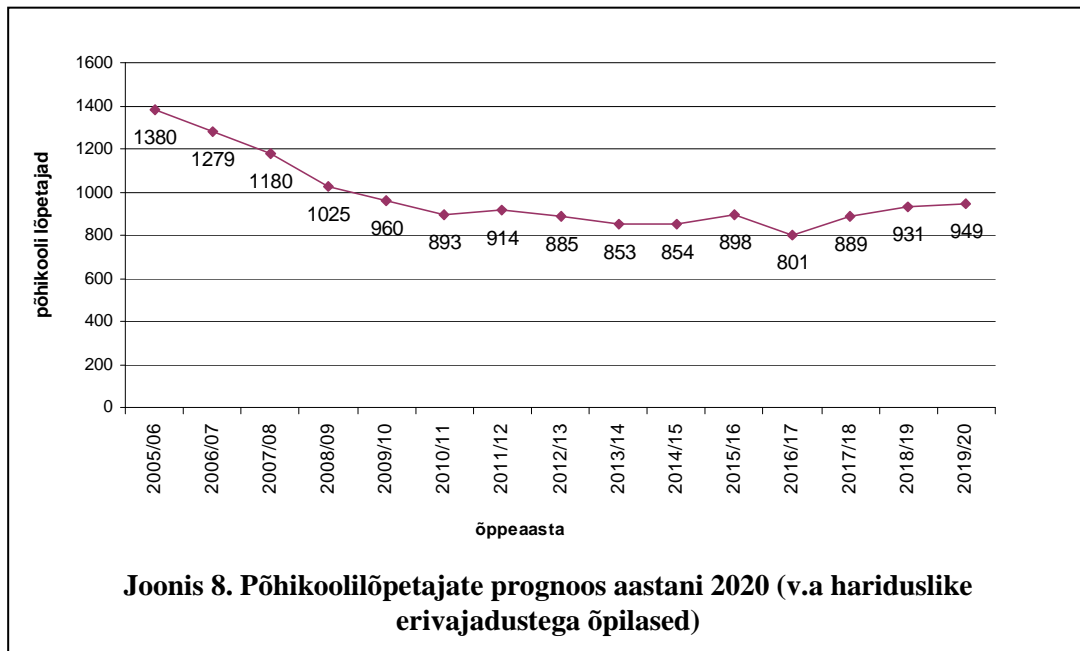
Isegi kõikide põhikoolide hoonete mahutavust optimaalselt ära kasutades tekib õppekohtade puudus juba 2014/2015. õppeaastal, mil praeguse 43 esimese klassi komplekti asemel on vaja avada 56. Esimesse klassi astujate arvu kõrgpunkt saabub 2016/2017. õppeaastal, mil on vaja avada 67 klassikomplekti, mis on võrreldes 2011/2012. õppeaastaga 24 klassikomplekti enam.

Arvestades erinevate piirkondade laste arvu kasvu, on vaja avada uued koolimajad 2015/2016. õppeaastal Raadi-Kruusamäe piirkonnas, 2017/2018. õppeaastal Ropka ja 2019/2020. õppeaastal Ihaste piirkonnas. Kolme uue koolimaja ehitamine katab põhikooli õppekohtade vajaduse, kui kool mahutab vähemalt neli paralleelklassi. Juhul kui linnal pole piisavalt rahalisi vahendeid uute koolimajade ehitamiseks, on alternatiivseks lahenduseks



klassitaituvuse piirnõrmi tõstmine 26 õpilasele ning teises vahetuses õppivate õpilaste arvu suurendamine.

Gümnaasiumide õppekohtade vajadus tuleneb põhikooli lõpetajate arvust. Põhikooli lõpetajate arv jätkab 2006/2007. õppeaastal alanud langustrendi ning saavutab madalseisu 2016/2017. õppeaastal (joonis 8).



Hetkel pakuvad Tartus üldkeskharidust 15 õppeasutust, mis on võimelised pakkuma õppekohti sama palju kui 2006/2007. õppeaastal, mil põhikooli lõpetas 1279 õpilast. 2010/2011. õppeaastal aga lõpetas Tartus põhikooli ainult 914 õpilast. Nendest jätkas 86 protsenti õpinguid gümnaasiumis, moodustades 66 protsenti esimese aasta gümnaasistide koguarvust. Ülejäänud 34 protsenti gümnaasiumide õppekohti täideti väljaspool Tartu linna põhikooli lõpetanud õpilastega. Vaatamata väljastpoolt Tartu linna õppima tulnud õpilaste suurele osakaalule, ei jätkunud kahele Tartu gümnaasiumile piisavalt õpilasi, et täita Tartu linna poolt 2011/2012. õppeaastaks seatud tingimust, mille kohaselt gümnaasiumis uute õppekohtade loomiseks peab kool vastu võtma vähemalt 60 õpilast.

Kuna olemasolevad gümnaasiumid soovivad oma õppekohti vaatamata põhikoolilõpetajate arvu pidevale vähenemisele ikkagi täita, on viimastel aastatel mõnedes koolides alandatud kandidaatidele seatud nõudeid. Selle tagajärjeks on suur väljalangevus kümnendatest klassidest. Näiteks 2010/2011. õppeaastal langes Tartu gümnaasiumide kümnendatest klassidest välja 59 õpilast ehk kaks klassikomplekti. Kogu gümnaasiumi osas on väljalangevus viimastel aastatel olnud umbes kümne protsendi tasemel.

Eeltoodust tulenevalt on vaja vähendada Tartus gümnaasiumide õppekohtade arvu ja korrigeerida vastuvõtutingimusi.

Gümnaasiumi õppekohtade planeerimisel on eesmärgiks tagada õpilaskohad umbes 85 protsendile Tartu põhikooli lõpetajatest. Arvestuslikult oleks Tartus 2020. aastaks vajadus umbes 2200–2400 gümnaasiumi õppekoha ehk kuue gümnaasiumi järele (sh üks

gümnaasium, mis pakub õppimisvõimalusi vene keelt emakeelena õppivatele õpilastele). Viimase viie aasta statistika näitab, et Tartu linna põhikooli lõpetajatest jätkab Tartu munitsipaalgümnaasiumites õpinguid keskmiselt umbes 76 protsenti. Arvestades asjaolu, et Tartu on kujunenud Lõuna-Eesti tõmbekeskuseks, jääb sellisel juhul piisaval arvul vabu õppekohti ka väljastpoolt Tartu linna õppima asuda soovivatele õpilastele. Täiendavate finantseerimisvõimaluste avanemisel (nt riigi ning teiste huvitatud omavalitsuste toetus, Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid jne) kaalutakse neile õpilaskodu rajamise võimalust. Gümnaasiumide kavandamisel arvestatakse ka demograafiliste protsessidega, et vastavalt vajadusele oleks neis võimalik tulevikus õppekohtade arvu korrigeerida.

Keskharidust on võimalik omandada ka teistes õppeasutustes: Tartu Kutsehariduskeskuses, Tartu Kunstikoolis, Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis ja Tartu Waldorfgümnaasiumis. Tartu eesmärgiks on võimaldada igale põhikoolilõpetajale võimetekohased edasiõppimise võimalused kas gümnaasiumides või kutseõppeasutustes.

Arvestades seni toimunud koolivõrgu arenguid jätkavad gümnaasiumidena Hugo Treffneri Gümnaasium, Jaan Poska Gümnaasium ja Miina Härma Gümnaasium (tabel 7). Samuti jätkab gümnaasiumina tegevust Tartu Annelinna Gümnaasium, mis pakub vene keelt emakeelena õppida soovivatele õpilastele õppimisvõimalusi, keskendudes vene keele ja kultuuri õpetamisele ja venekeelsele aineõppele. Lisaks luuakse kaks uut gümnaasiumit. Esimene neist luuakse 2014/2015. õppeaastast Tartu Kivilinna Gümnaasiumi, Tartu Descartes'i Lütseumi ja Tartu Kommertsgümnaasiumi gümnaasiumiosade baasil ning teine 2015/2016. õppeaastast Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa baasil. Lahendamist vajavad Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa ruumiprobleemid. Mittestatsionaarse õppega koolina jätkab tegutsemist Tartu Täiskasvanute Gümnaasium.

Ülevaatamist, analüüsimist ja ümberkorraldamist vajab ka hariduslike erivajadustega õpilastele loodud koolivõrk, eelkõige Tartu Herbert Masingu Kool ja Tartu Kroonuaia Kool. Hariduslike erivajadustega õpilastele on vaja spetsiifilist neile sobilikku õppekeskkonda. Varem ehitatud hoonetes on raske kohandada õppekeskkonda sobilikuks ja tänapäevastele nõuetele vastavaks, kuna ruumijaotust ei ole võimalik alati soovitud viisil muuta. Seepärast kaalutakse Tartu Kroonuaia Koolile uue õppehoone rajamist ja praeguse koolihoone (Puiestee 62) kasutusele võtmist põhikoolina. Samuti kaalutakse koostöös riigiga Tartu Herbert Masingu Koolile uue asukoha leidmist, mis võimaldab laiendada Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi tegevust Vanemuise 33 hoones. Arvestatakse ka asjaoluga, et põhikooliõpilaste arvu suurenemisega suureneb vajadus õppekohtade järele hariduslike erivajadustega õpilaste koolides.

**Tabel 7. Tartu munitsipaalkoolivõrk 2015/2016. õppeaastal**

<b>Tegutsemise vorm</b>	<b>Kool</b>
<b>Gümnaasiumid</b>	Hugo Treffneri Gümnaasium Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi Tartu Descartes'i Lütseumi, Tartu Kivilinna Gümnaasiumi ja Tartu Kommertsgümnaasiumi baasil moodustuv gümnaasium Tartu Tamme Gümnaasiumi baasil moodustuv gümnaasium
<b>Põhikoolid</b>	Tartu Kesklinna Kool Tartu Mart Reiniku Kool Tartu Veeriku Kool Tartu Descartes'i Lütseumist moodustuv põhikool Tartu Forseliuse Gümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Karlova Gümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Kivilinna Gümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Kommertsgümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Kunstigümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Raatuse Gümnaasiumist moodustuv põhikool Tartu Tamme Gümnaasiumi baasil loodav põhikool Tartu Vene Lütseumist moodustuv põhikool
<b>"Täistsüklikoolid" (põhikool ja gümnaasium)</b>	Miina Härma Gümnaasium Tartu Annelinna Gümnaasium
<b>Mittestatsionaarse õppega koolid</b>	Tartu Täiskasvanute Gümnaasium
<b>Koolid hariduslike erivajadustega õpilastele</b>	Tartu Herbert Masingu Kool Tartu Kroonuaia Kool Tartu Maarja Kool

### **Tugevate põhikoolide ja teadmuskeskustest gümnaasiumide väljaarendamine**

Eesmärgiks on 2015. aastaks Tartus välja arendada eraldi põhikoolid ja gümnaasiumid. Eraldi koolid võimaldavad lapse ulatusliku ja mitmekülgse arengu aspektist lähtudes kujundada põhikoolid välja ühtluskoolidena ning gümnaasiumid rohkeid valikuvõimalusi pakkuvate eripäraste koolidena. Eraldi koolides saab senisest selgemini keskenduda põhikoolile ja gümnaasiumile nõuetekohase õppekeskkonna arendamisele.

Koolivõrgu arendamisel lähtutakse järgnevatest põhimõtetest:

- koolides luuakse võimalused lapse ulatuslikuks ja mitmekülgseks arenguks;
- õppekeskkonna areng vastab kõigis koolides nõuetele;
- õpilaste rahulolu koolis;
- õpetajate rahulolu töö- ja koolikeskkonnaga;
- ressursside olemasolu.

Mitmekesise õpetegevuse pakkumiseks tõhustatakse koostööd koolide, erinevate õppeasutuste (sh kõrgkoolid) ja Tartu varamute (muuseumid, teaduskeskused, keskkonnahariduse keskus jne) vahel ning uisutamise- ja ujumisõppe võimaldamiseks jätkatakse koostööd Lõunakeskuse liuvälja ja Aura Keskusega.

Põhikool on elukohajärgne kool, kus kujundatakse õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskusi ning loovust.

Põhikool peab olema paindlik lähtudes õpilaste erinevatest võimetest, hoiakutest ja sotsiaalsetest oskustest. Tartu põhikoolid peavad pakkuma õpilastele sarnaseid hariduslikke

ja kasvatuslikke võimalusi ning tingimusi, et kõigil õpilastel oleks võrdne võimalus jätkata pärast põhikooli õpinguid gümnaasiumis või kutsekoolis.

Senisest enam pööratakse rõhku kaasava hariduse põhimõtete rakendamisele, et haridusliku erivajadusega lapsed õpiksid üldjuhul oma elukohajärgses põhikoolis, kus neile luuakse sobivad tingimused. Et pedagoogid tuleksid hariduslike erivajadustega lastega tavaklassis toime, korraldatakse neile eripedagoogikaalaseid koolitusi. Hariduslike erivajadustega lapsed, kellele pole võimalik oma elukohajärgses põhikoolis sobivaid tingimusi luua, jätkavad õpinguid nende vajadustele spetsialiseerunud koolides.

Gümnaasium peab olema vähemalt kolmes õppesuunas avaraid valikuid pakkuv kool. Õppesuundade ja neile vastava õpikeskkonna arendamine on aluseks õpilaste ja õpetajate rahulolule. Õpilaste huvidest lähtuvaid mitmekesiseid õppimisvõimalusi saab aga pakkuda gümnaasium, kus on vähemalt 430 õppekohta. Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul peaks gümnaasiumis olema arvestuslikult isegi 540 õppekohta.

Igal gümnaasiumil tuleb välja kujundada oma eripära, millest lähtudes saaks õpilane teha oma valiku. Olemasolevate ja uute gümnaasiumide arendamisel arvestatakse järgmiste suundade säilitamise vajadust: humanitaarsuund (erinevad keeled, meedia ja kultuur, kunst), reaalsuund (matemaatika, tehnoloogia, informaatika), loodussuund (keskkond, meditsiin, tervishoid), sotsiaalsuund (riigiteadused, majandus). Muusika- ja kunstialast süvaõpet pakutakse koostöös Tartus tegutsevate muusika- ja kunstikoolidega. Gümnaasiumide omavahelises koostöös lepatakse kokku, milliseid suundi ja milliste õppeainete abil arendatakse erinevates koolides ja milliseid suundi arendavad koolid ühiselt.

Õppesuundi, kompetentsi ja pikaajalisi kogemusi koondades arendatakse gümnaasiumidest välja teadmuskeskused, kus luuakse tingimused, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna ning omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes.

## **Tugistruktuurid**

1. jaanuarist 2010 tegutseb Tartus Hariduse Tugiteenuste Keskus, mis sai projekti „Tartumaal avalike hariduse tugiteenuste arendamine – TAHTA“ raames endale uued spetsiaalselt nõustamiseks kohandatud ruumid aadressil Tähe 56. Selle tulemusena paranesid tunduvalt Tartu linna laste, noorte, lapsevanemate, õppeasutuste töötajate ning last ümbritsevate võrgustike spetsialistide nõustamisvõimalused. Keskuse spetsialistid on asunud koordineerima ka esimese ehk õppeasutuse tasandi tugivõrgustike tööd. Plaanis on hakata keskuse toel õppeasutustes rakendama erinevaid laste toetamise mudeleid, et tagada kõigile õpilastele turvaline ja toetav õppekeskkond.

Projekti „Pedagoogide tugisüsteemi Pidepunkt käivitamine“ raames loodi keskusesse projekti perioodiks pedagoogide tugisüsteemi koordinaatori ametikoht. Koordinaatori ülesandeks on välja töötada pedagoogide toetamise süsteem Tartu linnas ning pakkuda pedagoogidele psühholoogilise nõustamise teenust. Vastava spetsialisti töö on end igati õigustanud ning on väga oluline, et ta jätkaks oma tööd ka projekti perioodi lõppedes.

Jätkatakse karjäärinõustamissüsteemi väljaarendamist. 2013/2014. õppeaastast luuakse üldhariduskoolidesse karjäärikoordinaatori ametikohad. Tartu Kutsehariduskeskuse juures tegutsev Info- ja Karjäärinõustamiskeskus korraldatakse 2016. aastaks ümber iseseisvaks

keskuseks. Koolides töötavate karjäärikoordinaatorite ja keskuse koostöös kujundatakse välja Tartu õpilastele sobilik karjäärinõustamissüsteem.

### Kutseharidus

Tartu linnas pakuvad võimalust omandada kutseharidust viis kutseõppeasutust (tabel 8). Neist Tartu linna hallatav on Tartu Kutsehariduskeskus.

**Tabel 8. Tartu linna kutseõppeasutuste õpilaste arv 10. septembril 2011. aastal**

Kooli nimetus	Haridus	Õpilaste arv (2011)	Kooli nimetus	Haridus	Õpilaste arv (2011)
Tartu Kutsehariduskeskus	keskhariduse baasil	1253	Tartu Kunstikool	põhihariduse baasil	135
	kutsekeskharidus-õppes	2173	Heino Elleri nimeline Tartu muusikakool	keskhariduse baasil	68
	kutseõpe põhihariduse nõudeta			58	põhihariduse baasil
				noorteosakonnas	209
Eesti Mereakadeemia Merekooli Tartu filiaal	keskhariduse baasil	30	Iluravi Rahvusvaheline Erakool	keskhariduse baasil	66
<b>Kokku kutseõppes õppivate õpilaste arv: 4081</b>					

Tartu Kutsehariduskeskus on Eesti suurim kutse- ja täiendõppekeskus, kus 1. septembri 2011 seisuga õppis 3484 õpilast, neist 1253 keskhariduse baasil, 2173 põhikooli baasil ja 58 ilma põhihariduse nõudeta. Eelmisel õppeaastal õppis erinevatel täiend- ja ümberõppe kursustel 2835 inimest.

Tartu linnas põhikooli lõpetanud õpilaste hulk, kes jätkavad oma õpinguid kutsekoolis, on viimastel aastatel umbes kümne protsendi võrra vähenenud (lisa tabel 2). Suuresti on selle põhjuseks Tartu gümnaasiumivõrgus olnud suur vabade õppekohtade arv. Gümnaasiumivõrgu korrastamise ning karjäärinõustamissüsteemi tõhustamise tulemusena on tõenäoline, et põhikoolijärgsete õpilaste arv, kes asuvad kutseõppesse, saavutab aastaid püsinud 20–25 protsendi taseme. Seega tuleb tulevikus rohkem tähelepanu pöörata põhikoolijärgsete erialade arendamisele.

Tartu Kutsehariduskeskuse poolt õpetatavate erialade õppekavade arendamine toimub lähtuvalt sihtgruppide koolitusvajadusest. Järjest rohkem kaasatakse õppekavaarendusse ja õppetöösse tööandjaid. 2011/2012. õppeaastal toimub õppimine keskhariduse baasil 32 ja põhihariduse baasil 25 erineva õppekava alusel (tabel 9). Täiskasvanutel on õppimisvõimalused ligi 200 kursusel kõikides Tartu Kutsehariduskeskuses õpetatavates valdkondades.

**Tabel 9. Tartu Kutsehariduskeskuse õpetatavad erialad 2011/2012. õppeaastal**

Põhihariduse baasil	Keskhariduse baasil		Põhihariduse nõudeta
Täiskoormusega õpe	Täiskoormusega õpe	Sessioonõpe	Täiskoormusega õpe
Autotehnika	Autotehnika	Kondiitritehnoloogia	Abikokk
Automaaler	Elektrik	Kondiiter	Autohoolduse spetsialist
Autoplekksepp	Mehhatroonika	Müüja	
Koostelukksepp	Puidupingitööline	Müügikorraldus	
Keevitaja	Tisler	Puhastustööde juht	

Metallitöö	Müürsepp	Majandusarvestus	
Elektrik	Tarkvara ja andmebaaside haldus	IKT projekti koordinaator	
Üldehitus	Arvutid ja arvutivõrgud	Sekretäritöö	
Ehitusviimistlus	Multimeedium		
Keskkonnatehnika lukksepp	Sekretäritöö		
Ehituspuusepp (HEV)	Majandusarvestus		
Tisler	Turismikorraldus		
Müüja	Loodusturismikorraldus		
Laohoidja	Reisikorraldus		
Rõivaõmblemine	Rekreatsioonikorraldus		
Kodumajandus	Kokk		
Puhastusteenindaja	Kelner		
Pagar-kondiiter	Hotelliteenus		
Toiduainete töötlemine	Spaateenus		
Pagar (HEV)	Toitlustusteenindus		
Kokk	Juuksur		
Toitlustusteenindus	Ärikorraldus		
Majatusteenindus	Müügikonsultant		
Mehhatroonika	Müügikorraldus		
Arvutid ja arvutivõrgud			

Lisaks tööandjate suuremale kaasamisele arendatakse koostööd ka üldhariduskoolidega (eelkutseõppe korraldamine ning kutseõppe korraldamine põhikoolis ja gümnaasiumis; gümnaasiumide õppesuundade väljaarendamine ressursside ühiskasutuse jms osas) ja kõrgkoolidega (lõpetajatele edasiõppimisvõimaluste loomine rakenduskõrgkoolides; õppekavade- ja meetodikate väljatöötamine; pedagoogide koolitamine jne).

Tartu Kutsehariduskeskuses järgitakse kaasava hariduse põhimõtteid, loodud on ligipääs erivajadusega õpilastele (ka liikumispuudega) nii teooriaõppesse kui ka praktikabaasidesse. Koolis on loodud tugikeskus, mille ülesanne on koostöös pedagoogilise personali ja lapsevanematega tagada koolikohustuse täitmine, abivajajate märkamine ning abistamisvõimaluste leidmine, samuti tugivõrgustiku loomine. Tugivõrgustiku üheks eesmärgiks on võimaluste loomine haridustee poolelijättnute tagasitoomiseks kooli ning kutse omandamiseks.

Kuna vene keelt emakeelena õppivate õpilaste arv on Tartus pidevalt vähenenud, siis ei ole viimastel aastatel jätkunud piisavalt õpilasi, et eraldi õpperühmi avada. Selleks et vene keelt emakeelena õppinud õpilased tuleksid eestikeelsetes õpperühmades toime, arendatakse välja tugimeetmed nende õpingute toetamiseks.

Heal tasemel kutseõppe pakkumise eelduseks on kaasaegsete seadmetega sisustatud praktilise õppe baasid. Tartu Kutsehariduskeskusel on kaks suurt kaasaegset õppekompleksi – Kopli 1 ja Põllu 11. Täielikult on kaasajastatud Kopli tänava õppekompleks. Osalist rekonstrueerimist vajab veel Põllu tänaval asuv õppekompleks, kus on vaja välja arendada tehnoloogiliste erialade õpetamist toetavad õppebaasid. Koolil on õpilaste majutamiseks kaks täielikult renoveeritud ja kaasaegselt sisustatud õpilaskodu, mis paiknevad Kopli ja Põllu tänava õppekomplekside juures.

## Kõrgharidus

Tartus asuvates avalik-õiguslikes ülikoolides, rakenduslikes kõrgkoolides ja rakenduslikes erakõrgkoolides on üliõpilaste arv tõusnud võrreldes 2007. aastaga märgatavalt. Kui 2007. aastal õppis kõrgemates õppeasutustes kokku 22 008 üliõpilast, siis 2010. aastal õppis neis

juba 1204 võrra enam ehk 23 212 üliõpilast (tabel 10). 2010. aastal õppis rakenduskõrgharidusõppes 2695, bakalaureuseõppes 11 261, integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppes 2408, magistriõppes 5178 ning doktoriõppes 1669 üliõpilast.

**Tabel 10. Tartus asuvad kõrgemad õppeasutused ja nendes õppivate üliõpilaste arv 2010. aastal**

Õppeasutus	Kokku üliõpilasi 2010	Õppeasutus	Kokku üliõpilasi 2010
<i>Avalik-õiguslikud ülikoolid</i>			
Tartu Ülikool*	15 379	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Tartu filiaal	8
Eesti Maaülikool	4 838	Tallinna Tehnikaülikooli Tartu kolledž	376
<i>Riigi rakenduslikud kõrgkoolid</i>			
Eesti Lennuakadeemia	334	Tartu Kõrgem Kunstikool	306
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused	169	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	1 151
<i>Rakenduslikud erakõrgkoolid</i>			
Tartu Teoloogia Akadeemia	81	Mainori Kõrgkooli Tartu õppekeskus	516
EEKBL Kõrgem Usuteaduslik Seminar	53		
<b>Kokku üliõpilasi: 23 212</b>			
<i>Ohvitseride täiendõpe</i>			
Balti Kaitsekolledž	72		
<b>Kokku üliõpilasi 72</b>			

\* - Koos Tartu Ülikooli avatud ülikooli tasemeõppega ja Tartu Ülikooli õpetajate seminariga ning väljaspool Tartut asuvate kolledžiteta.

Aastatel 2013–2020 pööratakse erilist tähelepanu munitsipaalõppeasutuste ja kõrgkoolide vaheliste koostöösidemete arendamisele. Kõrgkoole kaasatakse gümnaasiumite teadmuskeskusteks arendamisse ning õppesuundade väljaarendamisse.

### **Olulisemad väljakutsed aastateks 2013–2020**

- vajalikul arvul lasteaiakohtade loomine Tartu linna lastele;
- lasteaegade õppekeskkonna kaasajastamine;
- vajalikul arvul õppekohtade loomine Tartu üldhariduskoolide võrgus;
- põhikoolide ja gümnaasiumite lahutamise;
- põhikoolide õppekeskkonna kaasajastamine;
- gümnaasiumite arendamine teadmuskeskusteks;
- tugisüsteemide arendamine (sh laste/õpilaste tugisüsteem, pedagoogide tugisüsteem, karjäärinõustamissüsteem);
- kutseõppe võimaluste mitmekesistamine ja kvaliteedi tõstmine;
- kõrghariduse arendamise toetamine.

## ETTEVÕTLUSLINN

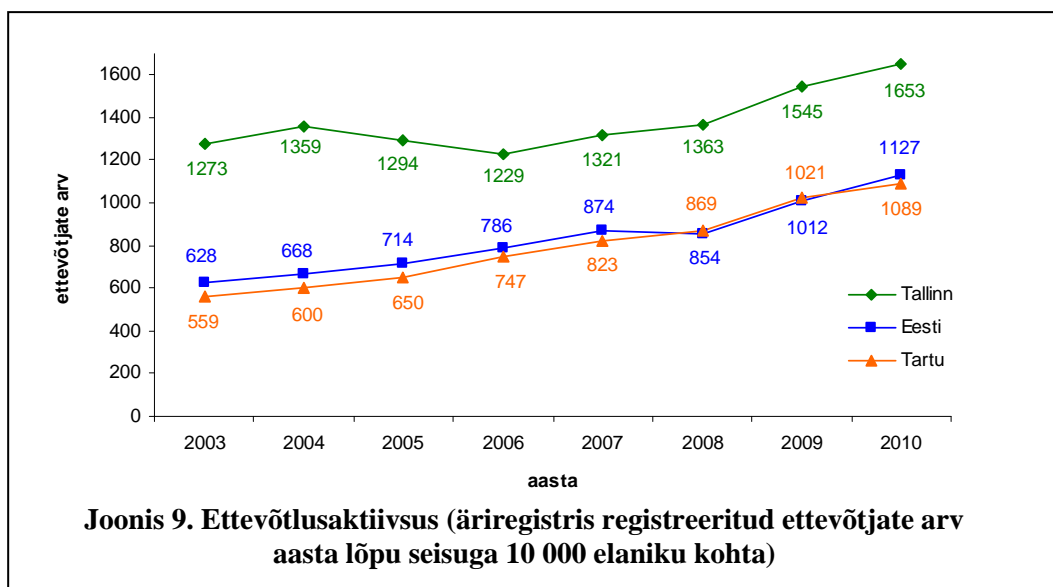
Ettevõtluslinn tegeleb Tartu ettevõtluskeskkonna kujundamisega ning ettevõtluskultuuri edendamisega. Ülevaade ettevõtluse arendamisest Tartu linnas aastatel 2007–2010 on esitatud lisas 1.

Tartus on kasvanud aastatel 2007–2010 äriregistrisse kantud ettevõtjate arv 2620 võrra (tabel 11). 2010. aasta lõpu seisuga oli äriregistrisse kantud 10 738 Tartu ettevõtjat, kellest üle 76 protsendi moodustasid osäühingud.

**Tabel 11. Äriregistrisse kantud Tartu ettevõtjad aastatel 2007–2010**

Ettevõtjad	2007		2008		2009		2010	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Osäühing	6760	83,3	7253	84,7	7640	76,0	8174	76,1
Füüsilisest isikust ettevõtja	841	10,4	811	9,5	1906	19,0	2058	19,2
Aktsiaselts	420	5,2	398	4,6	382	3,8	369	3,4
Täisühing, usaldusühing, tulundusühing	81	1,0	84	1,0	104	1,0	122	1,2
Välisfirma äriühingu filiaal	16	0,2	15	0,2	15	0,1	15	0,1
<b>Kokku</b>	<b>8118</b>	<b>100,0</b>	<b>8561</b>	<b>100,0</b>	<b>10 047</b>	<b>100,0</b>	<b>10 738</b>	<b>100,0</b>

Tartu ettevõtluse arengut iseloomustab viimastel aastatel kiire kasv. Tartu linna ettevõtlusaktiivsuse näitaja ületas Eesti keskmist näitajat esmakordselt aastatel 2008 ja 2009 (joonis 9), kuid 2010. aastal jäi Tartu ettevõtlusaktiivsus Eesti keskmisest näitajast taas pisut madalamaks. Kuigi võrreldes Tallinnaga on ettevõtlusaktiivsus senini Tartus madalam, järgides üldist tendentsi, mille kohaselt pealinnades on ettevõtlusaktiivsuse näitajad alati kõrgemad riigi keskmisest näitajatest, on Tartul uute ettevõtjate osas veel selgelt kasvuruumi.

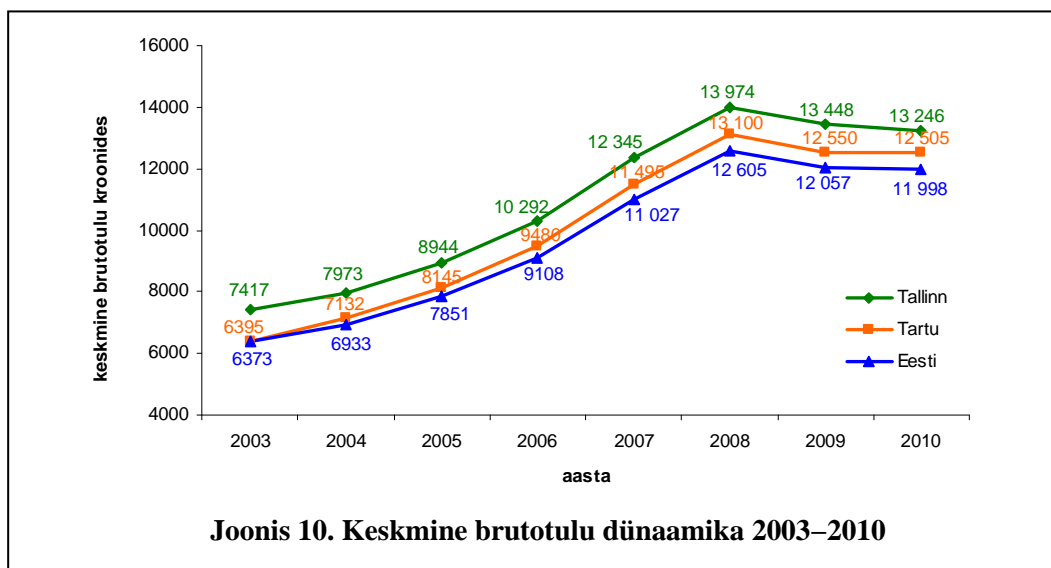


Aastatel 2007–2010 on Tartu ettevõtete arvu kasv erinevates sektorites olnud suhteliselt stabiilne. Sektorite lõikes on nelja viimase aasta jooksul toimunud ettevõtjate arvus oluline vähenemine kinnisvara valdkonnas. 2010. aastal kustutati äriregistrist 503 Tartu ettevõtjat, mis on 54 ettevõtja võrra enam kui 2009. aastal. 2010. aastal oli tegevuse lõpetanud



ettevõtjaid rohkem just kolmes sektoris: hulgi-, jaemüük ja remont; veondus, laondus ja side ning ehitus.

Tartu linna palgatöötaja kuu keskmine brutotulu ületab Eesti keskmist (joonis 10). Eesti keskmine brutotulu oli 2010. aastal 11 998 krooni ning Tartu keskmine brutotulu 12 505 krooni. Võrreldes 2010. ja 2009. aastat 2008. aastaga, on keskmises brutotulu suuruses toimunud majanduskriisi tõttu langus.



Kaubandusettevõtted, nende pind ja töökohtade arv on alates 2007. aastast pidevalt veidi suurenenud, kuigi 2010. aastal on võrreldes 2009. aastaga kaubandusettevõtete, pinna ja töökohtade arvu kasv olnud tagasihoidlikum kui eelnevatel aastatel (tabel 12). 2010. aasta lõpu seisuga oli Tartus 1043 tööstuskaupade kauplust, 141 toidu- ja segakauplust ning 44 apteeki.

**Tabel 12. Kaubanduspinna jagunemine Tartu linna kaubandusvõrgus aastatel 2007–2010**

Kaupluse tüüp	2007			2008			2009			2010		
	arv	pinda, m <sup>2</sup>	töökohti	arv	pinda, m <sup>2</sup>	töökohti	arv	pinda, m <sup>2</sup>	töökohti	arv	pinda, m <sup>2</sup>	töökohti
Tööstuskaupade kauplused	970	140060	3517	1015	157490	3849	1035	166850	3807	1043	160101	3678
Toidu- ja segasortimendiga kauplused (k.a tankla- ja lemmikloomapoed)	134	43725	1667	132	44135	1690	139	54872	1783	141	64493	1983
Apteegid	50	3748		46			44			44		
Optikakauplused	22	846	73	23	860	73	25	1006	75	24	967	73
Kütuse müügikohad	29	1150	124	29	1080	96	28	1035	107	28	1035	98
E-kaubandus (tegevuskoht puudub)	42		42	55		55	80		80	99		99
<b>Kokku</b>	<b>1247</b>	<b>189529</b>	<b>5423</b>	<b>1300</b>	<b>203565</b>	<b>5763</b>	<b>1351</b>	<b>223763</b>	<b>5852</b>	<b>1379</b>	<b>226596</b>	<b>5931</b>

### **Olulisemad väljakutsed aastateks 2013–2020**

- Tartu ettevõtlusaktiivsuse tõstmine ja vahe vähendamine Tallinnaga;
- Tartu ettevõtlus- ja elukeskkonna atraktiivsuse suurendamine nii siseriiklikult kui ka rahvusvahelisel tasandil;
- kõrgema lisandväärtusega tootmise arendamine. Tartus on olemas arengupotentsiaal tervise- ja heaolutoodete ning -teenuste arendamiseks, mis eeldab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, bio-, nanotehnoloogia ja traditsiooniliste tööstusharude integreerimist ning koostöö tugevdamist kõikide huvigruppide vahel;
- ettevõtjate ja teadlaste vahelise koostöö tihendamine;
- loomeettevõtluse jätkuv arendamine;
- ettevõtlusega seotud infrastruktuuri jätkuv edendamine.

## MODERNSE ELUKESKKONNAGA LINN

Modernse elukeskkonnaga linna alla kuuluvad linnakeskkonna, majandusvaldkonna ja keskkonnakaitsega seotud teemad ning lisaks ka kodanikuühiskonna arendamine. Ülevaade elukeskkonna arendamisest linnavalitsuse pädevuses olevate ülesannete osas aastatel 2007–2010 on esitatud lisa 1.

Tartu linna eesmärgiks on tagada linlastele tervislik ja meeldiv elukeskkond ning majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades. Tartu on miljöövärtuslik, olemasolevaid kultuuriväärtusi oskuslikult kasutatav ja kaasaegset kergliiklejasõbralikku linnaruumi arendav linn.

Tartu linna üldplaneering on kehtestatud 2005. aasta sügisel ning üldplaneeringu ülevaatamine toimus 2010. aasta esimesel poolel. Üldplaneeringus kavandatu viiakse ellu arengustrateegiast „Tartu 2030“ lähtuvalt ja linna arengukavadest tulenevate ülesannete täitmise kaudu. Üldplaneering on aluseks linnaosade üldplaneeringute, üldplaneeringut täpsustavate teemaplaneeringute ja detailplaneeringute koostamisele ning seadusest tulenevatel juhtudel projekteerimistingimuste määramisele.

Tartu linna ruumiline planeerimine toimub linnasüdamest lähtuvate erineva juhtfunktsiooniga maa-alade sektorialase arendamise kaudu, kus tasakaalustatult arvestatakse majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna suundumuste ja vajadustega. Erinevaid funktsioone kandvate maa-alade arendamisel lähtutakse järgmistest valdkondadest: elumumaad, väiketootmis- ja ärimaad, tööstusmaad, ühiskondlike hoonete maad, ülikoolide, ning teiste kõrgemate õppeasutuste ja SA Tartu Ülikooli Kliinikum maad, puhke- ja virgestusalad ning liiklusmaad. Maakasutuses lähtutakse linnaruumi ökonoomse ja efektiivse kasutuse printsiibist.

Tartu linnaruumi kvaliteedi tõstmiseks peetakse oluliseks linlasi ja erialaspetsialiste kaasavate töötubade, idee- ja arhitektuurivõistluste korraldamist nii era- kui ka avaliku sektori objektide rajamisel ja avaliku linnaruumi kujundamisel, rakendades seejuures säästlikku lähenemist ning lähtudes Tartu linna üldplaneeringust.

Linnaelaniku ökoloogilise jalajälje vähendamiseks, elukeskkonna parandamiseks ja olemasoleva taristu maksimaalseks ärakasutamiseks soodustatakse kesklinna piirkonna ja linnaosade keskuste funktsionaalset tihendamist. Seejuures jälgitakse, et ei kaotata puhke- ja virgestusalasid ning roheline võrgustiku sidusa toimimise seisukohalt olulisi alasid. Säilitatakse Emajõe ürgoru tuulekoridor, mis on kesklinna õhuhüvete seisukohalt äärmiselt oluline. Emajõe kaldaaladele planeerimisel analüüsitakse ehitustegevuse mõju tuulte liikumisele, vältides tuulekoridoride kinniehitamist ning tiheda kõrghoonestuse rajamist. Jätakuvalt hinnatakse miljöövärtuslikke linnaosasid kui kõrge elukvaliteediga ning kultuuriturismi seisukohast huvi pakkuvaid piirkondi.

Tartu linn teeb avaliku ruumi planeerimisel ja projekteerimisel koostööd arhitekide koondavate erialaliitudega ning arhitektuuri erialaga seonduvate kõrgkoolidega. Jätkatakse miljöövärtust tõstvate tegevuste toetamist. Arvestades Tiigi ja Kuperjanovi tänavate vahelise piirkonna miljöövärtuslikku tähendust Tartu linnale, peetakse oluliseks Maarja kiriku välisilme taastamist aastaks 2020.

Alates 2007. aastast on Tartu linna territoorium suurenenud kahe hektari võrra (tabel 13) andes linna territooriumi kogupindalaks 3882 hektarit (14 301 krunti). 2010. aasta seisuga oli Tartu linnas eramaad 2025,5 hektarit (12 004 krunti), munitsipaalmaad 1349,7 hektarit (1611 krunti), riigimaad 160,2 hektarit (118 krunti) ning senise maakasutuse staatusega krunte, mille omandisse vormistamise toiminguid ei olnud veel lõplikult vormistatud, koos ülejäänud linna territooriumiga 346,6 hektarit (568 krunti).

**Tabel 13. Tartu linna maabilanss maa omandivormi järgi aastatel 2007–2010**

	2007		2008		2009		2010	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
eramaa (kinnistatud)	1993,6	51,4	2006,5	51,7	2018,4	52	2025,5	52,2
munitsipaalmaa	881,4	22,7	1005	25,9	1138,7	29,3	1349,7	34,8
riigimaa	134,1	3,5	143,5	3,7	158	4,1	160,2	4,1
omandisse vormistamise senine maakasutus	413,3	10,6	349,6	9	278,1	7,2	109,5	2,8
ülejäänud linna territoorium	457,6	11,8	375,4	9,7	288,8	7,4	237,1	6,1
<b>kokku</b>	<b>3880 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3880 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3882 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3882 ha</b>	<b>100%</b>

Tartu pindalast võtab kõige rohkem enda alla elamumaa (2010. aastal 29,7 protsenti), sellele järgneb üldkasutatav maa (2010. aastal 19,9 protsenti) ning transpordimaa (2010. aastal 16,8 protsenti) (tabel 14). Ärimaa moodustas Tartu 3882 hektari suurusest pindalast 2010. aastal 6,9 protsenti.

**Tabel 14. Tartu linna maabilanss maa sihtotstarbe järgi aastatel 2007–2010**

Maa sihtotstarve	2007		2008		2009		2010	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
elamumaa	1139,8	29,4	1146,1	29,5	1152,8	29,7	1152,8	29,7
ärimaa	247,6	6,4	258,6	6,7	267	6,9	268,9	6,9
tootmismaa	372,9	9,6	362	9,3	388,4	10	388	10
ühiskondlike ehitiste maa	259,6	6,7	276,4	7,1	289,7	7,5	290	7,5
üldkasutatav maa	827,6	21,3	847,2	21,8	774,2	19,9	770,1	19,9
veekogude maa	131,9	3,4	92,4	2,4	92,4	2,4	92,4	2,4
transpordimaa	526,1	13,6	538	13,9	607,1	15,6	652,8	16,8
riigikaitsemaa	27	0,7	28,1	0,7	28,1	0,7	28,1	0,7
maatulundusmaa	38,3	1	23,5	0,6	43,5	1,1	43,5	1,1
sihtotstarbeta maa*	309,2	7,9	307,7	8	238,8	6,2	195,4	5
<b>kokku</b>	<b>3880 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3880 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3882 ha</b>	<b>100%</b>	<b>3882 ha</b>	<b>100%</b>

\* sihtotstarbeta maa hulka kuulub ehitusõiguseta maa, millele ei ole võimalik või otstarbekas määrata sihtotstarvet

Tartu tänavate kogupikkus on 2007. aastast alates õige pisut suurenenud. 2007. aastal oli Tartu tänavate kogupikkuseks 331,7 kilomeetrit ning 2010. aastal 335,6 kilomeetrit. Nendest oli asfaltkattega tänavaid 2010. aastal 275 kilomeetrit, kruusateid 33,7 kilomeetrit ning muid teid 26,9 kilomeetrit. Aastatel 2007–2010 hoogustus Tartus ka kergliiklusteede rajamine. Kergliiklusteede kogupikkus ulatus 2010. aasta lõpuks 37,8 kilomeetrini, olles võrreldes 2007. aastaga pikenenud enam kui 10 kilomeetri võrra.

Bussiliine oli 2010. aastal Tartus 25 ja nende liinide kogupikkuseks 491 kilomeetrit. Võrreldes 2007. aastaga on bussiliinide kogupikkus pikenenud 15 kilomeetri võrra. Bussipeatusi oli 2010. aastal 259 ja nendest 158 olid varustatud ootepaviljonidega. Tartlasi teenindas 538 taksojuhti 472 taksoaga. 2011. aasta algusest teenindavad tartlasi uhiuued ja uudse kujundusega linnaliinibussid.

Tartu veevõrgu kogupikkuseks oli 2010. aasta alguse seisuga 316 kilomeetrit ning kanalisatsioonivõrgu pikkuseks 346 kilomeetrit. Võrreldes 2007. aastaga on vee- ja kanalisatsioonivõrk pikenenud 65 kilomeetri võrra. Tartu linna ühisveevarustus põhineb põhjaveel. Puurkaevud kuuluvad AS-ile Tartu Veevärk. Põhjavett võetakse kvaternaari, devoni, pärnu-siluri ja kambrium-ordoviitsiumi veekihtidest. Olenevalt kasutatavast veekihist on kaevude sügavused 20 kuni 400 meetrit. Kui Eesti võttis Euroopa Liiduga liitumisel kohustuseks tagada nõuetele vastav joogivesi kõikides joogiveesüsteemides 2013. aasta lõpuks, siis Tartu linn saavutas selle eesmärgi juba 2008. aastal. Eelolevatel aastatel keskendutakse eelkõige vee- ja kanalisatsiooniteenuste kvaliteedi parandamisele, sademevee lahkvoolsele ärajuhtimisele ning jääkainete käitlemisele.

Tartu linna õhukvaliteedi hindamiseks on OÜ Tartu Keskkonnauuringud alates 1996. aastast mõõtnud linna erinevates piirkondades difusioonitorudega lämmastikdioksiidi (NO<sub>2</sub>) kontsentratsioone. Suurima reostuskoormusega on Riia tn – Vabaduse pst, Narva mnt – Puiestee tn ja Riia tn – Kastani tn ristmikud ning maaliinide bussijaam. Puhtama õhuga on transpordivabamad proovivõtukohtad, nagu botaanikaaed ja Raja tänav.

Kuni Aardlapalu prügila sulgemiseni ladestati Tartu linnas tekkinud olmejäätmed põhiliselt Tartu linnale kuuluvas Aardlapalu prügilas. Pärast prügila sulgemist 2009. aastal alustas seal tööd jäätmete ümberlaadimisjaam, kus võeti elanikelt ja asutustelt vastu prügi ning veeti edasi Torma prügilasse. Ehitusjäätmed ladestati Turu tänava pinnasetäitekohas. Tartu linnas oli 2010. aastal kaks keskkonnajaama: Tähe 108 ja Jaama 72c. Keskkonnajaamade külastatavus on kasvanud 10 230 inimeselt 2007. aastal 17 688 inimeseni 2010. aastal. Keskkonnajaamadesse võivad oma jäätmeid tuua lisaks Tartu elanikele ka Tartu, Haaslava, Tähtvere, Luunja ja Ülenurme valla elanikud.

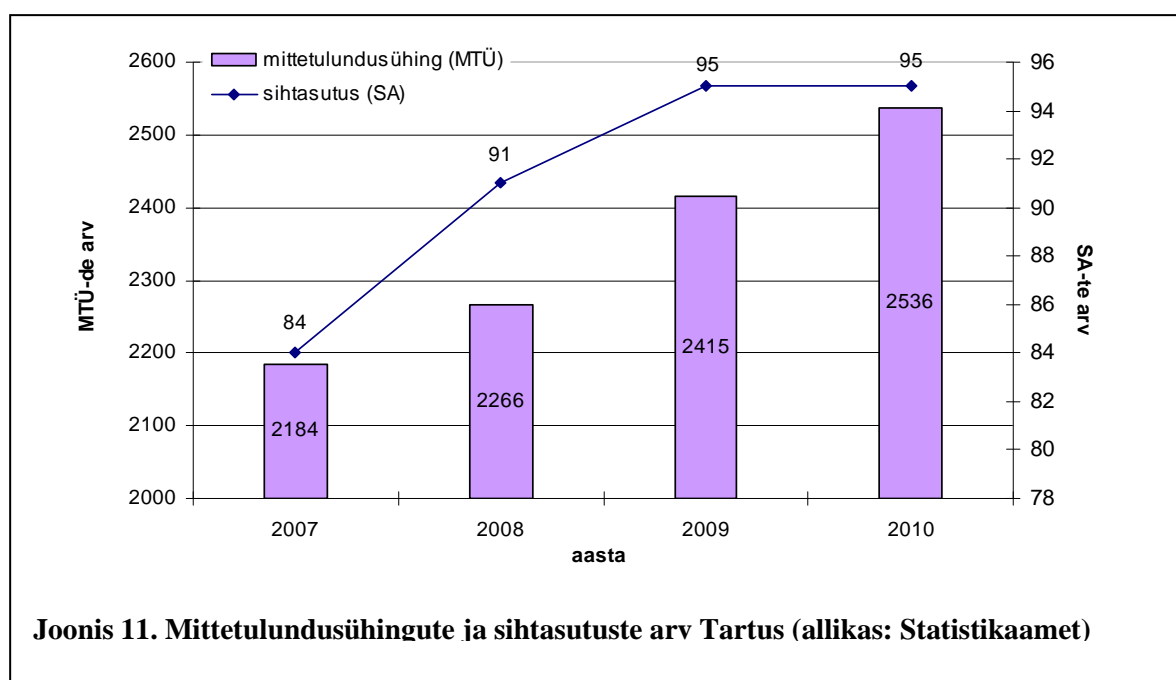
Tartu Linnavolikogu, Linnavalitsus, linna ametiasutused ja linnavalitsuse hallatavad asutused järgivad oma tegevuses säästva arengu ja keskkonnahoiu põhimõtteid, milleks on jäätmete tekke vältimine ja vähendamine, jäätmete sortimine, energia, vee ja paberi kokkuhoid, keskkonnasäästlike lahenduste eelistamine hangetes, keskkonnasõbralikud liikumisharjumused ning muud keskkonda säästvad lahendused.

Linnavara arendamisele suunatud ülesanded täidavad eesmärgi, millega kindlustatakse, et Tartus on miljöövärtuslik ja turvaline linnaruum, mida kasutatakse ja arendatakse jätkusuutlikkuse printsiibil. Linnale kuuluvate eluruumide (k.a sotsiaalpindade) remondivajadus on suur. Eluruume vajatakse tagastatud majade üürnike probleemide lahendamiseks, kuid oluline on ka mitteiluruumide heakorrastamine ning renoveerimine. Miljöövärtuslikel hoonestusaladel asuvate vanade hoonete taastamisel eelistatakse säästva renoveerimise põhimõtteid. Amortiseerunud hoonete lammutamine aitab kaasa elukeskkonna paremaks muutmisele. Eesmärgiks on võetud ka linnale kuuluvate hoonete soojussõlmede renoveerimine ja kaugküttesoojusel töötavate absorptsioonijahutusseadmete kasutuselevõtmine, et saavutada keskkonnasõbralikum ja ökonoomsem soojustarbimine. Linnavarade osakonna valitsemisel oli 31. detsembri 2010. aasta seisuga kokku 261 hoonet kogupindalaga 381 411 ruutmeetrit.

Terveteks ja sidusateks ühiskondadeks peetakase neid, kus aktiivsed, hoolivad ja vastutustundlikud kodanikud tegutsevad vabatahtlikena. Demokraatliku ühiskonna üheks tunnuseks on vabatahtlik tegevus ehk inimeste vabadus tegeleda asjadega, mis neile huvi pakub ning mida peetakse seejuures ühiskonnas ka oluliseks ja vajalikuks. Saadav kasu on mitmekülgne, millest võidavad kõik osapooled. Aktiivsed inimesed saavad oma huvide eest

paremini seista, vabatahtlikena osaleda neid puudutavate otsuste tegemistes ning kujundada seeläbi elukeskkonda tervikuna. Ühiste eesmärkide saavutamiseks moodustatakse vabaihendusi. Vabatahtlike abiga viiakse ellu palju avaliku sektori korraldatud või koordineeritud üritusi, näiteks kultuurifestivale ja spordivõistlusi, samuti annavad vabatahtlikud oma panuse mitmete avalike teenuste osutamisse. Koostöö tihendamiseks vabaihendustega on käesolevas arengukavas ette nähtud varasemaga võrreldes oluliselt rohkem kodanikuühiskonna arendamise ja kaasamisega seotud tegevusi.

Mittetulundusühingute arv Tartus on Statistikaameti andmete põhjal kasvanud nelja aastaga (2007–2010) 352 võrra (joonis 11). 2010. aastal oli Tartus 2536 mittetulundusühingut, millest üle 900 moodustasid korteriühistud. Tartus tegutsevate sihtasutuste arv on seevastu nelja aastaga suhteliselt vähe muutunud, suurenedes vaid 11 võrra ning jäädes aastatel 2009 ja 2010 püsima 95le.



Aastatel 2007–2010 toetas linn mittetulundusühingute aktiivsust linnakodanike eneseabi korraldamisel ning abipolitseinike rakendamist patrullteenistuses, et aidata kaasa turvalisuse suurendamisele linnas. Kesklinna piirkonda on paigaldatud 13 politsei poolt jälgitavat turvakaamerat ning Tartu kaubajaama häiresireen, mille abil saab elanikke hoiatada kaubajaamas tekkinud hädaolukorrast. Võrreldes 2007. aastaga on registreeritud kuritegude arv Tartus 2010. aasta lõpuks vähenenud 563 võrra. Järgnevatel aastatel toetatakse jätkuvalt mittetulundusühingute aktiivsust linnakodanike eneseabi korraldamisel ning tihendatakse koostööd politseiga linnaruumi veelgi turvalisemaks muutmisel.

### **Olulisemad väljakutsed aastateks 2013–2020**

- taristu kaasajastamine;
- transpordikorralduse ökonoomsemaks muutmine;
- ühistranspordi korraldamisel linnakodanike vajadustega arvestamine;
- taastuenergia kasutamise laiendamine;

- energiatõhusate lahenduste toetamine hoonete rajamisel ja renoveerimisel;
- elumupiirkondade kavandamisel haridus-, kultuuri- ja sotsiaalse keskkonna ning selleks vajaliku taristu väljaarendamise võimalustega arvestamine;
- elujõulise kesklinna kavandamine;
- üleplaneerimise vältimine;
- planeerimisalase koostöö tihendamine lähivaldadega;
- linnakeskkonna turvalisuse tõstmine;
- koostöö laiendamine vabaihendustega.

## HOOLIV LINN

Hooliva linna alla kuuluvad nii sotsiaalhoolekanne kui ka tervishoiuvaldkond. Ülevaade sotsiaalhoolekande ja tervishoiu arendamisest linnavalitsuse pädevuses olevate ülesannete osas aastatel 2007–2010 on esitatud lisas 1.

Sotsiaalhoolekande eesmärgiks on linnaelanikele sotsiaalse turvalisuse ja nende võimalikult iseseisva toimetuleku tagamine. Tartu linna sotsiaalhoolekande eesmärgiks on parandada linnaelanike elukvaliteeti, arendada nende ühiskonnas toimetulekut ja aidata rakendada riiklikke sotsiaalhoolekandeprogramme.

Tartu linna jaoks on oluline erinevate sihtrühmade toimetulekuprobleemide lahendamine. Peredele pakutakse tuge laste kasvatamisel ja korraldatakse vanemliku hoolitsuseta jäänud laste elu. Peamisteks abinõudeks on lastega perede sotsiaalnõustamine ja vajalikele tugiteenustele suunamine või toetuse määramine ning võrgustikutöö pere abistamiseks tervikuna. Lisaks maksab kohalik omavalitsus ühekordseid toetusi laste toimetuleku tagamiseks ja perioodilisi täiendavaid sotsiaaltoetusi lasteaia kohamaksu ja toitlustamise ning gümnaasiumiõpilaste koolitoidu kulude katteks.

Tegeletakse ennetustööga, et kõrvaldada või kergendada tööaliste linnaelanike toimetulekuraskusi, osutades abi neile inimestele ja perekondadele, kellel pole piisavalt rahalisi võimalusi või sotsiaalseid oskusi enesega toimetulekuks. Peamisteks sihtrühmadeks on vähekindlustatud isikud, töötud, pikaajalised töötud, erand- ja kriisiolukorras inimesed, asotsiaalse käitumise ja sõltuvusprobleemidega isikud ning kodutud.

Toimetulekuraskustes eakatele ja puuetega inimestele tagatakse võrdsed võimalused ja elukvaliteet ning toetatakse puudega pereliiget hooldavaid peresid.

Sotsiaalabi osakonna haldusalas tegutseb viis hoolekandeesutust: Tartu Hooldekodu, Tartu Laste Turvakodu, Päevakeskus Kalda, Päevakeskus Tähtvere ja Varjupaik. Hoolekande korraldamisel Tartu linnas lähtutakse põhimõttest teenindada abivajajaid võimalikult nende elukoha lähedal, milleks on loodud viis piirkonnakeskust: Karlova-Tamme, Tähtvere-Veeriku Ülejõe, Annelinna ja Nõlvaku piirkonnakeskus.

Sotsiaalteenuste arendamisel tehakse koostööd kodanikeühendustega nii teenuste planeerimise kui ka osutamise tasandil. Enam kui kaksikümmend erinevat avalikku hoolekandeteenust on delegeritud mittetulundus- ja erasektorile.

Hoolekandeteenuseid pakuvad Tartus ka mitmed mittetulundusühingud, sihtasutused ja üks riiklik asutus: Väikelastekodu Käopesa, MTÜ Vahtramägi lastekodu Mäe-kodu, MTÜ Tartu Kristlik Noortekodu, MTÜ Tartu Koidu Keskus, MTÜ Tähtvere Avatud Naistekeskus, MTÜ Naiste Varjupaik, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, MTÜ Tartu Puuetega Inimeste Koda, MTÜ Iseseisev Elu, MTÜ Tartu Maarja Tugikeskus, Tartu Pensionäride Organisatsioon Kodukodus MTÜ, Tartumaa Kurtide Ühing MTÜ, SA Agrenska Fond, MTÜ Johannes Mihkelsoni keskus, MTÜ Tartu Nõustamis- ja Kriisiabikeskus. Hoolekandeesutuste kohtade ja klientide arvud 2007.–2010. aastal on toodud tabelis 15.



**Tabel 15. Tartu hoolekandeesutused**

Asutus	2007		2008		2009		2010	
	kohtade arv	klientide arv	kohtade arv	klientide arv	kohtade arv	klientide arv	kohtade arv	klientide arv
<b>Laste hoolekanne</b>								
Väikelastekodu Käopesa	57	57	57	59	57	55	57	57
MTÜ Vahtramägi lastekodu Mäe-kodu	30	27	30	26	30	26	30	22
SA Kivistiku Lastekodu	10	9	10	9	10	7	10	9
MTÜ Tartu Kristlik Noortekodu	48	48	49	49	50	50	52	52
MTÜ Tartu Koidu Keskus	13	14	13	12	13	15	13	14
Tartu Laste Turvakodu*	20	15	20	33	20	14	20	20
Ema ja Lapse Varjupaik	4	9	4	9	4	10	**	**
<b>Täiskasvanute hoolekanne</b>								
Tartu Hooldekodu*	114	112	114	113	177	177	177	174
Varjupaik*	70	56	70	60	82	52	82	49
MTÜ Naiste Varjupaik	12	2	15	8	15	5	15**	8**
SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus		340		357		339		850
Päevakeskus Kalda*		494		505		547		570
Päevakeskus Tähtvere*		502		811		750		792
Ropka-Karlova Päevakeskus		224		245		256		264
MTÜ Iseseisev Elu kodutute päevakeskus	30	63	65	165	40	77	40	55

\*Tartu linna ametiasutuse hallatav asutus.

\*\*Ema ja Lapse varjupaik ning Naiste Varjupaik osutasid 2010. aastal teenust koos naiste ja laste varjupaigaga.

Raviasutustest oli 2010. aasta lõpu seisuga Tartus 35 perearstiasutust, 27 eriarstiasutust, 43 erahambaraviasutust, Sihtasutus Tartu Kiirabi ning Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum. Arste oli kokku 882 (sh 144 hambaarsti) ja õendusalatöötajaid 1478. Võrreldes 2007. aastaga on veidi vähenenud arstide arv, seevastu õdede arv on alates 2007. aastast suurenenud enam kui 100 võrra.

Tartu Ülikooli Kliinikumis sai 2010. aastal statsionaarset haiglaravi 42 336 inimest, neist 33 protsenti moodustasid Tartu linna elanikud. Kliinikumi eriarstide ambulatoorsete vastuvõttude arv ulatus 511 146-ni, millest 49 protsenti moodustasid Tartu linna elanike vastuvõttud.

Perearstide ambulatoorsed vastuvõttud on 2008.–2010. aastate võrdluses vähenenud 352 243-lt 335 536-le, kuid samal ajal on kasvanud pereõdede iseseisvad ambulatoorsed vastuvõttud 28 281-lt 45 543-le.

SA Tartu Kiirabi moodustavad 17 kiirabibrigaadi, mis asuvad Tartus, Põlvas, Räpinas, Otepääl, Põltsamaal, Alatskivil, Elvas, Antslas ja Mustvees. Tartu linna ja maakonda teenindab ööpäevaringselt kolm reanimobiilibrigaadi, kaks arstibrigaadi ja kaks õebrigadi. 2010. aastal tegi kiirabi Tartu linna ja maakonda kokku 22 638 väljasõitu. Aastatega pole väljasõitude arv oluliselt muutunud.

### **Olulisemad väljakutsed aastateks 2013–2020**

- nõudlusele vastava kaasaegse sotsiaal- ja rehabilitatsioonikeskuste võrgustiku väljaarendamine;

- uute hoolekandeteenuste arendamine;
- teenuste kvaliteedi kontrollireeglite ühtlustamine;
- teenuste kättesaadavuse võimaluste arendamine, sh tasuliste teenustena;
- koostöö arendamine era- ja mittetulundussektoriga teenuste pakkumisel;
- kaasamise hea tava rakendamine hoolekandeteenuste planeerimisel;
- vabatahtliku sotsiaaltöö soodustamine ja tunnustamine;
- põhikooliealiste laste arvu tõusust lähtuvalt laste hoolekandeteenuste mahtude suurendamine;
- Tartu linna terviseprofiilist lähtudes tervislike valikute soodustamine ja toetamine;
- tervist edendavate asutuste (koolid, lasteaiad, töökohad) võrgustike arendamine;
- statsionaarse hooldusravi ja hospitiitteenuse mahu suurendamine ja teenuse kvaliteedi parandamine.

## LOOV LINN

Loova linna valdkonna alla kuuluvad kultuuri-, noorsootöö-, spordi- ja turismivaldkonnaga seotud teemad. Ülevaade kultuuri, spordi, noorsootöö ja turismi arendamisest aastatel 2007–2010 on esitatud lisan 1.

Kohaliku omavalitsuse eesmärgiks on loovuse rakendamine kultuurilistel, sotsiaalsetel, sportlikel ja hariduslikel eesmärkidel, arendades järgmisi valdkondi: arhitektuur, disain, filmikunst, kirjandus, kujutav kunst, moekunst, muusika, etenduskunstimid, meedia, kehakultuur ja seda nii professionaalsel kui ka harrastuslikul tasandil. Nende eesmärkide elluviimist toetavad ka ettevõtluse (loomemajanduse) ja turismi (kultuuri- ja loovturismi) valdkonnad. Kultuuri jätkusuutlikkus tagab loovate mõtete leviku ning uuenduslike lahenduste arengu. Loomemajanduse institutsioonide ülesandeks on kasumi teenimisele suunatud loov- ja kultuuritööstuse arendamine ning ettevõtlusega seotud tugiteenuste pakkumine. Kultuuri- ja loovturismi arendamine aitab parendada elukeskkonna kvaliteeti (uute ideede levik, tolerantsuse suurendamine) ning aitab vahendada eesti kultuuripärandit ja kaasaegset kultuuriloomingut.

Suurematest kultuuriasutustest asuvad Tartus Vanemuise teater, Vanemuise kontserdimaja, Emajõe suveteater, Tartu Uus Teater, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Kunstimuuseum, Eesti Spordimuuseum, Tartu Ülikooli muuseumid ja botaanikaaed, Tartu Linnamuuseum, Tartu Mänguasjamuuseum ja Teatri Kodu, Tartu Ülikooli Raamatukogu, O. Lutsu nimeline Linnaraamatukogu, Athena Konverentsi- ja Kultuurikeskus, kino Ekraan, kinokeskus Cinamon, Ahhaa teaduskeskus. Kultuuriasutuste istekohtade ja külastuste arvud aastatel 2007 kuni 2010 on esitatud tabelis 16.

**Tabel 16. Tartu teatrite, kontserdiasutuste, kinode istekohtade ja külastuste arv aastatel 2007–2010**

Kultuuriasutus	Isteohti 2010	Külastusi 2007	Külastusi 2008	Külastusi 2009	Külastusi 2010
<b>1. Teater Vanemuine</b>		<b>167 532</b>	<b>198 250</b>	<b>179 115</b>	<b>175 811</b>
sh suur maja	676	73 881	85 395	83 123	61 681
väike maja	440	33 963	31 878	32 835	40 953
Sadamateater	150	10 158	12 750	8 541	12 204
sümfoonilise muusika kontserdid		2 092	2 593	1 691	1 338
vabaõhukontserdid		10 370	31 983	18 086	
muud mängukohad Tartus		4 414	6 537	2 919	1 174
Eesti ringreis		32 080	27 114	31 920	58 461
<b>2. Vanemuise Kontserdimaja</b>	959	<b>88 608</b>	<b>101 530</b>	<b>81 653</b>	<b>80 330</b>
sh Eesti Kontserdi üritused		24 969	21 770	16 413	16 480
teised kontserdiüritused		25 560	28 670	25 450	19 300
muud üritused		38 079	51 090	39 790	44 550
<b>3. Tartu Suveteatri Selts</b>		<b>11 119</b>	<b>12 746</b>	<b>7 768</b>	<b>9 337</b>
<b>4. Tartu Uus Teater</b>	100				<b>1 900</b>
<b>5. Teatri Kodu</b>	100				<b>7 067</b>
<b>6. Athena Konverentsi- ja Kultuurikeskus</b>		<b>30 624</b>	<b>33 940</b>	<b>8040**</b>	<b>9 000</b>
sh suur saal	300				
väike saal	150				
kinoseansid	300	18 724	16 670	3 680	5 000

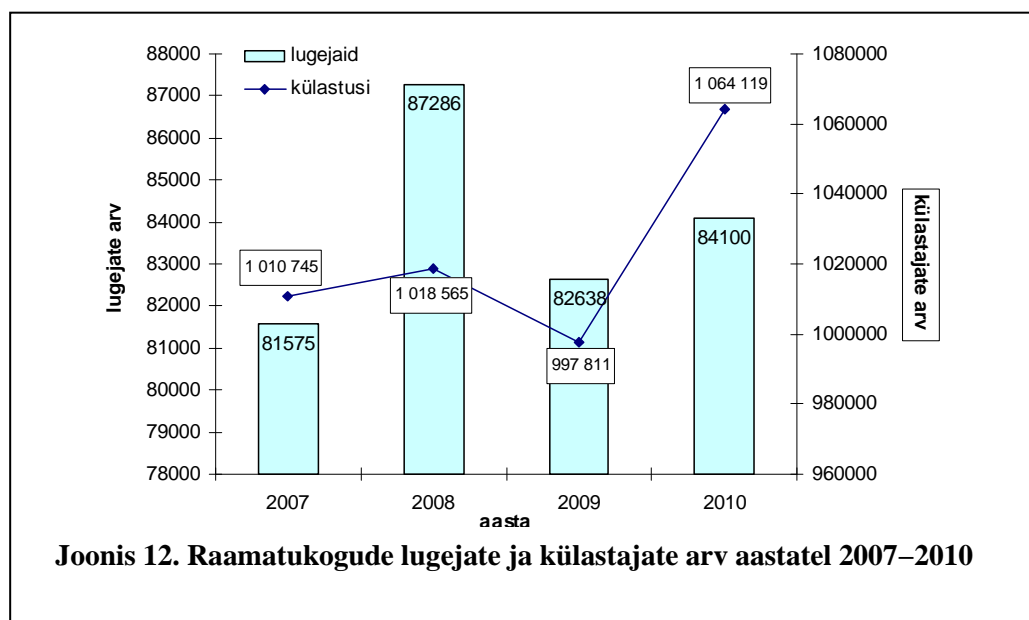
teatrietendused	150	4 500	7 750	1 790	1 000
Kontserdid		7 400	9 520	2 570	3 000
<b>7. Kino Ekraan</b>	218	<b>207 895</b>	<b>156 392</b>	<b>95 763</b>	<b>98 865</b>
<b>8. Kinokeskus Cinamon</b>	693	*	<b>119 741</b>	<b>311 045</b>	<b>309 535</b>
<b>9. Teaduskeskus Ahhaa 4D elamus kino Tartus</b>	15				<b>57 294</b>

\* Kinokeskus Cinamon avati 2008. aastal.

\*\*Arvud kajastavad perioodi 15.08.–31.12.2009, kui keskus sai uue rentniku Helio VII OÜ.

Aastaringse kultuurielu suuremad sündmused Tartus on võimlemisvõistlus „Miss Valentine”, Tartu maraton, Tartu koolinoorte moenädal „Moeke”, Tartu visuaalse kultuuri festival „Maailmafilm”, Tartu tudengite kevad- ja sügispäevad, kirjandusfestival „Prima Vista”, Tartu Grand Prix jalgrattasõidus, SEB Tartu rattaralli, SEB Tartu jooksumaraton, lastekaitsepäeva ja tarkusepäeva tähistamine, Gustav Sule mälestusvõistlus kergejõustikus, kergejõustikuvõistlus „BIG Pank Kuldliiga”, Eesti noorte heliloojate festival, festival „Klaaspärlimäng”, puhkpillifestival „Mürtsub pill”, Tartu hansapäevad, noorte jalgpalliturniir „Tammeka Cup”, SEB Tartu rulluisumaraton, ekstreemspordifestival „Extreme Battle”, Tartu armastusfilmide festival „tARTuFF”, Eesti teatri festival „Draama”, Tartu teadusfestival, SEB Tartu rattamaraton, Tartu vanamuusikafestival, tänavatantsuvõistlus „Battle of EST”, noorte amatöörfilmide festival „NAFF”, huvikoolide õpilaste kontsertetendus „Väike muusa“.

Tartus on kaks suurt raamatukogu: Tartu Ülikooli Raamatukogu ja O. Lutsu nimeline Linnaraamatukogu, mis jaguneb veel kolmeks harukoguks (Annelinna harukogu, Karlova-Ropka harukogu ja Tammelinna harukogu). Raamatukogude lugejate arv oli kõige suurem 2008. aastal, aga külastajate arv on kasvanud kõige suuremaks 2010. aastal ulatudes üle miljoni külastuse aasta kohta (joonis 12).



Munitsipaalhuvikoolides ja linnalt toetust saavates erahuvikoolides käivate õpilaste arv on aasta-aastalt järjest kasvanud ja seda just erahuvikoolide arvelt (tabel 17). Kui 2007. aastal käis huvikoolides kokku 1661 õpilast, siis 2010. aastal juba 1893 õpilast. 2010. aastal oli Tartus esindatud kolm munitsipaalhuvikooli ja kaheksa erahuvikooli.

**Tabel 17. Munitsipaalhuvikoolide aasta keskmine õpilaste arv ning linnalt toetust saavate õpilaste arv erahuvikoolides aastatel 2007–2010**

Huvikooli liik	Huvikool	2007	2008	2009	2010
Munitsipaalhuvikool	Tartu I muusikakool	325	325	325	313
Munitsipaalhuvikool	Tartu II muusikakool	210	210	210	209
Munitsipaalhuvikool	Taru Lastekunstikool	260	260	260	238
<b>Munitsipaalhuvikool</b>	<b>kokku</b>	<b>795</b>	<b>795</b>	<b>795</b>	<b>760</b>
Erahuvikool	OÜ Arsis, Arsise Kellade kool	115	112	112	109
Erahuvikool	MTÜ Vanemuise Tantsu- ja Balletikool	78	86	98	95
Erahuvikool	MTÜ Muusa Ida Tantsukool	38	39	39	38
Erahuvikool	MTÜ Laulu ja Mänguselts Ardente	75	56	66	64
Erahuvikool	Tartu Loodusmaja (SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus)	519	541	534	574
Erahuvikool	MTÜ Puhkpilliorkester Tartu	41	39	27	29
Erahuvikool	MTÜ Jakobi Mäe Kultuurikoda		56	44	86
Erahuvikool	Tartu Erahariduse Edendamise Selts MTÜ			44	138
<b>Erahuvikool</b>	<b>kokku</b>	<b>866</b>	<b>929</b>	<b>964</b>	<b>1133</b>
<b>Munitsipaalhuvikool ja erakool</b>	<b>kokku</b>	<b>1661</b>	<b>1724</b>	<b>1759</b>	<b>1893</b>

Noorsootöövaldkonnas on toetatud noortekeskuste ja noorteorganisatsioonide tegevust, huvitegevuse ja laagrite läbiviimist ning ürituste korraldamist. Populaarseimad huvitegevused on olnud tants ja muusika ning kunst ja käsitöö. Viimasel kahel aastal (2009 ja 2010) on huvitegevusest osavõtjatest ligi 60 protsenti olnud tüdrukud ning 40 protsenti poisid.

Suuremad spordirajatised Tartus on Tamme staadion, A Le Coq SPORT spordimaja, Turu tänava spordihoone, Tartu Ülikooli spordihoone, Eesti Maaülikooli spordihoone, Lõunakeskuse liuväli, Aura Veekeskus, Tähtvere Tennisekeskus, Tähtvere spordipark, Arctic Sport Club, Annemõisa kunstmuruväljak. Lisaks on terve hulk väiksemaid erinevate spordialade spordirajatisi ning tervisespordipaiku üle linna.

Tartu spordiklubides käivate noorte harrastajate arv on hakanud alates 2010. aastast järjest enam tõusma, kuigi pole veel seni 2007–2008. aasta harrastajate tasemeni jõudnud (tabel 18). 2010. aastal oli Tartus 109 spordiklubi ja kokku 14 097 harrastajat.

**Tabel 18. Tartu linna spordiklubid ja harrastajad aastatel 2007–2010**

	2007	2008	2009	2010
<b>Spordiklubide arv</b>	160	161	122*	109*
sh toetust saavad noorte spordiklubid	54	56	55	56
<b>Harrastajaid spordiklubides*</b>			14 116	14097
sh noorte arv**	6673	6652	6157	6268
<b>Linnalt toetust saavate noorte arv</b>	4500	4600	4600	4600
<b>Maksimaalne toetus ühe noore kohta kroonides</b>		3500	3650	3650

\* Eesti spordiregistri andmete põhjal.

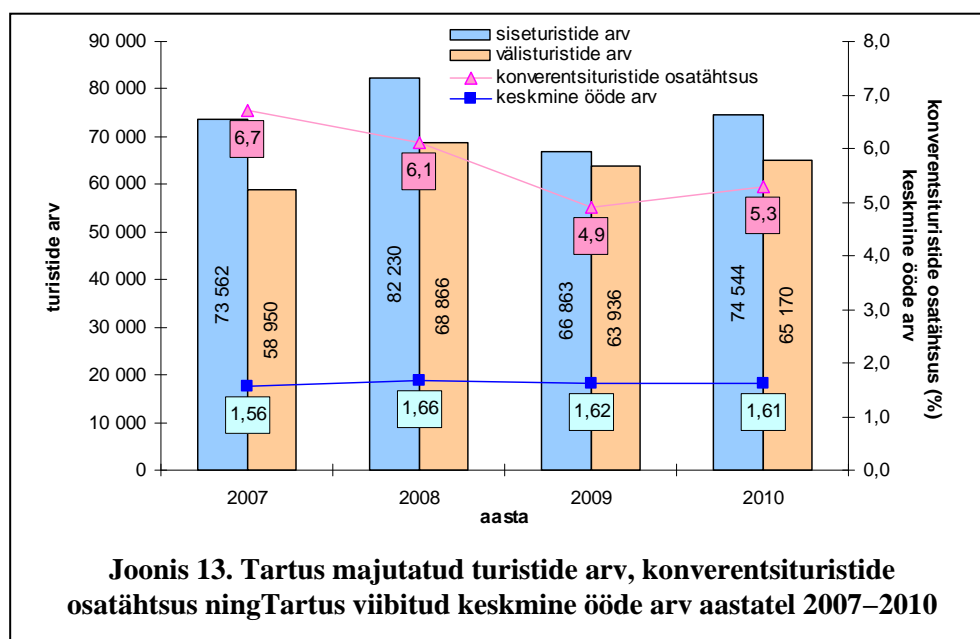
\*\* Vanuses 7–19 aastat, võimlemises 5–19 aastat.

Loova linna juurde kuuluvad ka Tartu turismivaldkonnaga seotud teemad. Tartu on turistide jaoks atraktiivne paik. Omanäolised kohvikud ja baarid, tudengite nooruslik melu ja professorite akadeemilisus, palju üritusi – kontserte, festivale ja etendusi igale maitsele, mis

kõik teeb Tartust külastajatele meeldiva paiga. Põlisest ülikooli-, muuseumide- ja hansalinnast Tartust võib leida nii seiklusi, romantikat kui ka hetki lihtsalt mõnusaks äraolemiseks.

Turisti jaoks on Tartu Lõuna-Eesti väravaks. See on oluline sihtkoht külastajatele nii ainsa peatuskohana kui ka läbisõidul teistesse huvitavatesse paikadesse. Tartu suvekülastajate küsitluse kohaselt hindavad Tartu suvised külalised kõrgelt rohelist, korrastatust, suhteliselt rahulikku elutempot, inimeste sõbralikku suhtumist üksteisesse ning kokkuvõetult linna head üldmuljet. Külastajate hinnangul teevad just tartlased ise linnas olemise meeldivaks (Tartu suvekülastaja uuring 2010).

Tartut külastatavate turistide (nii välis- kui ka siseturistide) kõrgaeg jäi aastasse 2008, mil Tartut külastas kokku üle 150 000 turisti ning kõige kõrgemale kerkis samal aastal ka Tartus viibitud keskmine ööde arv (1,66) (joonis 13). Raske majandusliku olukorra tõttu langes 2009. aastal Tartut külastatavate turistide arv (üle 13 protsendi vähem kui 2008. aastal, seda rohkem just siseturistide osas), kuid 2010. aastal tõusis jällegi nii sise- kui ka välisuristide Tartu külastatavus. Välisuristid külastavad Tartut eelkõige suvekuudel, siseturistid aastaringselt üsna ühtlaselt, kuid mõningane langus on märgata suve alguses. Tartu kohta on oluline märkida ka järjest suurenevat konverentsiturismi osatähtsuse tõusu (joonis 13). Konverentsiturismiga seotud tingimused paranevad Tartus hoogsasti ja järjest enam luuakse uusi võimalusi selle valdkonna edasiarendamiseks.



### Olulisemad väljakutsed aastateks 2013–2020

- Tartu kui teaduslinna kontseptsiooni loomine ja arendamine koostöös Tartu kõikide kõrgkoolidega;
- Tartu kui innovaatilise ja infotehnoloogilise linna ning meditsiinikeskuse kuvandi loomine, tutvustamine ja arendamine;
- kultuuri infrastruktuuri parendamine vastavalt kultuuriasutuste vajadustele;
- loomemajanduse arendamine;
- erinevate spordialade tingimuste parendamine ja vajadustele kohandamine;

- spordi rahastamise süsteemi monitooring ja kaasajastamine, et kindlustada parimad võimalused maksimaalsele hulgale tartlastele;
- tervisespordi võimaluste laiendamine;
- Tartus majutatavate turistide arvu suurendamine;
- turismi sesoonsuse vähendamine;
- konverentsiturismi arendamine;
- lennuliikluse arendamine.

## Aastateks 2013–2020 kavandatud meetmed ja tegevused

### 1. TEADMUSLINN

#### Strateegilised eesmärgid

E1 Tartu haridus- ja teadusasutustes töötavad väga head pedagoogid, tippteadlased ja õppejõud, oma ala tunnustatud teoreetikud ja praktikud kõikjalt maailmast.

E2 Tartus toimib terviklik, rahvusvahelisusele avatud haridusasutuste võrgustik, kus lõimuvad eri haridustasemed ja saab omandada konkurentsivõimelist haridust.

E3 Tartu kui omalaadne terviklik, rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline mitmekultuuriline haridus- ja teadmuslinn.

E4 Tartu ülikoolid annavad tugeva panuse regionaalset majandust toetava innovatsioonisüsteemi arendamisse.

E5 Tartu on elukestvat õpet võimaldav täiendus- ja ümberõppekeskus, mis hõlmab eri taseme haridusasutusi.

E6 Tartu haridusasutused seisavad hea eestikeelse teaduse ja hariduse kestmise eest üleilmastumise käigus.

#### Meetmed ja tegevused

Arengustrateegias püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kavandatakse hariduse valdkonnas aastatel 2013–2020 rakendada kolmes arengusuunas järgmisi meetmeid ja tegevusi.

### 1. ARENGUSUUND: VÕRDSETE VÕIMALUSTE LOOMINE ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖKS KAASAEGSES JA TURVALISES ÕPPEKESKKONNAS

<b>Meede 1.1.1: Tartus elavate ja lasteaiakohta soovivate laste kindlustamine lasteaiakoha või lastehoiuvõimalusega (E2, E3)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Täiendavate rühmaruumide rajamine ja sisustamine olemasolevates lasteaedades (2013)	HO, LVO
• Kulli 1 lasteaia ehitamine ja sisustamine (2013–2015)	HO, LVO
• Pepleri 1a lasteaia ehitamine ja sisustamine (2014–2016)	HO, LVO
• Uus 56 lasteaia ehitamine ja sisustamine (2015–2017)	HO, LVO
• Oa 23 lasteaia ehitamine ja sisustamine (2016–2018)	HO, LVO
• Hariduslike erivajadustega lastele lasteaia ehitamine Tartu Maarja Kooli territooriumile (2016–2018)	HO, LVO
• Ihastesse lasteaia ehitamine ja sisustamine (2017–2019)	HO, LVO
• Tartu Lasteaia Rukkilill juurdeehitis ja selle sisustamine (2018–2019)	HO, LVO
• Kesklinna piirkonda lasteaia ehitamine ja sisustamine (2018–2020)	HO, LVO
<b>Meede 1.1.2: Erasektori toetamine lasteaiakohtade loomisel ja lapsehoiuteenuse pakkumisel (E2)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Lapsehoiuteenuse osutamise toetamine ja toetussüsteemi täiustamine	HO



• Eralasteaedade tegevuse toetamine ja toetusüsteemi täiustamine	HO
• Investeeringutoetuse maksmine eralasteaedades uute kohtade loomiseks	HO
<b>Meede 1.1.3: Igale koolikohustuslikus eas Tartu lapsele õppekoha tagamine (E2, E3)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tartu Raatuse Gümnaasiumi ümberkorraldamine põhikooliks (2011–2013)	HO
• Tartu Forseliuse Gümnaasiumi ümberkorraldamine põhikooliks (2011–2013)	HO
• Tartu Karlova Gümnaasiumi ümberkorraldamine põhikooliks (2012–2014)	HO
• Tartu Kunstigümnaasiumi ümberkujundamine põhikooliks (2012–2014)	HO
• Tartu Kommertsgümnaasiumi baasil põhikooli moodustamine (2014)	HO
• Tartu Descartes'i Lütseumi baasil põhikooli moodustamine (2014)	HO
• Tartu Kivilinna Gümnaasiumi baasil põhikooli moodustamine (2014)	HO
• Tartu Tamme Gümnaasiumi baasil põhikooli moodustamine (2015)	HO
• Tartu Vene Lütseumi ümberkujundamine põhikooliks (2012–2014)	HO
• Hariduslike erivajadustega laste koolide võrgustiku korrigeerimine (2013)	HO
• Hariduslike erivajadusega lastele uue koolihoone ehitamine (2013–2015)	HO, LVO
• Olemasolevates koolihoonetes uute õppekohtade loomine (2013–2020)	HO, LVO
• Raadi-Kruusamäele uue põhikooli ehitamine ja sisustamine (2013–2015)	HO, LVO
• Ropka-Karlova piirkonda uue põhikooli ehitamine ja sisustamine (2015–2017)	HO, LVO
• Ihastesse uue põhikooli ehitamine ja sisustamine (2015–2019)	HO, LVO
• Erakoolide tegevuse toetamine	HO
<b>Meede 1.1.4: Üldkeskhariduse omandamiseks vajadusele vastava gümnaasiumide võrgustiku loomine (E2, E3)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa ja Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi ruumiprobleemide lahendamine (2013–2015)	HO, LVO
• Tartu Kommertsgümnaasiumi, Tartu Descartes'i Lütseumi ja Tartu Kivilinna Gümnaasiumi gümnaasiumiosa baasil uue gümnaasiumi avamine 2014/2015. Õppeaastal (2014)	HO, LVO
• Tartu Annelinna Gümnaasiumi gümnaasiumiosa väljaarendamine vene keelt emakeelena õppinud või vene õppekeelega põhikooli lõpetajatele võrdseid üldkeskhariduse omandamise võimalusi pakkuvaks gümnaasiumiks	HO
<b>Meede 1.1.5: Turvalise füüsilise ja vaimse õppekeskkonna loomine õppeasutustes (E2, E3)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Õppeasutuste õppekeskkonna nõuetele vastavuse hindamine ja arendamine	HO, LVO
• Munitsipaallasteaedade renoveerimine ja invanõuetele kohandamine	HO, LVO
• Lasteaedade mänguväljakute renoveerimine ja täiustamine	HO, LVO
• Munitsipaalkoolide renoveerimine ja invanõuetele kohandamine, sh põhikoolideks ümberkorraldatud koolides vajaliku õppekeskkonna loomine	HO, LVO
• Koolistaadionite ehitamine ja renoveerimine	HO, LVO
• Tartu Kutsehariduskeskuse õppeklasside ja töökodade uuendamine ning sisustamine	HO, LVO

• Õppeasutuste varustamine kaasaegse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga	Kantselei, HO
• Erinevate e- ja m-lahenduste arendamise toetamine	HO
• Õppeasutuste turvalisuse tõstmine	HO, LVO
• Vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna arendamine, sh esimese tasandi tugisüsteemide võrgustiku väljaarendamine ning erinevate mudelite rakendamine	HO
<b>Meede 1.1.6: Üliõpilaste õppe- ja elukeskkonna parandamise toetamine (E2)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Tartu kõrgkoolide taristu arendamise toetamine	LMO
• Edukate üliõpilaste ja teadustöötajate tunnustamise finantseerimine (Raefond, Joosep Tootsi Fond jms) ning kraadiõppes õppivate välisüliõpilaste toetussüsteemi väljatöötamine ja rakendamine koostöös kõrgkoolidega	RO
• Tartu kui ülikoolilinna arendamine. Tartu linn toetab üliõpilastele meeldiva ja huvitava elukeskkonna loomist. Projektide ja algatuste toetamine, mis on suunatud üliõpilaste igapäevaelu toetamisele ning annavad neile odavama eluaseme, toitumisvõimaluse, soodsama õpikeskkonna ja vabaaja veetmise võimaluse	TLV
• Koostöö ja ühisprojektide arendamine ning kogemuste vahetamine Euroopa teiste ülikoolilinnadega	TLV

## **2. ARENGUSUUND: ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KONKURENTSIVÕIMELISUSE TÕSTAMINE, MIS ARVESTAB LAPSE/ÕPPIJA INDIVIDUAALSUST, LOOB VALIKUVÕIMALUSED VÕIMETEKOHASEKS ÕPPIMISEKS JA EDUKAKS TOIMETULEKUKS ÜHISKONNAS**

<b>Meede 1.2.1: Õppekavade, õppesuundade ning –metoodika arendamise toetamine (E2, E5, E6)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Lasteaegades uute õppemetoodikate rakendamise ning õppekava arendamise toetamine	HO
• Ühelt haridustasemelt teisele sujuva ülemineku toetamine	HO
• Õpihuvi ja õpioskuste arengut toetava õppekeskkonna väljakujundamine põhikoolides	HO
• Gümnaasiumide kujundamine õppesuundadel põhinevateks teadmuskusteks	HO
• Õppekava toetavate projektide konkursside korraldamine	HO
• Õppe- ja kasvatustöö mitmekesistamine õppeasutustes Tartu varamute ja tööandjate toel ning koostöövõrgustiku väljatöötamine	HO
• Erinevatest kultuurikeskkondadest pärit laste/õpilaste õppe toetamine	HO
• IB õppe arendamise toetamine	HO
• Vene keelt emakeelena õppivatele õpilastele parimate õppimisvõimaluste väljakujundamine nii põhikooli kui ka gümnaasiumi tasemel	HO
• Kutseõppe võimaluste mitmekesistamine riikliku koolitustellimuse raames	HO
• Elukestva õppe toetamine	HO

<b>Meede 1.2.2: Laste ja õpilaste arenguliste erivajaduste märkamiseks ja individuaalse arengu toetamiseks võimaluste loomine (E1, E2)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Esimese tasandi (õppeasutuse) ja teise tasandi (Hariduse Tugiteenuste Keskuse) tugiteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parendamine. Põhikoolides õpiabi süsteemi kujundamine ja täiustamine. Abiõpetajate kasutamine erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste aitamisel ja õpetamisel</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Koolieelses eas lastele spetsialiseerunud psühholoogi ja eripedagoogi ametikoha loomine Hariduse Tugiteenuste Keskusesse</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hariduse Tugiteenuste Keskuse arendamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kaasava hariduse põhimõtete rakendamise toetamine, sh pedagoogidele eripedagoogika koolituse korraldamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Õpilaste ülelinnaline tunnustamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Õpilasarvutuste korraldamise (aineolümpiaadid, võistlused jms) toetamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tartu Kutsehariduskeskuses vene keelt emakeelena õppinud õpilastele tugimeetmete võimaldamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Waldorfkeskuse rajamise kaasfinantseerimine</li> </ul>	HO
<b>Meede 1.2.3: Karjääriplaneerimiselase tegevuse tõhustamine (E1, E2)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Karjäärikoordinaatori ametikohtade loomine koolides (2013)</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Karjäärinõustamissüsteemi väljaarendamine, sh karjäärinõustamiskeskuse kujundamine iseseisvaks teise tasandi kompetentsikeskuseks (2016)</li> </ul>	HO
<b>Meede 1.2.4: Laste ja õpilaste tervislike eluviiside ja tervise väärtustamine (E1, E2)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Laste ja õpilaste terviseedenduse ja –kasvatuse toetamine, sh tervist edendavate õppeasutuste võrgustiku laiendamine</li> </ul>	THO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Algtasemel ujumis-, uisutamisõppe jms toetamine</li> </ul>	HO, THO
<b>Meede 1.2.5: Õppe- ja kasvatustegevuse vastavusse viimine laste/õpilaste ja ühiskonna muutuvate haridusvajadustega (E2)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Laste/õpilaste, lastevanemate ja pedagoogide rahulolu-uuringute süstemaatiline korraldamine ning tulemuste arvestamine arendustegevuses</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Organisatsioonikultuuri arendamine õppeasutustes, sh väärtuskasvatuse ja väärtuspõhise õpetamise toetamine</li> </ul>	HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoolekogude kaasamine ja koolitamine</li> </ul>	HO

### **3. ARENGUSUUND: HARIDUSTÖÖTAJATE PÄDEVUSE JA MOTIVEERITUSE TÕSTMINE NING KOOSTÖÖ ARENDAMINE**

<b>Meede 1.3.1: Pedagoogide pädevuse ja motiveerituse tõstmine (E1)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pedagoogide tunnustussüsteemi arendamine (Tartu aasta õpetaja valimine</li> </ul>	HO

jms)	
• Ainesektsioonide tegevuse arendamine	HO
• Pedagoogide tugisüsteemi arendamine ja toetamine	HO
• Õppeasutuste juhtide tööalase väljaõppe korraldamine	HO
• Pedagoogide ümberõppe toetamine koolivõrgu ümberkorraldusprotsessis	HO
<b>Meede 1.3.2: Koostöö tihendamine haridusasutuste vahel (E4, E5, E6)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Õppeasutuste koostöö koordineerimine ja toetamine	HO
• Koostöö ülikoolidega ühishuvide elluviimisel (ühishuvide protokollid, koostöölepingud jms)	HO

## 2. ETTEVÕTLUSLINN

### Strateegilised eesmärgid

- E7 Tartus on elujõulised ettevõtted
- E8 Tartus on kõrgtehnoloogiline majandus
- E9 Tartu – see on parim paik äri alustamiseks ja atraktiivne investeerimiskeskond

### Meetmed ja tegevused

Arengustrateegias püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kavandatakse ettevõtluse arendamiseks aastatel 2013–2020 rakendada meetmeid ja tegevusi viies arengusuunas. Tegevuste elluviimisel osalevad lisaks Tartu Linnavalitsusele ka teised asutused ja organisatsioonid, nagu Tartu Teaduspark, Tartu Ärinõuandla, Tartu Loomemajanduskeskus, Tartu Biotehnoloogia Park, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja Tartu esindus, SA Archimedes, Tartu kõrgkoolid, Tartu Kutsehariduskeskus jt. Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakond teostab tegevuste tulemuste seiret ja koostab selle kohta iga-aastase ülevaate.

### 1. ARENGUSUUND: ETTEVÕTLUSE UUENDUS- JA KASVUVÕIME ARENDAMINE

Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime arendamine on tähtis tegur kestva majanduskasvu kindlustamiseks. Kulueelis, mis on stabiilse makromajandusliku raamistiku kõrval olnud üheks peamiseks tugevuseks, ei ole jätkusuutlik. Ettevõtted peavad rohkem keskenduma suurema lisandväärtuse loomisele, millele aitab kaasa orienteeritus uuenduste rakendamisele, koostöö ning tegevuse edasiarendamine. Uuenduslike ettevõtete tekke ja kasvu soodustamiseks on vaja arendada toetavat keskkonda.

<b>Meede 2.1.1: Innovatsiooni, uute tehnoloogiate kasutuselevõtu ja tootearenduse toetamine (E8)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Toimiva koostöövõrgustiku soodustamine ettevõtete, teadus- ja arendusasutuste ning avaliku sektori vahel</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teadus- ja arendusasutuste saavutuste ja võimaluste tutvustamine ettevõtetele</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Inkubatsioonikeskuste arendamine, et tagada alustavatele ettevõtetele soodne kasvukeskkond (toetab ka meedet 2.2.1 „Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine“)</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kõrgkoolidest välja kasvanud firmade arengu toetamine (toetab ka meedet 2.2.1 „Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine“)</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pooltööstuslike katse- ja sertifitseerimislaborite ning sõltumatute ekspertiisikeskuste arendamine</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tehnoloogia arenduskeskuste programmides aktiivne osalemine ja tehnoloogiaarenduskeskuste edasise arengu toetamine kaasates avalikke ressursse, ülikoole ja teadlasi</li> </ul>	EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Uute tehnoloogiate ja teadussaavutuste tutvustamine ning tehnosiirde toetamine (toetab ka meedet 2.1.3 „Ettevõtete tootlikkuse kasvu toetamine“)</li> </ul>	EVO

• Investorteeninduse arendamine	EVO
• Tootearenduse, disaini ja e-äri võimaluste tutvustamine	EVO
• Loomemajanduse arendamine	EVO
<b>Meede 2.1.2: Majandusklastrite tekke soodustamine (E8)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Erinevate majandusharude innovatsioonivõimekuse parandamiseks võimalike klastrite loomiseks soodsa keskkonna loomine	EVO
• Materjaliteaduse, biotehnoloogia, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, elektroonika- ning tervisetööstuse ja loomemajanduse klastrite loomine ja arendamine	EVO
<b>Meede 2.1.3: Ettevõtete tootlikkuse kasvu toetamine (E8)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Kvaliteedisüsteemide ja erinevate standardite propageerimine	EVO
• Koolituste korraldamine ja parimate praktikate tutvustamine	EVO
• Tootlikkuse juhtimise meetodite tutvustamine ja rakendamisele suunatud projektide toetamine	EVO

## 2. ARENGUSUUND: INIMRESSURSI ARENDAMINE

Ettevõtluse elujõulisuse tagamiseks on vaja oluliselt suurendada ettevõtlusaktiivsust ning valmistada ette ettevõtlusest huvitatud inimesi ja vajalikke oskustöötajaid. Ettevõtete käekäik sõltub eelkõige inimestest, nende oskustest ja teadmistest, mis kindlustavad ettevõtete konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse.

<b>Meede 2.2.1: Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine (E7)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Ettevõtlusega alustamise motiveerimine, alustavate ettevõtjate nõustamine	EVO
• Ettevõtlusseminaride, ühisürituste jne korraldamine	EVO
• Ettevõtlusõppe arendamine koolides ja õpilasfirmade loomise soodustamine	EVO
• Noorte ettevõtlikkuse stimuleerimine	EVO
• Naiste ettevõtlusse kaasamise toetamine	EVO
• Üliõpilaste ettevõtlikkuse ja tööpraktika soodustamine	EVO
• Tartu ettevõtlusega seotud üliõpilastööde tunnustamine	EVO
<b>Meede 2.2.2: Oskustööjõu koolitamine (E7)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Kutsekoolide tehnilise baasi ja õppekavade arendamine	EVO
• Kutsekoolide ja ettevõtjate koostöö laiendamine	EVO
• Praktikatootuste juurutamine	EVO
• Karjäärinõustamise arendamine	EVO
• Tehnikahariduse populariseerimine	EVO
<b>Meede 2.2.3: Elukestva õppe arendamine (E7)</b>	
Tegevused	Koordinerijad

• Täiendõppevõimalustest informeerimine ja enesearendamise propageerimine	EVO
• Täiendkoolituse toetamine	EVO
• Kutsestandardite propageerimine ja kutseksamite sooritamise toetamine	EVO
• Töötajate teenindusoskuste parendamine	EVO
• Spetsialistide rahvusvaheliste vahetusprojektide toetamine	EVO
• Mentorluse toetamine	EVO

### 3. ARENGUSUUND: ETTEVÕTLUST TOETAVA TUGISÜSTEEMI JA INFRASTRUKTUURI ARENDAMINE

Kõrge lisandväärtusega toodete, teenuste ja tehnoloogiate arendamine eeldab tihedat koostööd nii ettevõtjate endi kui ka ettevõtjate, tugistruktuuride, ülikoolide ning teadusasutuste vahel. Piirkonna ettevõtluspotentsiaali rakendamiseks ja ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse suurendamiseks on oluline toetada ettevõtlusega seotud infrastruktuuri väljaarendamist ning tugiteenuste kvaliteedi parandamist.

<b>Meede 2.3.1: Tugiteenuste kvaliteedi parendamine (E9)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Kohalike ettevõtlust toetavate institutsioonide juhtimises osalemine ning nende tegevuse ja arengu toetamine	EVO
• Osalemine ettevõtlust mõjutava riikliku poliitika ja strateegia ning arengukavade väljatöötamisel riigi ja regiooni tasandil	EVO
• Ettevõtjate teavitamine (EL-i abirahad, normid, ettevõtete alustamine)	EVO
• Ettevõtete pidev nõustamine	EVO
• Ettevõtluskliima uuringu regulaarne korraldamine	EVO
<b>Meede 2.3.2: Ettevõtluse kinnisvara arendamine (E9)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Ettevõtluse tugiorganisatsioonide infrastruktuuri arendamise toetamine	EVO, LMO
• Ravila ja Ropka tööstusparkide arendamine ja turundamine	LMO, EVO
• Maarjamõisa teadus- ja tehnoloogialinnaku ning Tähtvere teaduslinnaku arendamine	LMO, EVO
<b>Meede 2.3.3: Transpordiühenduste arendamine (E9)</b>	
<i>Tegevused: Transpordiühenduste arendamisega seotud tegevused kajastuvad Tartu linna transpordi arengukavas 2012–2020</i>	

### 4. ARENGUSUUND: ETTEVÕTLUSE RAHVUSVAHELISTUMISE TOETAMINE

Eesti kuulumine Euroopa Liitu ning maailmamajanduse jätkuv üleilmastumine kätkeb endas võimalusi otseste välisinvesteeringute ning nendega kaasneva teadmuse ja uute tehnoloogiate sissevooluks ning seeläbi tootlikkuse kasvuks. Teisalt avarduvad üleilmastumise kaudu Eesti ettevõtete võimalused oma kaupade ja teenuste rahvusvaheliseks turustamiseks. Seetõttu on oluline eri võimaluste kaudu ettevõtete toetamine, et suurendada Tartu majanduse rahvusvahelistumist ja tagada jätkuv areng.

<b>Meede 2.4.1: Rahvusvahelistumise arendamine (E7)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Ettevõtete osalemiste toetamine olulistel messidel	EVO
• Rahvusvaheliste ärikontaktpäevade ja konverentside korraldamine	EVO
• Ekspordikoolituste ja sihtturge tutvustavate infopäevade korraldamine	EVO
• Ettevõtluse tugistruktuuride osalemine rahvusvahelistes ettevõtlusalastes projektides	EVO
• Ettevõtjate kaasamine rahvusvahelistesse projektidesse	EVO
• Ettevõtjate kaasamine linna delegatsioonide koosseisu	ASO
• Tartu ettevõtlussaadikute valimine välismaal	EVO
• Koostöö teenussektori ettevõtjatega, et soodustada kohapealsete rahvusvahelistumist toetavate teenuste arendamist	EVO

## **5. ARENGUSUUND: ETTEVÕTLUSKESKKONNA MAINE JA ETTEVÕTLUSKULTUURI EDENDAMINE**

Tartu linna ettevõtluskeskkonna hea maine on aluseks ettevõtete rahvusvahelistumisele, välisinvesteeringute sissevoolule ning olemasolevate ettevõtjate edukale tegutsemisele piirkonnas.

Tugev ettevõtluskultuur toetab eri koostöövorme ja innustab ettevõtlusega tegelema. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks on koostöö erilise tähtsusega, et laieneda välisurgudele ning ületada väikestest tootmismahtudest tulenevaid barjääre.

<b>Meede 2.5.1: Tartu kui ettevõtliku ja kõrgtehnoloogilise majanduse ning atraktiivsete investeerimisvõimalustega linna maine kujundamine (E9)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tartu ettevõtlusvõimaluste tutvustamine investoritele	EVO
• Tartu virtuaalse infovarava „Toodetud Tartus” loomine ja haldamine	EVO
• Interaktiivse Tartu ettevõtluse kodulehekülje arendamine kohaliku ettevõtluse, tööhõive- ja investeerimisvõimaluste kohta	EVO
• Tartu ettevõtlusnädala korraldamine	EVO
<b>Meede 2.5.2: Ettevõtluskultuuri arendamine (E7, E8, E9)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Parimate ettevõtjate iga-aastane tunnustamine, ärieetika propageerimine ja ühiskondlikult vastutustundlike ettevõtjate esiletõstmine	EVO
• Ettevõtete, erialaliitude, teadusasutuste ja kohalike omavalitsuste koostöö edendamine, sh e-foorumite, ümarlaudade jms algatamine ja korraldamine	EVO



### 3. MODERNSE ELUKESKKONNAGA LINN

#### Strateegilised eesmärgid

E10 Tartus on miljöövärtuslik, koostoimiv ja turvaline linnaruum, mida kasutatakse ja arendatakse jätkusuutlikkuse printsiibil

E11 Tartu on vastutustundlike ja algatusvõimeliste kodanike linn

E12 Tartu linna tehnilised infrastruktuurid on ökonoomsed, kommunaalteenused jõuavad iga majapidamiseni ja ettevõtte/asutuseneni

E13 Tartu on integreeritud riiklikku ja rahvusvahelisse transpordivõrku, milles transpordikorraldus on turvaline, energiasäästlik ja keskkonnasõbralik

#### Meetmed ja tegevused

#### 1. ARENGUSUUND: MILJÖÖVÄÄRTUSLIKU, KOOSTOIMIVA JA TURVALISE LINNARUUMI KUJUNDAMINE

<b>Meede 3.1.1: Linnaruumi jätkusuutliku kasutamise tagamine planeerimisel (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linnale oluliste valdkondade ja alade planeeringute, sh miljöövärtusega hoonestusalade kaitse- ja kasutustingimuste teemaplaneeringute koostamine (kesklinna üldplaneering, vabaplaneeringuga alade parkimise strateegia, dendropargi detailplaneering, Annelinna ja Ihaste elumupiirkondade vahelise ala roheline vööndi kujundamise põhimõtted, Jaamamõisa linnaosa elumupiirkonna detailplaneeringu ülevaatamine jt)</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linna piire ületavate teemaplaneeringute koostamine koostöös Maavalitsuse ja lähivaldadega (Tartu linna ja lähivaldade arengustrateegia; asustuse suunamise, transpordisüsteemi, puhkealade ja ettevõtlusalade teemaplaneering)</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Munitsipaalmaade ja linnaehituslikult oluliste alade ning taristu detailplaneeringute koostamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kortermajade elanikele köögiviljakasvatuseks maa kasutamise võimaluste otsimine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Uuenduslike energiasäästlike linnaplaneerimise meetodite väljatöötamine ja rakendamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste aktiivsem kaasamine planeeringute koostamise protsessi</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linna digiplaani täiustamine ja andmete uuendamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu linna ortofoto uuendamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu linna kolmemõõtmelise digitaalse mudeli täiustamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linna kõrgusvõrgu uuendamine</li> </ul>	LPMKO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Geoinfosüsteemi arendamine</li> </ul>	Kantselei
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linnaelanike rahulolu-uuringute regulaarne korraldamine (küsitlused "Tartu ja tartlased", "Tartlane ja keskkond" jt)</li> </ul>	LPMKO
<b>Meede 3.1.2: Haljasalade arendamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad

• Toomemäe pargi renoveerimine	LMO
• Anne kanali ja selle ümbruse korrastamine	LMO
• Uueturu haljasala renoveerimine (2013)	LMO
• Raadi dendropargi korrastamine (korrastatakse ERMi valmimise ajaks)	LMO
• Kaubahoovi platsi renoveerimine, sh ideekonkursi korraldamine (2015–2016)	LMO
• Vanemuise pargi korrastamine, sh ideekonkursi korraldamine (2016)	LMO
• Tähtvere pargi kõnniteede korrastamine (2017)	LMO
• Vabaduse puiestiku renoveerimine, sh ideekonkursi korraldamine (2018–2019)	LMO
• Politseiplatsi korrastamine (sõltub linnaraamatukogu ja kunstimuseumi hoone ehitusest), sh ideekonkursi korraldamine	LMO
• Supilinna pargi rajamine (2020)	LMO
• Jaamamõisa pargi rajamine (2020)	LMO
• Munitsipaalomandis olevate metsaparkide korrastamine	LMO
• Mathieseni pargi rekonstrueerimine	LMO
<b>Meede 3.1.3: Looduskeskkonna jätkusuutlikkuse tagamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Keskkonnahoidliku käitumise juurutamine (sh keskkonnaalane täiendkoolitus) Tartu linna ametiasutustes ja hallatavates asutustes ökotugitegevuse kaudu	Kantselei
• Kampaaniate korraldamine keskkonnateadlikkuse edendamiseks (sh tarbimisharjumuste ja tegevuste suunamine keskkonnasäästlikumaks)	LMO
• Loodus- ja keskkonnaalaseid õppekavu toetava tegevuse programmi ja/või projektipõhine finantseerimine lasteaedades ja koolides	HO
• Keskkonnateemaliste õpilaskonkursside ja olümpiaadide korraldamine	HO, KO
• Täiskasvanute keskkonna- ja säästva arengu alaste koolituste kaasfinantseerimine	HO, KO
• Avalike hangete keskkonnaaspektide arvestamise kriteeriumide ja rakenduspõhimõtete väljatöötamine Tartu linna jaoks	LMO
• Jääkreostuskollete likvideerimine	LMO
<i>Jäätmemajandusega seotud tegevused on kajastatud Tartu linna jäätmekavas 2010–2014</i>	
<i>Vee- ja kanalisatsioonisüsteemi arendused on kajastatud Tartu linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas aastateks 2012–2025</i>	
<b>Meede 3.1.4: Linnavara kvaliteedi tõstmine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Staadioni 48 hoone renoveerimine multifunktsionaalseks keskuseks (2013–2015)	LVO
• Vaksali 14 hoone renoveerimine sotsiaalabikeskuseks (2014–2015)	LVO
• Aleksandri 41 hoone renoveerimise toetamine säästva renoveerimise koolitus- ja infokeskuseks (2014–2018)	LVO
• Pepleri 27 hoone renoveerimine (2015–2017)	LVO
• Kesklinna polikliiniku hoone (Gildi 8) renoveerimine (2017)	LVO
• Linnavalitsuse haldushoonete renoveerimine energiatõhususe tõstmiseks	LVO
• Linnale kuuluvate amortiseerunud hoonete lammutamine ja territooriumide	LVO

heakorrastamine (sh endised sõjaväe hooned Kasarmu 3 ja 11 territooriumil)	
<b>Meede 3.1.5: Miljööväärtust tõstvate tegevuste toetamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pühakodade ja nende ümbruse renoveerimisprojektides osalemine (Toomkirik, Pauluse kirik, Peetri kirik, Maarja kirik, Uspenski kirik jt)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Restaureerimistoetuste eraldamine ehitiste kultuuriväärtuse säilitamiseks</li> </ul>	AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Miljööväärtuslike piirkondade arhitektuuri- ja asustusajalooliste uuringute korraldamine ning ehitiste ehitustehniliste ekspertiiside tellimine</li> </ul>	AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuriväärtustega asjade ja mälestiste registri täiendamine ja kaasajastamine</li> </ul>	AEO
<b>Meede 3.1.6: Turvalise linnaruumi tagamine tartlastele ja külalistele (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Elanike teadlikkuse tõstmine kuritegevuse riskidest ja võimalustest ohtude vältimiseks ja ennetamiseks koostöös vabaihendustega (naabrivalve jt)</li> </ul>	RO, ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö politsei, päästeameti ja vabaihendustega (näiteks abipolitseinike rakendamine patrullteenistuses jne)</li> </ul>	LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu linna kriisireguleerimise plaani koostamine ja iga-aastane täiendamine ning kriisireguleerimise plaani alusel elanike teavitamine võimalikest ohtudest</li> </ul>	LMO
<i>Liiklusohutuse tagamiseks kavandavad meetmed on kajastatud Tartu linna transpordi arengukavas 2012–2020</i>	

## 2. ARENGUSUUND: SÄÄSTVA ELAMUMAJANDUSE JA ENERGIATÕHUSUSE PÕHIMÕTETE RAKENDAMINE

Säästva elamumajanduse ja energiatõhususe põhimõtete rakendamisel lähtutakse riiklikest arengudokumentidest tulenevatest eesmärkidest ja kohalikule omavalitsusele pandud ülesannetest.

<b>Meede 3.2.1: Elamupiirkondade korrastamise toetamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Korteriühistute, majaomanike jt ühenduste teadlikkuse tõstmine ning toetamine elamupiirkondade heakorrastamisel ja elukeskkonna arendamisel, sh kortermajade juurde panipaik-hoiumajade rajamise soodustamine</li> </ul>	LVO, LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Heakorrakampaaniate korraldamise jätkamine (“Heade värvide linn”, “Piiardeaiad korda” ja uued sarnased kampaaniad)</li> </ul>	AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Eeskujulikult renoveeritud hoonete esiletõstmise ja premeerimise süsteemi väljatöötamine ja rakendamine</li> </ul>	LVO, AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Erasektori toetamine elamupiirkonnadesse sotsiaalse jm taristu objektide rajamiseks, et tagada paremat avalike teenuste kättesaadavust</li> </ul>	LVO
<b>Meede 3.2.2: Elamufondi heakorra parendamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu munitsipaalaluruumide kvaliteedistandardite väljatöötamine</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu munitsipaalaluruumide kvaliteedi tõstmine (sh ahiküttega korterite elamistingimuste parandamine)</li> </ul>	LVO

• Munitsipaalelamufondi haldamispõhimõtete ülevaatamine, uuendamine ja rakendamine	LVO
• Vähekindlustatud eluasemeomanike (pensionärid, väikese sissetulekuga pered jt) kaasamine elamufondi parendamisse koostöös sihtasutusega Tartu Eluasemefond ja korteriühistute liitudega (sh koostöö riigi tasandil vastava riikliku toetusprogrammi väljatöötamiseks)	LVO
• Koostöö korteriomanike ühenduste, erasektori esindajate ja ekspertidega korterelamute renoveerimist puudutava teabe süstematiseerimiseks, vastava andmebaasi koostamiseks ja kättesaadavaks muutmiseks	LVO
• Kortereelamute renoveerimisele suunatud energiasäästlike meetmete väljatöötamine	LVO
• SA Tartu Eluasemefond pakutava laenu abil väiksemate kortermajade renoveerimine	LVO
• SA Kredex pakutavate korterelamute renoveerimismeetmete vahendamine Tartus	LVO
• Säästva renoveerimise vajalikkust ja võimalusi tutvustavate teavituskampaaniate korraldamine	AEO
<b>Meede 3.2.3: Eluaseme kättesaadavuse parendamine (E10)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Munitsipaalelamufondi vastavusse viimine tegeliku vajadusega	LVO
• Koostöö riiklike struktuuridega (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, KREDEX) noore pere ja noore spetsialisti riiklike toetusprogrammide arendamisel	LVO
• Teiste riikide üriielamispinna arendamise positiivsete kogemustega tutvumine ja rakendamine	LVO
• Kõrgkoolidega dialoogi algatamine säästvate lahenduste kasutamise osas ühiselamukohtade ehitamisel ja renoveerimisel, et ärgitada kõrgkooli võõrandada kavandatavaid hooneid võimaluse korral ümber ehitama ühiselamuiks	LPMKO
• Jätkatakse SA Tartu Eluasemefond kaudu eluasemelaenu andmist noortele peredele ning madala sissetulekuga peredele	LVO
• Vastavalt vajadusele jätkatakse eluruumide kohandamist puuetega inimestele	LVO
• Koostöö Tartu Regiooni Energiaagentuuriga (TREA)	LVO
<b>Meede 3.2.4: Koostöö arendamine kinnisvara haldavate organisatsioonidega (E12)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Koostöö Eesti Kinnisvara Haldajate ja Hooldajate Liiduga, Eesti Korteriühistute Liiduga, Tartu Korteriühistute Liiduga, Tartu Majaomanike Ühinguga	LVO

### 3. ARENGUSUUND: KOMMUNAALTEENUSTE ÕKONOOMSUSE, KESKKONNA- JA TARBIJASÕBRALIKKUSE TAGAMINE

<b>Meede 3.3.1: Energiasäästlikkuse propageerimine (E12)</b>	
Tegevused	Koordinerijad

• Taastuenergia kasutusprintsipiide väljatöötamine	LPMKO
• Biogaasi tootmise arendamine reoveemuda, suletud Aardlapalu prügila ning linnast kogutavate orgaaniliste jäätmete baasil	LMO
• Kaugküttepiirkonna korraldamise (sh tänavakütte kasutamise võimaluste) ülevaatamine soojusettevõtjate arengukavadest lähtuvalt	LPMKO

## **TURVALISE ENERGIASÄÄSTLIKU JA KESKKONNASÕBRALIKU TRANSPORDIKORRALDUSE JA KAASAEGSE TEEDEVÕRGU ARENDAMINE**

Transpordihenduste arendamisega seotud tegevused kajastuvad Tartu linna transpordi arengukavas 2012–2020.

### **4. ARENGUSUUND: ELANIKE LIIKUMISVAJADUSTEST LÄHTUV TRANSPORDISÜSTEEMI PLANEERIMINE**

**Meede 3.4.1: Transpordi ja linnaruumi integreeritud planeerimine ning transpordivajaduse kujundamine (E10) (transpordi arengukavas meede 1.1)**

**Meede 3.4.2: Planeerimisalase koostöö tõhustamine lähivaldade ja Maanteeametiga (E10, E13) (transpordi arengukavas meede 1.2)**

**Meede 3.4.3: Säästvat liikumiskäitumist soodustava parkimiskorralduse kujundamine (E13) (transpordi arengukavas meede 1.3)**

**Meede 3.4.4: Liiklemise sujuvuse tagamine tervikliku liikluskorraldusega (E13) (transpordi arengukavas meede 1.4)**

**Meede 3.4.5: Liiklusalaste uuringute korraldamine (E13) (transpordi arengukavas meede 1.5)**

**Meede 3.4.6: Maakasutuse ja transpordiplaneerimisega tegelevate spetsialistide liiklusalase õppe korraldamine (E13) (transpordi arengukavas meede 1.6)**

**Meede 3.4.7: Tingimuste loomine laste liiklusalase õppe korraldamiseks (E13) (transpordi arengukavas meede 1.7)**

**Meede 3.4.8: Vabatahtliku initsiatiivi toetamine (E13, E11) (transpordi arengukavas meede 1.8)**

### **5. ARENGUSUUND: ERINEVATE TRANSPORDILIIKIDE ARENDAMINE**

**Meede 3.5.1: Ühistransporditeenuse kvaliteedi ja kasutatavuse tõstmine (E13) (transpordi arengukavas meede 2.1)**

**Meede 3.5.2: Kergliiklust propageerivate kampaaniate, koolituste ja ürituste korraldamine (E13) (transpordi arengukavas meede 2.2)**

**Meede 3.5.3: Jalakäijate ja jalgratturite liikumistingimuste parandamine (E13) (transpordi arengukavas meede 2.3)**

**Meede 3.5.4: Raudteetranspordi kasutamise elavdamine (E13) (transpordi arengukavas meede 2.4)**

**Meede 3.5.5: Võimaluste loomine jõetranspordi arenguks (E13) (transpordi arengukavas meede 2.5)**

**Meede 3.5.6: Rahvusvahelise lennuliikluse arendamise soodustamine (E13, E21)**

## **6. ARENGUSUUND: TÄNAVAVÕRGU KVALITEEDI JA JUURDEPÄÄSETAVUSE PARANDAMINE**

**Meede 3.6.1: Jalakäimist ja jalgrattakasutust soodustava taristu rajamine ning korrastamine (E13) (transpordi arengukavas meede 3.1)**

**Meede 3.6.2: Uute sildade, põhi- ja jaotustänavate ehitamine (E13) (transpordi arengukavas meede 3.2)**

**Meede 3.6.3: Olemasolevate sildade, põhi- ja jaotustänavate renoveerimine (E13) (transpordi arengukavas meede 3.3)**

**Meede 3.6.4: Juurdepääsutänavate ja tehnovõrkude ehitamine ning renoveerimine (E13) (transpordi arengukavas meede 3.4)**

## **7. ARENGUSUUND: NEGATIIVSE MÕJU VÄHENDAMINE KESKKONNALE**

**Meede 3.7.1: Keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõtu soodustamine (E12, E13) (transpordi arengukavas meede 4.1)**

**Meede 3.7.2: Transpordi keskkonnamõju seire (E12, E13) (transpordi arengukavas meede 4.2)**

**Meede 3.7.3: Keskkonnateadlikkuse edendamine ja keskkonnainfo kättesaadavuse parandamine (E10, E13) (transpordi arengukavas meede 4.3)**

## **8. ARENGUSUUND: LIIKLUSOHUTUSE TAGAMINE**

**Meede 3.8.1: Liiklusohutusalase tegevuse süsteemsem korraldamine ja info kättesaadavuse parendamine (E13) (transpordi arengukavas meede 5.1)**

**Meede 3.8.2: Liiklusohutusprobleemide teadvustamisele suunatud kampaaniate, koolituste ja ürituste korraldamine ning toetamine (E13) (transpordi arengukavas meede 5.2)**

**Meede 3.8.3: Liiklusohutusega seotud teemade parem teavitatus (E13) (transpordi arengukavas meede 5.3)**

**Meede 3.8.4: Järelevalve tõhustamine liiklusrikkumiste üle (E13) (transpordi arengukavas meede 5.4)**

**Meede 3.8.5: Liikluskeskkonna ohutust kaardistavate uuringute korraldamine (E13) (transpordi arengukavas meede 5.5)**

**Meede 3.8.6: Teede ja tänavate säästev ning ohutu planeerimine, projekteerimine ja rekonstrueerimine (E10, E13) (transpordi arengukavas meede 5.6)**

## KODANIKUÜHISKONNA ARENDAMINE

### 9. ARENGUSUUND: VABAÜHENDUSTE POTENTSIAALI RAKENDAMINE LINNAELU PROBLEEMIDE LAHENDAMISEL

<b>Meede 3.9.1: Kodanikualgatuse soodustamine (E11)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö arendamine ja regulaarsete kokkusaamiste korraldamine vabaihenduste ja neid toetavate organisatsioonidega (nt Domus Dorpatensis, Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus, SA Tartu Ärinõuandla, kogukonnaseltsid jne)</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Üliõpilasorganisatsioonide kaasamine (erialaorganisatsioonid, akadeemilised organisatsioonid jt) linnaelu probleemide lahendamisse</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste uudiste ja sõnumite levitamisele kaasaaitamine</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste tegevuste soodustamine ja toetamine</li> </ul>	Erinevad osakonnad
<b>Meede 3.9.2: Vabatahtliku töö ning vabaihenduste heade algatuste rakendamine ja tunnustamine (E11)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöös vabaihendustega avalike teenuste välja arendamine ning teenuste delegeerimine vabaihendustele (sh pikaajased koostöölepingud)</li> </ul>	SAO, KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste kaasamine e- ja m-teenuste aktiivsemaks propageerimiseks ja nende kasutusvaldkondade laiendamiseks</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste tunnustamise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine koostöös asjast huvitatud asutuste ning organisatsioonidega</li> </ul>	ASO
<b>Meede 3.9.3: Vabaihenduste ja avalikkuse kaasamine otsustusprotsessidesse (E11)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kaasamissüsteemi välja töötamine ja arendamine vabaihenduste kaasamiseks otsustusprotsessidesse (sh Tartu linna heade kaasamistavade välja töötamine, kaasamispõhimõtete/kaasamiskava lisamine Tartu linna kommunikatsioonistrateegiasse)</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kaasamiskeskonna loomine vabaihenduste ja Tartu linna probleemide arutamiseks ning kaasamisprotsessi korraldamiseks (sh kaasamiskeskonda haldava ametniku määramine Tartu linna poolt)</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kaasava eelarve põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine</li> </ul>	RO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabaihenduste esindajate järjepidev kaasamine volikogu komisjonide töösse</li> </ul>	Linnavolikogu

## 4. HOOLIV LINN

### Strateegilised eesmärgid

E14 Tartus elavad terved, rõõmsad, sotsiaalselt aktiivsed ja hästi toime tulevad inimesed  
 E15 Kõikidele tartlastele on kättesaadavad kvaliteetsed sotsiaal- ja tervishoiuteenused  
 E16 Tartu on tervishoiu ja sotsiaalhoolekande arenduskeskus

### Meetmed ja tegevused

Arengustrateegias püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kavandatakse sotsiaalhoolekande ja tervishoiu valdkondades aastatel 2013–2020 rakendada neljas arengusuunas järgmisi meetmeid ja tegevusi.

#### 1. ARENGUSUUND: SOTSIAALPROBLEEMIDE ENNETAMINE

<b>Meede 4.1.1: Lastega perede sotsiaalprobleemide ennetamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Asutushooldust ennetavate teenuste arendamine	SAO
• Vanemlust toetavate programmide arendamine ja toetamine	SAO
• Lapse ja perekonna toimetuleku hindamisjuhendi rakendamine	SAO
• Võrgustiku- ja kogukonnatöö arendamine probleemide varajaseks märkamiseks: koostöövõrgustike loomine, ühtsete asjaajamisskeemide kokkuleppimine ja rakendamine ning teavitustöö kõigi lastega tegelevatele asutustele abivajavate laste märkamiseks (2014–2020)	SAO
<b>Meede 4.1.2: Tööealiste elanike sotsiaalprobleemide ennetamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Juhtumikorraldusest lähtuva tugiisikuteenuse arendamine (2014–2020)	SAO
• Nõustamisteenuste arendamine toimetulekuraskuste ennetamiseks (2015–2020)	SAO
<b>Meede 4.1.3: Eakate ja puuetega isikute sotsiaalprobleemide ennetamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Isikut tema tavapärasel elukeskkonnas toetavate teenuste arendamine	SAO
• Hooldusvajadust ennetavate ja hoolduskoormust vähendavate teenuste arendamine	SAO
• Tehniliste abivahendite tutvustamine ja kasutamise soodustamine	SAO
<b>Meede 4.1.4: Hoolekandesüsteemi arendamine (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Sotsiaalhoolekande arengu seire	SAO
• Uuringute ning analüüside tegemine teenuste ja toetuste planeerimiseks	SAO
• Teenuste ja toetuste eesmärgipärasuse hindamine	SAO
• Sotsiaaltoetuste ja -teenuste arendamine	SAO



• Teenuste standardiseerimine	SAO
<b>Meede 4.1.5: Hoolekandeteenuste kättesaadavuse suurendamine (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Tasuliste teenuste arendamine (2013–2015)	SAO
• Sotsiaalteenuste avaliku hinna kokkuleppimine teenuse osutajatega (2013–2015)	SAO
• Tasuliste teenuste kasutusvõimaluste loomine (2013–2015)	SAO
• Tasuliste teenuste osutamine teistele omavalitsustele või organisatsioonidele	SAO
<b>Meede 4.1.6: Erinevate sektorite koostöö hoolekandes (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Võrgustikutöö probleemide varajaseks märkamiseks ja sekkumisvõimaluste loomiseks	SAO
• Projektide rakendamine ja toetamine sotsiaalsete probleemide ennetamiseks ja lahendamiseks	SAO
• Rahvusvaheline koostöö hoolekande arendamiseks ja ühisprojektide rakendamiseks	SAO
• Sotsiaalhoolekande sihtgruppide toimetuleku toetamisele suunatud vabatahtliku tegevuse arendamine	SAO
• Koostöö korraldamine kõrgkoolide, teadusasutuste ja erialaühingutega sotsiaalprobleemide tekkepõhjuste uurimisel ja ennetamisel ning lahenduste valikul	SAO
<b>Meede 4.1.7: Sotsiaalhoolekandetöötajate professionaalsuse arendamine (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Erialase täiendkoolituse ja supervisiooni tagamine sotsiaal-, hooldus- ja lastekaitsetöötajatele	SAO
• Meeskonnatöö ja erialase koostöö arendamine	SAO
• Sotsiaal-, hooldus- ja lastekaitsetöötajate palgatingimuste parandamine	SAO
• Lastekaitseteenistuse ja sotsiaaltöteenistuse ametikohtade arvu suurendamine sotsiaaltoetuste ja –teenuste kvaliteedi ning kättesaadavuse parandamiseks seoses abivajajate arvu kasvuga ja lisanduvate tööülesannetega (2014)	SAO

## 2. ARENGUSUUND: AVAHOOLDUSE ARENDAMINE

<b>Meede 4.2.1: Avahooldusteenuste pakkumine hoolekandeesutuste poolt (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Teenuste pakkumine kodus elavatele abivajajatele	SAO
• Kogukonnakesksete tegevuste arendamine	SAO
<b>Meede 4.2.2: Suure hoolduskoormusega puudega laste peredele toetavate teenuste arendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordineerijad
• Lapse hooldamist kergendavate tugiteenuste arendamine (2015–2020)	SAO

<ul style="list-style-type: none"> <li>Lühiajalise asutushoolduse võimaluste väljaarendamine ning rakendamine (2015–2020)</li> </ul>	SAO
<b>Meede 4.2.3: Noorte elluastumist toetavate tegevuste arendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Asenduskodust ja vähekindlustatud peredest elluastuvatele noortele toetavate teenuste arendamine (2017–2020)</li> </ul>	SAO
<b>Meede 4.2.4: Tööle saamise toetamine (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tööle saamist toetatavate hoolekandemeetmete arendamine</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö arendamine tööturuteenuste aktiivseks rakendamiseks töötutele ning ajutiste töökohtade loomisele kaasaaitamine</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tööharjumust taastavate tegevuste pakkumine koostöös linna- ja riigiasutustega ning erasektoriga</li> </ul>	SAO
<b>Meede 4.2.5: Sotsiaalselt abitusse olukorda sattunute toetamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sotsiaalmajutusteenuse saajatele tugiteenuste arendamine (2013–2020)</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sotsiaalselt rehabilitatsiooni toetavate ja tööharjumust taastavate tegevuste korraldamine päeva- ja tööharjutuskeskuses (2013–2020)</li> </ul>	SAO
<b>Meede 4.2.6: Eakate ja puuetega inimeste avahoolduse laiendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koduhoolduse arendamine, hoolduse planeerimine ja osutamine isiku vajadustest lähtuvalt</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Hooldajate tööturule suundumise toetamine</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Omastehooldajate ühistegevuse toetamine</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Omastehooldajate toetamine koolituste ja hoolduse võimaluste arendamisega (2013–2014)</li> </ul>	SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Eakate eluasemeteenuste arendamise vajaduse väljaselgitamine (2013–2014)</li> </ul>	SAO
<b>Meede 4.2.7: Puuetega inimeste sportimise, puhkamise ja vaba aja veetmise võimaluste arendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu linna puhke- ja spordirajatiste ligipääsetavaks muutmine puuetega inimestele (2015–2020)</li> </ul>	LVO
<b>Meede 4.2.8: Sotsiaal- ja rehabilitatsioonikeskuste rajamine (E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Annelinna sotsiaalkeskuse rajamine (2014)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tammelinna-Veeriku sotsiaalkeskuse (perekeskuse) rajamine, sh keskuse funktsioonide määratlemine koostöös asjast huvitatud isikute ja ühingutega (2015–2017) ning keskuse rajamine (2018–2020)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sotsiaalteenuseid osutavate mittetulundusühingute ruumivajaduste lahendamine (2015–2020)</li> </ul>	LVO, SAO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pikaajaliste töötute ja marginaliseerunud täisealiste rehabilitatsioonikeskuse</li> </ul>	LVO

rajamine koos siirdeeluruumide ja sotsiaalkorteritega (2016–2017)	
---	--

### 3. ARENGUSUUND: ASENDUSHOOLDUSE ARENDAMINE

<b>Meede 4.3.1: Rehabilitatsiooniteenuste pakkumine sõltlastele (E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Teenuste arendamise vajaduse väljaselgitamine (2013–2014)	SAO
• Rehabilitatsioonikeskuse või teenuste arendamise kontseptsiooni väljatöötamine (2014–2015)	SAO
• Uute teenuste, sh projektipõhiste teenuste rakendamine sõltlaste rehabilitatsiooniks (2015–2020)	SAO
<b>Meede 4.3.2: Laste asenduskodude ja varjupaiga olmetingimuste parendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tartu Laste Turvakodu hoone (Tiigi 55) renoveerimine (2013–2015)	LVO
• Väikelastekodu Käopesa peremajade sisustamine (2013)	SAO
• Väikelastekodu Käopesa hoone (Jaama 72) renoveerimine (2014–2016)	LVO
<b>Meede 4.3.3: Eakate erihoolekandeteenuste laiendamine (E14, E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Nõlvaku Hooldekeskuse (Nõlvaku 12) laiendamine (2016–2018)	LVO
• Tasuliste erihoolekandeteenuste pakkumine	SAO
<b>Meede 4.3.4: Intellektipuudega ja kaasuva liitpuudega isikute keskuse rajamine (E15)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Sihtgrupile suunatud tegevuse toetamine	SAO
• Lühiajalise asutushoolduse pakkumine (2014)	SAO
• Pere hoolduskoormust kergendava ööpäevaringse hooldusteenuse arendamine (2015–2020)	SAO
• Päevaste tegevuste, võimetekohase töise tegevuse ja kaitstud töökohtade pakkumine keskkuses (2017)	SAO
• Grupikodu loomine (2018)	SAO

### 4. ARENGUSUUND: TERVISHOIU VALDKONNA ARENGU TOETAMINE

<b>Meede 4.4.1: Esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine (E14, E15, E16)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Laste ja noorte terviseteeenuste toetamine	THO
• Perearstiabi toetamine	THO
• Statsionaarse hooldusravi ja hospitaalteenuse kättesaadavuse, mahu ja kvaliteedi tõstmine	THO
• Koduse õendushooldusteenuse toetamine	THO

• Kodustele voodihaigetele hooldus- ja põetusvahendite kättesaadavuse parandamine	THO
• Ravikindlustuseta tartlastele vajaliku arstiabi kättesaadavuse toetamine	THO
<b>Meede 4.4.2: Tervist väärtustava eluhoiaku kujundamine ja elanike terviseteadlikkuse tõstmine, s.h. alko- ja narkoennetuse edendamine (E14)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tervist edendavate tegevuste toetamine	THO
• Tervist edendavate asutuste võrgustike arendamine	THO

## 5. LOOV LINN

### Strateegilised eesmärgid

E17 Tartus on professionaalsetel loojatel, kunstnikel, interpreetidel ja sportlastel laialdased tegutsemisvõimalused

E18 Linnaelanikud on veendunud, et kunst, kultuur, loovus ja esteetika on Tartu linnaruumi osad, mida tuleb väärtustada, hoida ja külalistega jagada

E19 Linnaelanikel ja külalistel on aastaringselt võimalus osa saada heatasemelistest kultuuri- ja spordisündmustest, festivalidest, näitustest, noorteprogrammidest

E20 Tartlastel on mitmekesised võimalused kultuuriliseks isetegevuseks, tegev- ja tervisespordiks

E21 Tartu on Läänemere regioonis hästi kättesaadav ja tuntud unikaalse kultuuripärandiga atraktiivse ja turvalise turismi sihtkohana

### Meetmed ja tegevused

Arengustrateegias püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kavandatakse aastatel 2013–2020 rakendada kultuuri, spordi ja noorsootöö ning turismi valdkondade arendamiseks allpool toodud meetmeid ja tegevusi.

#### 1. ARENGUSUUND: KULTUURIVALDKONNA ARENDAMINE

<b>Meede 5.1.1: Arendavate ja ajakohaste tingimuste loomine kultuuritööks ja loominguks (E17)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Tartu linna loovusstrateegia väljatöötamine loovus- ja huvihariduse ning huvitegevuse arendamiseks	KO
• Kultuurivaldkonna toetusmeetmete arendamine: mainesündmuste hindamis- ja toetusmehhanismide väljatöötamine, projektitoetuste kriteeriumide täiendamine, uute toetusliikide, nagu avatud kultuurikeskuste, õppekäikude, resideerumiskeskuste programmide jmt avamine	KO
• Tartu Kultuurkapitali toetuste menetlemise põhialuste ning toetusmeetmete täiendamine	KO
• Rahvusvahelistele mainesündmustele pikaajaliste toetuste tagamine	KO
• Omavalitsuse huvikooli kõrgharidusega õpetaja palgataseme võrdsustamine üldhariduskoolide õpetajate palgatasemega ning omavalitsuse kõrgharidusega raamatukogu- ja muuseumitöötajate palgataseme võrdsustamine riigimuuseumide- ja raamatukogude töötajate palgatasemega	KO
• Kunstiteoste tellimise seaduse põhimõtete rakendamine kohalikul tasandil	KO
• E-teenuste rakendamise probleemistiku käsitlemine autorikaitse kontekstis: elektroonilise kirjastamise ja kirjanduse levikut reguleeriva seadusandluse tutvustamine ja täiendamine	KO
<b>Meede 5.1.2: Kultuuritöötajate valdkondliku pädevuse arendamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordi-

	neerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuriasutuste juhtide strateegilise juhtimise võimekuse arendamine koolituste, koostööprojektide jmt abil</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuriasutuste töötajate koolitamine ning kodanikualgatuse initsiatiivil korraldatavate projektipõhiste koolitustsüklite toetamine linna eelarvest, mille eesmärgiks on anda praktilisi teadmisi kultuurikorralduse valdkonnas projektijuhtimise, finantsjuhtimise, turunduse, raamatupidamise, seadusandluse jms teemadel</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Muuseumi- ja raamatukogutöötajate arendusprogrammide väljatöötamine ning rakendamine klienditeeninduse, ekspositsioonitehnikate, digiteerimise, tugiettevõtetega koostöö, erivajadustega inimeste teenindamise jms teemadel</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvaheliste õpitubade/meistriklasside korraldamise toetamine Tartu kultuurierialade spetsialistidele</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.3: Kultuuriprotsesside juhtimise muutmine teadmispõhiseks (E17, E19)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuurivaldkonna statistiliste meetodite väljatöötamine ning statistika süstemaatiline kogumine ja analüüs</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuurivaldkonna arengustrateegia väljatöötamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Avaliku ruumi kunstistrateegia väljatöötamine</li> </ul>	KO, AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuurivaldkonna kvaliteeturingute regulaarne korraldamine (kultuuritarbimine, meediamonitoring jms)</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuurivaldkonna uuringute korraldamine koostöös kõrgkoolidega</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö arendamine loomeliitudega: erinevate loomealade arengu analüüs kohalikul tasandil, koostöövormide väljatöötamine jms</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.4: Kaasaegse tehnoloogia võimaluste laialdasem kasutamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Veebipõhise kultuuriprojektide ja tegevustoetuste taotlemise keskkonna arendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuriaknast mitmefunktsionaalse kultuuriportaali arendamine, sh veebigalerii, loovisikute, sündmuste ja ressursside andmebaas jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Veebipõhise nõustamise arendamine, nt veebipõhised õppeprogrammid kultuurikorraldajatele</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuripärandi digiteerimine ning digitaalselt kogutud info vahendamine hariduslikel, meelelahutuslikel ja majanduslikel eesmärkidel. Uute e-teenuste arendamine digiteeritud materjalide baasil ning digiteeritud materjalidele juurdepääsu- ja kasutusvahendite loomine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>E-raamatute laialdasem kasutuselevõtt</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.5: Multikultuursuse arengu soodustamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvähemuste kultuurilise identiteedi toetamine ja lõimumisprotsesside suunamine, nt kaasamine linna maineüritustesse</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvaheliste koostööprojektide toetamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvahelise resideerumisprogrammi toetusmeetme väljatöötamine</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.6: Kultuurikorraldajate teabevahetuse ja koostöö arendamine (E17, E19)</b>	

Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kultuurivaldkonna innovatsioonigruppide töö korraldamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kultuuriinfokirja arendamine ning regulaarne väljaandmine kultuurikorraldajatele ja meediapartneritele</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rahvusvahelise koostöö tihendamine kultuuritöölalaste kogemuste vahetamiseks, nt rahvusvaheliste projektide abil</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Muuseumide ja festivalide koostöövõrgustiku arendamine</li> </ul>	KO, SA Tartumaa Turism, muuseumid
<b>Meede 5.1.7: Kultuurivaldkondade tõhusam turundamine (E17, E19, E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tartu kultuuriturunduse strateegia järjepidev arendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tervikliku kultuuriteenuse loomise oskuse arendamine turundusstrateegia koolitustsükli abil, mis hõlmab järgmisi valdkondi: toode/teenus, hind, turustus, toetus, personal, protsess</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kultuuri- ja loovturismi strateegiate väljatöötamine ja rakendamine, sh sihtgrupi analüüs, teenuste ja toodete kaardistus, spetsiifiliste kampaaniate ning turunduskanalite väljatöötamine</li> </ul>	KO, ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ühisturunduskampaaniate korraldamine</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.8: Elanike kultuuriteadlikkuse tõstmine (E18)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kaunite kunstide integreerimine üldhariduskoolide õppe- ja ainekavadesse</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Integreeritud kultuuri- ja haridusprogrammide arendus ja rakendamine arvestades elukestva õppe vajadusi, näiteks koolide, muuseumide ja raamatukogu koostööprojektid, pedagoogiliste programmide koostamine jms</li> </ul>	KO, HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Meediastrateegiate koostamine Tartu kultuurielu kajastamiseks</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vabatahtlike kaasamissüsteemi arendamine, selleks olukorra kaardistamine, seminaride korraldamine, veebirakenduse loomine jms</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.9: Rahvusvahelise konkurentsivõimega loomemajanduse arendamine (E19)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Loomemajanduslike isemajandavate komplekside rajamine erinevatesse linnaosadesse</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.1.10: Perekesksete kultuuri väärtustavate harjumuste kujundamise toetamine (E18, E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Linnaruumi kujundamine kaasaegseks vaba aja veetmiseks arvestades seejuures ka ürituste korraldamise vajadust</li> </ul>	KO, LPMKO, AEO, LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kultuurset vaba aja veetmist ning kogukondlikku tegevust võimaldavate multifunktsionaalsete keskuste arendamine linnaosades</li> </ul>	KO

• Erinevatele eagruppidele samaaegset tegevust pakkuvate kultuuriürituste ja -teenuste arendamine	KO
• Pärimuskultuurilise liikumise, sh kogukondlike tegevuste, õppematerjalide ja koolituste toetamine pärimuskultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks	KO
• Kultuuri- ja tervisespordiradade ning kultuuri- ja tervisespordipakettide ettevalmistamine ja turundamine koostöös turismikorraldajatega	KO, ASO
• Laulupeoliikumise jätkumise tagamine, sh Tartu laulupidude traditsiooni jätkamine, rahvakultuurialase huvitegevuse toetusmeetme täiendamine, puhkpillikeskuse rajamine	KO
• Perele suunatud Jaani kultuurikvartali päevade iga-aastane korraldamine	KO
<b>Meede 5.1.11: Kultuuriobjektide ehitamine ja renoveerimine (E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Monumentide ja linnakeskkonda rikastavate atraktiivsete objektide rajamine ja rekonstrueerimine	LVO
• Tartu Uue Teatri ja harrastusteatri ruumiprobleemi lahendamine	KO
• Puhkpillikeskuse arendamine	KO
• Toomemäe kompleksi väljaarendamine koostöös Tartu Ülikooliga, sh bastionide korrastamine, poternide restaureerimine, Musumäe ja groti rekonstrueerimine, Vana Anatoomikumi renoveerimine ja edasiarendamine külustuskeskuseks (2019–2020)	LMO, LVO
• Tartu laululava muutmine multifunktsionaalsete võimalustega aastaringselt toimivaks meelelahutuskeskuseks, kus on võimalik harrastada lumelauasõitu, vigurkelgutamist, köieseiklust jmt	LVO
• Lastekunstikooli õuehoone ehitamine (2013)	LVO
• I Muusikakooli hoone juurdeehitis ja renoveerimine (2016–2019)	LVO
• II Muusikakooli hoone renoveerimine (2014–2016)	LVO
• Linnaraamatukogu ja Kunstimuseumi ühise hoone rajamine (2016–2020)	LVO
• Linnaraamatukogu harukogude rajamine järgmistesse linnaosadesse: Veerikule, Ülejõe ja Ihastesse	LVO
• Linnamuuseumile administratiiv- ja hoidlaruumide leidmine, ümberpaigutamine ja sisustamine kesklinnas linna omandis olevale pinnale	LVO
• Linnamuuseumi peahoone renoveerimine linnaajalookeskuseks, ekspositsiooni valmistamine, sisustamine (2018–2019)	LVO
• Linnamuuseumi filiaalide renoveerimine (2018–2020)	LVO
• Tiigi Seltsimaja renoveerimine (2018–2020)	LVO
• Vabaduse puiestee ääres, TÜ Botaanikaaias, Toomemäel ja Ülikooli 8 kinnistul säilinud keskaegse linnamüüri osade konserveerimine, restaureerimine ja markeerimine (2017)	LVO
• Muuseumite ühishoidla rajamine	LVO
• Uute vabaõhu-esinemiskohtade loomine	KO, LVO
• Loomemajanduskeskuse hoone (Kalevi 13) ja pargiala rekonstrueerimine (2014–2016)	LVO



**2. ARENGUSUUND: SPORDI VALDKONNA ARENDAMINE**

<b>Meede 5.2.1: Spordiorganisatsioonide ja institutsioonide tegevuseks arendavate tingimuste loomine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spordiprojektide ja tegevustoetuste süsteemi täiustamine (uued liigid, esindusvõistkondade rahastamise süsteem, tiitlivõistluste heade tulemuste premeerimise alused, olümpialootuste fondi täiustamine) ja rakendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Treeneritöö suurem väärtustamine tulemusliku töö ja kutsevalifikatsiooni kaudu noortesporti rahastamisel</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.2: Spordi valdkonna juhtimise muutmine teadmispõhiseks (E17, E19)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spordivaldkonna statistika süstemaatiline kogumine ja analüüs, sh võrdlus riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spordivaldkonna uuringute regulaarne korraldamine, uurides tarbimist, teenustega rahulolu, vajadusi, laste ja noorte sportlikke valikuid jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö arendamine kõrgkoolidega, tudengite kaasamine spordivaldkonna uuringute korraldamisse</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.3: Koostöövõrgustike ja kaasamisprotsesside arendamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Valdkonnaüleste (sport, noorsootöö, kultuur, turism, ettevõtlus, sotsiaaltöö, haridus) ja sektoritevaheliste (avalik, era ja kolmas sektor) koordineeritud koostöövõrgustike loomine ühiste teemade aruteludeks, ürituste korraldamiseks ja turundamiseks</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorte ja noorsootööühingute vabatahtlikena kaasamine suuremate spordiürituste läbiviimisel, nt Klubi Tartu Maraton üritused jmt</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spordikonverentside, arutelude ja ümarlaudade korraldamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Üldhariduskoolide spordialase õppesuuna arendamine koostöös haridusosakonna ja Tartu Ülikooliga</li> </ul>	KO, HO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvahelise koostöö tihendamine kogemuste vahetamiseks spordivaldkonnas, sh koostöö tihendamine Tartu sõprus- ja partnerlinnadega</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.4: Spordiürituste tõhusam turundamine (E17, E19, E20, E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spordiürituste sihtgrupipõhise turundusstrateegia väljatöötamine ja rakendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sporditurismi arendamine ristturunduse kaudu</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kõrgetasemeliste spordiürituste korraldamine, mille tulemusel need kajastuvad ka rahvusvahelistes spordikalendrites, nagu UCI, IAAF, Worldloppet jne</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Soodustada erivajadustega inimeste osalemist spordiüritustel, sh saatjale tasuta pääse, info levitamine võimaluste kohta, eraldatud ala ratastooliga inimestele jmt</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.5: Noortesporti arendamine (E20)</b>	
Tegevused	Koordi-

	neerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noortesporti toetussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamine, selle analüüs ja täiustamine. Toetust saavate noorte vanusepiiri tõstmine 23. eluaastani</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Suurem haaratus huvialategevusse ja vastavalt sellele proportsionaalne toetuste suurendamine (2011. aastal oli põhikoolis käivaid lapsi 7972 ja 2020. aastal prognoositakse 12 160 last)</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Andeka noorsportlase lisatoetuse kriteeriumide täpsustamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Eelisarendatavate alade ülevaatamine ja kriteeriumide määratlemine iga nelja aasta tagant (nn olümpiatsükkel)</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Üldhariduskoolides sportlike eluviiside propageerimine koolidevaheliste spordiürituste ja õppekasvatustööd toetavate tegevuste abil</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Õpilaste sportlikku aktiivsust motiveerivad tegevused</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.6: Tervisespordi arendamine (E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tervislike eluviiside propageerimine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tervise- ja harrastusspordi osakaalu suurendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tervisespordi harrastamiseks soodsate tingimuste loomine: tervisespordiks sobiliku rajakattega ja valgustatud radade loomine, olemasolevate tervisespordiradade ühendamine tervikrajaks, radade tähistamine viitade ja skeemidega, kus oleks märgitud erinevate rajalõikude raskusastmed, parkimiskohtade märgistamine, pinkide ja prügikastide paigaldamine</li> </ul>	KO, LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Raadi-Kruusamäe piirkonna arendamine mitmekülgselt vaba aja veetmise ja tervisespordiga tegelemise paigaks, kus oleksid jooksurajad, ratta- ja rulluisuteed, mänguväljakud</li> </ul>	KO, LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Dendropargi edasine arendamine, sh uute radade, sportimis- ja mängupaikade rajamine</li> </ul>	KO, LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Emajõe kallasradade täies ulatuses valgustamine ja rajapõhja korrastamine</li> </ul>	LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linnaruumi ja haljasalade (Emajõe kaldapealsed, dendropark jt rohealad, koolide spordiväljakud) aktiivne kasutamine tervisespordiüritusteks</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tervisespordiürituste ja -sarjade regulaarne korraldamine, nt “Terve Tartu”, “Mehed liikuma” jt</li> </ul>	KO, THO
<b>Meede 5.2.7: Tippspordi arendamine (E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tippspordiprogrammide elluviimine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tippspordi maineürituste ja suurvõistluste korraldamise toetamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Olümpiakandidaatide toetusfondi kriteeriumide täiendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Esindusmeeskondade toetamise põhimõtete ja kriteeriumite täiustamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Saavutusspordi süsteemne toetamine: andekate noorsportlaste ja olümpiakandidaatide toetused, vabariiklikel ja rahvusvahelistel tiitlivõistlustel osalemise toetamine</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.2.8: Spordihoonete ning -rajatiste ehitamine ja renoveerimine (E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Veski spordibaasi renoveerimine</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sõudmis- ja aerutamiskeskuse Tartu lõpuni väljaehitamine ja territooriumi korrastamine (2013–2014)</li> </ul>	LVO

• Tamme staadioni renoveerimine (2015–2017)	LVO
• Visa halli renoveerimine (2016–2018)	LVO
• Spordihoone (Turu 8) renoveerimine (2017–2018)	LVO
• Annelinna spordikeskuse (sh jäähalli) rajamine (2018–2020)	LVO
• Aura veekeskuse laiendamine (2019–2020)	LVO
• Raadi halli rajamise vajaduse ja võimaluste uurimine	LVO
• Staadionide muruväljakute korrastamine (Sepa ja Põllu tänavate ning Veeriku ja Hiie koolide staadionid)	LMO
• Sepa tänava staadioni kujundamine tervisespordikeskuseks	KO
• Teisaldatava kunstmuruväljakuga jalgpalli sisehalli rajamine	LVO
• Kunstmurukattega spordiväljakute rajamine ja renoveerimine. (Uute väljakute võimalikud asukohad: Tartu Kivilinna Gümnaasiumi kõrval, Sepa tänava staadion, Salme tänava staadion, Vene Lütseumi staadion.)	LVO
• Koostöös Tartu Ülikooliga Ravila tänava teaduslinnaku muruväljakute rajamine, et võimaldada seal läbi viia sportlikke ja vaba aja üritusi	LVO, LMO
• Avalike mänguväljakute rajamine	LMO

### 3. ARENGUSUUND: NOORSOOTÖÖ ARENDAMINE

<b>Meede 5.3.1: Noorsootöök arendavate ja ajakohaste tingimuste loomine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Noorsootöövaldkonna toetusmeetmete arendamine: mainesündmuste hindamis- ja toetusmehhanism, mobiilse noorsootöö teenus, tegevustoetus lühiajaliseks huvitegevuseks, eelkooliealiste laste huvitegevuse toetused, mitmekesised tehnilise huvitegevuse võimalused, riskigruppi kuuluvate laste osalemine huvitegevuses jms	KO
• Noorsootöötajate palgataseme ja puhkuse võrdsustamine sarnaste ametikohtade, näiteks õpetaja tasemega riigisektoris, kutsestandardi süsteemi sidumine palgatasemega	KO
• Linnaruumi kujundamine vaba aja veetmise alaks, arvestades põlvkondadevahelise suhtlemise ja koostegutsemise võimalustega, näiteks Annelinna talvekeskuse rajamine	KO, LPMKO, AEO
• Tähtvere puhkepargis laste- ja noortepargi kaasajastamine	LVO
<b>Meede 5.3.2: Noorsootöötajate valdkondliku pädevuse arendamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Noorsootööasutuste juhtide strateegilise juhtimise võimekuse arendamine, sh koolituste tsükli korraldamine	KO
• Noorsootöötajate arendusprogrammi väljatöötamine ja rakendamine: super- ja kovisiooni pakkumine; mentorlusprogrammid; temaatilised võrgustikukohtumised; vahetusprogrammid teiste riikide noorsootöötajatega (nt Euroopa Noored programmid, Leonardo da Vinci õpirändeprojektid); koolitused kaasaegsete tehnoloogiliste vahendite kasutamise, ettevõtlikkuse ja ettevõtluse ning riski- ja erivajadusega lapse varajase märkamise teemadel	KO
<b>Meede 5.3.3: Noorsootöö juhtimise muutmine teadmispõhiseks (E17, E19)</b>	
Tegevused	Koordi-

	neerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorsootöövaldkonna statistiliste näitajate väljatöötamine; statistika süstemaatiline kogumine ja analüüs, sh võrdlus riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Projektlaagrite ja noorteühingute teenuse kvaliteedi hindamise kriteeriumite väljatöötamine ning rakendamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöös kõrgkoolide ja noorsootöövaldkonna katusorganisatsioonidega noorsootöövaldkonna uuringute regulaarne korraldamine teenuste tarbimise ja rahulolu, teenuste mõju jmt teemadel</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.3.4: Kaasaegse tehnoloogia võimaluste laialdasem kasutamine noorsootöös (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Veebipõhise noorsootööprojektide ja tegevustoetuste taotlemise keskkonna arendamine, sh huvitegevuses hõivatus statistika</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Infotehnoloogiliste lahenduste kasutamine kaasamis-, koolitus-, teavitus- ja turundusprotsessides, sh noortekeskuste veebilehtede kohandamine erivajadusega noorte jaoks jms</li> </ul>	KO, Kantselei
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorsootööasutuste sisustamine uute kaasaegsete tehnoloogiliste vahenditega</li> </ul>	KO, Kantselei
<b>Meede 5.3.5: Koostöövõrgustike ja kaasamisprotsesside arendamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Valdkonnaüleste ja sektoritevaheliste töögruppide loomine noori puudutavate teemade aruteludeks ning ürituste ühiskorraldamiseks ja -turundamiseks, näiteks tervise ja heaolu, ettevõtluse ja tööhõive, sotsiaalse kaasatuse, hariduse, loovuse ja kultuuri töögrupid</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö tihendamine noorsootööd õpetavate kõrgkoolide ja noorsootööasutuste vahel: praktikakohtade andmebaasi loomine, noorsootöö praktikantide vahendamine laagrikasvatajateks jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorte osalemise põhimõtete väljatöötamine ning rakendamine, näiteks koolide õpilasesinduste ja noorteühingute juhtide tegevuse toetamine koolituste ja nõustamise kaudu, Tartu Noortevolikogu valimissüsteemi demokratiseerimine jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö tihendamine üldhariduskoolide ja kogukonnaga, sh lapsevanemate ja seltsidega: koostööprojektid linnaosaseltside ja noortekeskuste vahel, õppe- ja kasvatustööd toetavad tegevused haridus-, noorsootöö- ja kultuuriasutustes jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Rahvusvahelise koostöö tihendamine kogemuste vahetamiseks noorsootöövaldkonnas, näiteks õppereisid, tööpraktika, vahetusprogrammid, noorsootöökonverentsid ja -koolitused maailmahariduse, mentorluse ja muudel teemadel</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vabatahtliku tegevuse edendamine (vabatahtlike koolitusprogrammid, Euroopa Vabatahtlike Teenistus, erinevas vanuses vabatahtlike kaasamine ja juhendamine noorsootöös jms) ning vabatahtliku tegevuse tunnustussüsteemi väljatöötamine koostöös Vabatahtlike Arenduskeskusega</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.3.6: Noorsootööteenuste tõhusam turundamine (E17, E19, E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad

<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorsootöteenuste pakkujate turundamisoskuste arendamine, sh valdkondliku töögrupi loomine, koolitused, veebipõhised abimaterjalid jms, ning ühisturunduskampaaniate korraldamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noorsootöö ühise kuvandi kujundamine, laiema avalikkuse teavitamine mitteformaalse õppimise väärtuslikkusest meediasuhete, kampaaniate ja linnaruumis toimuvate ürituste abil</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.3.7: Noortes tolerantsuse ja ettevõtlikkuse toetamine (E17)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Eri rahvusest noorte omaalgatuslike projektide toetamine kultuurilise identiteedi kujundamiseks ja multikultuurse tunnetuse arendamiseks</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Soolist võrdõiguslikkust toetavate omaalgatuslike projektide toetamine</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostööprojektide korraldamine noorsootöö- ja kultuuriasutuste, eakaid koondavate organisatsioonide ja teiste partnerite vahel põlvkondadevahelise suhtluse tugevdamiseks</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Erivajadusega ja teiste väiksemate võimalustega noorte suurem kaasamine noorsootöösse: sihtrühmale suunatud projektide korraldamine noortekeskuste poolt, erivajadusega noorte sündmustel osalemise toetamine tagades saatjale tasuta pilet jms</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Noortele suunatud rahvusvaheliste koostöö- ja vahetusprojektide arendamine, näiteks noortele suunatud koolituskursused säästva arengu, inimõiguste ja muudel globaalsetel teemadel</li> </ul>	KO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ettevõtlikkust arendavate programmide väljatöötamine ja rakendamine, näiteks noortekeskuste juures õpilasfirmad loomemajanduse, sotsiaalse ettevõtluse, kogukonna arendamise valdkonnas, noortealgatusprojektid, nõustamine ja mentorlusprogrammid</li> </ul>	KO
<b>Meede 5.3.8: Noorsootööasutuste rajamine ja renoveerimine (E20)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu Loodusmaja rajamine ja pargiala rekonstrueerimine (2013)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Anne Noortekeskuse rajamine (2013)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Lille Maja renoveerimine (2014–2016)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ekstreemspordihalli rajamine (Anne Noortekeskuse teine järk) (2018–2020)</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Võimaluse korral toetada kolmanda sektori noorsootööasutuste renoveerimist ja rajamist</li> </ul>	LVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kaardistada koostöös Eesti Liikumispuetega Inimeste Liiduga noorsootööasutuste ligipääsetavus erivajadusega inimestele ja esitada vastavad ettepanekud</li> </ul>	KO

#### 4. ARENGUSUUND: TURISMI ARENDAMINE

Turismi valdkonna strateegilise eesmärgi E21 saavutamiseks on aastateks 2013–2020 neljas alamvaldkonnas kavandatud alljärgnevate meetmete ja tegevuste rakendamine.

##### 4.1. Tartu tuntuse suurendamine ja mainekujundus

Tuntuse suurendamine ja mainekujundus on üha suurenevas piirkondadevahelises konkurentsivõimelise külastajate arvu suurendamise võtmetegur. Süsteemne ja konkurentidest selgelt

eristuva omanäolise brändiga sihtkoha turundamine ja sihtgruppide mõjutamine suurendab külastajate arvu ning toetab turismisektori arengut.

<b>Meede 5.4.1.1: Sihtkoha brändi loomine ja rakendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Tartu turunduskontseptsiooni arendamine, sh brändiraamatu koostamine	ASO
• Tartu kui teaduslinna kontseptsiooni loomine ja arendamine koostöös ülikoolidega	ASO
• Tartu kui innovaatilise ja infotehnoloogilise linna kuvandi loomine, tutvustamine ja arendamine koostöös ülikoolidega	ASO
• Koostöös eraettevõtjate ja ülikoolidega ühiste müügiargumentide, sõnumite ja visuaalsete elementide kasutamine turundustegevuses	ASO
• Suveniirikonkursside korraldamine vähemalt iga viie aasta tagant	ASO
<b>Meede 5.4.1.2: Sihtturgudel tuntuse suurendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Koostöös Ettevõtjate Arendamise Sihtasutusega müügiarendustegevuste korraldamine sihtturgude reisikorraldusega seotud ettevõtjatele ja ajakirjanikele	ASO
• Sihtturgudel toimuvatel turismimesseidel osalemine, sh turunduskampaaniate, väljapanekute ja esitluste korraldamine	ASO
• Reklaami ostmine meediaväljaannetes ja avalikkuse teavitamine artiklite avaldamise, tele- ja raadiosaadetes osalemise abil	ASO
<b>Meede 5.4.1.3: Info edastamise kanalite mitmekesistamine ja koostöö tõhustamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• Koostöö tihendamine rahvusvaheliste organisatsioonide, sõpruslinnade ja Eesti esindajatega välismaal	ASO
• Eesti reisisihi tuntuse suurendamise programmi tegevustes osalemine	ASO
• Koostöö edendamine Eesti Turismifirmade Liiduga	ASO
• Tartu positsioneerimine Baltimaades ja Eestis ning koostöö tõhustamine turismiettevõtjatega, sh Tartu lülitamine Baltikumi ringreiside marsruutidesse	ASO
• Infokanalite ja sidusgruppide kaardistamine, nt välisesindused, Eesti majad, spetsiifilised Balti riikides tegutsevad reisifirmad jt	ASO
• Eesti- ja võõrkeelsete pressiteadete ning uudiste edastamine EASi turismiarenduskeskusele kord kvartalis; uudised saadetakse riiklikule veebilehele <a href="http://www.visitestonia.com">www.visitestonia.com</a> ning EASi välisesindustele	ASO
<b>Meede 5.4.1.4: Turismiinfo kättesaadavuse suurendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
• <a href="http://www.visittartu.com">www.visittartu.com</a> kodulehe arendamine koostöös <a href="http://www.visitestonia.com">www.visitestonia.com</a> -iga	ASO
• Internetipõhiste kampaaniate korraldamine	ASO
• Puutetundlike ekraanidega infokioskite tarkvara arendamine	ASO
• Ürituste pikaajaline etteplaneerimine ja sellekohase info levitamine reisibüroode jt infokanalite kaudu; tähtsündmuste kalendri kaheaastane etteplaneerimine ning info levitamine eesti, vene, inglise, soome, saksa	ASO

keeles kodulehel kultuuriaken.tartu.ee	
• Innovaatiliste it-lahenduste ja -teenuste rakendamine	ASO

#### 4.2. Turismitoodete mitmekesistamine ja kvaliteedi parandamine

Atraktiivne ja kvaliteetne, kliendi ootustest ja vajadustest lähtuv turismitoode on turismiturul eduka konkureerimise võtmetegur ja vältimatu eeldus. Eristumiseks tuleb leida uuenduslikke lähenemisi, mis vastavad valitud sihtgruppide ootustele ja muutuvatele trendidele. Konkurentidest eristuva ja sihtrühmade nõudlusele vastava kõrgekvaliteedilise tootevaliku pakkumine tagab külastajate rahulolu, pikendab nende viibimist Tartus ja äratav soovi korduvalt tagasi pöörduda. Mitmekesiste turismitoodete ja -teenuste pakkumine aitab vähendada turismitarbimise hooajalisust.

<b>Meede 5.4.2.1: Jaani kultuurikvartali kujundamine terviklikuks turismitoodeks (E21)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Jaani kultuurikvartali ühisturundus ja koostöö osapoolte vahel (Antoniuse õu, mänguasjamuuseum ja Teatri Kodu, Jaani kirik, Tartu linnakodaniku muuseum)	ASO
• Antoniuse õues suveniiripoe ja kohviku avamine	ASO
• Jaani kiriku kontserttegevuse arendamine, kontsertoreli soetamise toetamine	RO
<b>Meede 5.4.2.2: Toomemäe kompleksi väljaarendamine (E21)</b>	
<i>Tegevused: Konkreetsed tegevused on kajastatud kultuuri valdkonna meetme 5.1.11: Kultuuriobjektide ehitamise ja renoveerimise all</i>	
<b>Meede 5.4.2.3: Emajõe kompleksne kasutuselevõtmine aktiiv- ja perepuhkusteks (E21)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Lodjapargi loomine: lodjakoja, ujula ja kalapargi rajamine (2014–2016)	LMO
<b>Meede 5.4.2.4: Külustusmotivaatorite rajamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Eesti Rahva Muuseumi rajamise toetamine	RO
<b>Meede 5.4.2.5: Turismiattraksioonide atraktiivsuse suurendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Muuseumide ja botaanikaiaia ekspositsioonide ajakohastamine ja atraktiivsemaks muutmine, sh audiogiidide ja interaktiivsete ekspositsioonide kasutuselevõtmine, lahtiolekuaegade muutmine vastavalt nõudlusele	RO
• Turistipileti „Tartu Card“ väljatöötamine ja rakendamine	ASO
• Giidituride traditsiooni taastamine kesklinnas koostöös Tartu Giidide Ühinguga	ASO
<b>Meede 5.4.2.6: Konverentsiturismi arendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordi- neerijad
• Konverentside korraldamise võimaluste ja atraktiivsuse suurendamine koostöös erinevate konverentsi- ja turismiorganisatsioonidega, avaliku sektori, erasektori ning teadusasutuste ning ülikoolidega	ASO
• Eesti Konverentsibüroo töös osalemine	ASO
• Konverentsiturismi turundusmaterjalide väljaandmine ja veebilehe	ASO

arendamine ning konverentsiteenuste andmebaasi pidev uuendamine	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartus toimuvate rahvusvaheliste teaduskonverentside korraldamise toetamine</li> </ul>	ASO
<b>Meede 5.4.2.7: Tervise- ja raviturismi arendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartu kui meditsiinikeskuse kuvandi loomine, tutvustamine ja arendamine koostöös ülikoolidega</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöö arendamine sihtasutusega TÜ Kliinikum</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Spaaturismi arendamine koostöös ettevõtjatega</li> </ul>	ASO
<b>Meede 5.4.2.8: Pakettide koostamine turismitoodete mitmekülgsemaks ja atraktiivsemaks pakkumiseks (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöös erinevate asutustega (Ahhaa, Aura, Vanemuine jt) ja giidide esindajatega pakettide loomine erinevatele sihtturgudele ja turusegmentidele, nagu pered, kultuurituristid, eakad, aktiivse puhkuse nautijad, ärituristid</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Erinevate elamustoodete väljaarendamine koostöös kultuuriasutuste ja turismiarendajatega, nt ülikooliga seotud programmid, keskaja programmid, seiklusemärgudel põhinevad programmid linnakeskkonnas, teatraliseeritud programmid linnakeskkonnas, linnalooduse programmid jms</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Pre- ja post-tuuride väljatöötamine ärituristide jaoks</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kultuuri- ja spordiürituste sidumine majutusvõimaluste ja ärikohtumiste korraldamisega</li> </ul>	ASO, EVO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Tartus pakutava sidumine Lõuna-Eestis pakutavate turismitoodetega, nagu näiteks Eesti Põllumajandusmuuseum, Eesti Lennundusmuuseum, Kolkja vanausuliste muuseum jt</li> </ul>	ASO
<b>Meede 5.4.2.9: Turismitoodete ja -teenuste pakkujate teeninduskvaliteedi tõstmine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koolituskursuste ja seminaride korraldamine turismitoodete ja -teenuste pakkujatele</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Kvaliteedijuhtimise süsteemi rakendamine ettevõtetes</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Osalemine EASi kvaliteedimärgiste programmides</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linna osaluse suurendamine ja juhtrolli väljakujundamine giidide atesteerimisel</li> </ul>	ASO

### 4.3. Turismi toetava tugisüsteemi arendamine

Piirkonna turismipotentsiaali rakendamiseks on oluline toetada tugiteenuste kvaliteedi parandamist ja tihendada koostööd turismiarendajate vahel nii infovahetuse kui ka ühiste tegevuste kavandamise osas.

<b>Meede 5.4.3.1: Tugiteenuste kvaliteedi tõstmine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad



<ul style="list-style-type: none"> <li>Turismisektori arengut toetavate organisatsioonide (SA Tartumaa Turism, SA Emajõe Jõeriik, MTÜ Eesti Konverentsibüroo, SA Lõuna-Eesti Turism) juhtimises osalemine ning nende tegevuse ja arengu toetamine</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Osalemine turismi mõjutava riikliku poliitika ja strateegia ning arengukavade väljatöötamisel (EAS)</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koolituste korraldamine turismisektori arendajatele ja tugisüsteemile</li> </ul>	ASO
<b>Meede 5.4.3.2: Turismialase teabevahetuse ja koostöö edendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ümarlaudade ja seminaride korraldamine turismiarendajatele, sh kultuuri- ja pereturismi ümarlaud kord kuus koostöös SAga Tartumaa Turism</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Koostöös SAga Lõuna-Eesti Turism turismiarendajatele kvartaalse infokirja koostamine ja levitamine eesti, vene, inglise, soome ja saksa keeles</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Statistiliste analüüside ja infomaterjalide koostamine ning maine- ja turismiuuringute korraldamine, sh suvekülastaja rahuloluuuring, tootetrikiste koostamine ja levitamine eesti, vene, soome ja inglise keeles</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Transpordiettevõtete, toitlustus- ja majutusasutuste kaasamine linna turundusvõrgustikku</li> </ul>	ASO, LMO, EVO

#### 4.4. Linnakeskkonna atraktiivsuse tõstmine ja taristu arendamine

Külastuskeskkonna visuaalne atraktiivsus ja atraktsioonide leitavus, ligipääsetavus ning mugavus on osa turismielamusest, mida külastaja kogeb ning mille põhjal Tartust üldmulje kujundab.

<b>Meede 5.4.4.1: Linnakeskkonna visuaalse atraktiivsuse suurendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Vastavalt hooajale vanalinna ühtse ja tervikliku kaunistamiskontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine: lilleklumbid, plangud, plakatid, spetsiaalne valgustus nii jõulude ajal kui ka suurüritustel</li> </ul>	AEO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ajalooliste kultuuriväärtuslike hoonete valgustamine</li> </ul>	LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ideevõistluste ja töötubade korraldamine avaliku ruumi kujundamiseks ning arhitektuurikonkursside korraldamine hoonete rekonstrueerimiseks või ehitamiseks</li> </ul>	AEO
<b>Meede 5.4.4.2: Turismitaristu arendamine (E21)</b>	
Tegevused	Koordinerijad
<ul style="list-style-type: none"> <li>Linna sissesõidutähiste, turismiviitade ja turismiinfotahvlite ajakohastamine ja uute objektide tähistamine viitadega</li> </ul>	LMO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Bussi-, rongi- ja lennujaamas turismiinfo kättesaadavaks muutmine</li> </ul>	ASO
<ul style="list-style-type: none"> <li>Karavanikohtade loomine</li> </ul>	LMO

**Kasutatud lühendid**

AEO – arhitektuuri ja ehituse osakond

ASO – avalike suhete osakond

EVO – ettevõtluse osakond

HO – haridusosakond

KO – kultuuriosakond

LMO – linnamajanduse osakond

LPMKO – linnaplaneerimise ja maakorralduse osakond

LVO – linnvarade osakond

RO – rahandusosakond

SAO – sotsiaalabi osakond

THO – tervishoiuosakond

## Arengukava elluviimine

---

Arengukava sisaldab linna lähiaastate prioriteetseid tegevusi ja projekte, mille elluviimist koordineerib linnavalitsus ning mis on osaliselt või täielikult rahastatud linna eelarvest. Täiendavate finantseerimisallikadena arvestatakse riigieelarvest saadavaid vahendeid ning erinevatest sihtasutustest ja fondidest projektide alusel taotletavaid vahendeid. Arengukavas kavandatud tegevuste rahastamisvõimalused kajastatakse 2012. aastal koostatavas eelarvestrateegias.

Oluline tähtsus kavandatu elluviimisel on jätkata järjepidevalt laiapõhjalise koostöö tihendamist erinevate sidusgruppidega, et ühendada oma jõud, oskused ja võimalused ühishuvide realiseerimiseks ning selleks vajalike ressursside minimeerimiseks.

Arengukava täitmist ja muutmisvajadust analüüsitakse kord aastas. Arengukava täitmise aruanne esitatakse linnavolikogule majandusaasta täitmise aruande koosseisus.

Arengukavas kavandatud meetmete rakendamise mõju linna arengule tervikuna analüüsitakse igal aastal arengutaseme näitajate põhjal, mis avaldatakse statistilises ülevaates "Tartu". Kuna praegu kehtivate arengutaseme näitajate sihtnädud on seatud aastani 2013, siis 2012. aastal vaadatakse arengutaseme näitajad üle ning vajadusel korrigeeritakse ja seatakse uued sihtnädud aastaks 2020.

Elanike rahulolu erinevate valdkondade kohta uuritakse iga viie aasta tagant korraldatavate küsitlustega „Tartu ja tartlased“ (järgmised küsitlused toimuvad aastatel 2013 ja 2018) ning „Tartlane ja keskkond“ (järgmine küsitlus aastal 2016). Vajadusel tehakse probleemsetes valdkondades täiendavaid uuringuid.

**LISAD**

## LISA 1

### Ülevaade valdkondade arendamisest aastatel 2007–2011

#### TEADMUSLINN

##### Koolieelsed lasteasutused

###### Lasteaedade võrk

Üheks suuremaks eesmärgiks aastatel 2007–2011 oli uute lasteaiakohtade loomine. 2007. aastal tehtud arvutuste kohaselt oli lasteaedade mahutavus 4931 kohta ning perioodil 2007–2013 vajadus umbes 1100 täiendava lasteaiakoha järele. Perioodil 2007–2011 ehitati kolm uut munitsipaallasteaeda: lasteaiad Lotte, Sipsik ja Klaabu ning rajati täiendavaid lasteaiakohti lasteaedadesse Sass, Ploomike, Annike ja Maarjamõisa. Tartu Maarja Kooli juures avati täiendav rühm erivajadustega lasteaialastele. Kokku loodi umbes 500 uut lasteaiakohta.

Täiendavate lasteaiakohtade loomisel toetati ka erasektorit. Perioodil 2007–2011 kasvas eralasteaedade laste arv 145 lapselt 2011. aastaks 311 lapseni. Alates 2007. aastast alustati lapsehoiuteenuse toetamist ning seda teenust kasutavate laste arv on tõusnud viimase nelja aastaga 55 lapselt 429 lapseni.

Vaatamata uute lasteaiakohtade loomisele ning erasektoris uute kohtade loomise toetamisele pole suudetud tagada lasteaiakohti kõikidele soovijatele. Vabasid kohti on pakkuda ainult 5–6aastastele lastele. 1. septembri 2011. aasta seisuga oli munitsipaallasteaedade mahutavus 5412 kohta ning uuel arengukava perioodil on vajadus juurde luua umbes 1200 lasteaiakohta.

###### Pedagoogiline personal

Teiseks suuremaks prioriteediks seati 2007. aastal koolieelsete lasteasutuste kõrgharidusega pedagoogi ametijärku omavate pedagoogide töötasu viimine vähemalt kooli noorempedagoogi ametijärku omavate pedagoogide riigi poolt kehtestatud alammäära tasemele hiljemalt 2013. aastal. Lasteaia kõrgharidusega pedagoogi töötasu alammäär 2007. aastal oli 6700 krooni (428 eurot) ja kooli noorempedagoogil 7800 krooni (499 eurot). 2011. aastaks on suudetud palgavahet töötasu alammäärade vahel vähendada üheksa euroni. Kõrgharidusega koolieelse lasteasutuse pedagoogi töötasu alammäär on 2011. aastal 600 eurot ja kooli noorempedagoogi riigi poolt kehtestatud töötasu alammäär on 609 eurot kuus. Seatud eesmärk on reaalne täita juba 2012. aastal.

###### Õppekeskkond

Aastatel 2007–20110 on peamiselt tegeletud Päästeameti ja Terviseameti ettekirjutuste täitmisega ning suuremaid rekonstrueerimistöid pole raha puudumise tõttu tehtud. Päästeameti ja Terviseameti ettekirjutused on suuremas osas täidetud. Vastavalt võimalustele on renoveeritud lasteaedade ruume, vahetatud aknaid ning tehtud erinevaid avariiremonditöid. 2011. ja 2012. aastaks planeeritud suuremad tööd on seotud peamiselt saastekvootide müügist Tartule haridusasutuste hoonete energiasäästlikumaks muutmiseks eraldatud summadega. Lasteaedades Annike, Helika, Kröll, Sass, Rukkilill ja Tõruke tehakse hoone soojustamisega seotud töid ning rekonstrueeritakse keskküttesüsteem.

## Õppe- ja kasvatustöö ning tugiteenused

Tartu lasteaedades on kasutusel mitmeid erinevaid õppemetoodikaid. Viimastel aastatel on aktiivselt kasutama hakatud avastus- ja õuesõpet. Õppe- ja kasvatustöö mitmekesistamiseks teevad lasteaiad koostööd teiste õppeasutuste, ettevõtete ja erinevate Tartu varamutega (muuseumid, teaduskeskused jne). Erilist tähelepanu on õppe- ja kasvatustöös pööratud tervise- ja liikluskasvatusele. Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikuga on 2011. aasta septembrikuu seisuga liitunud 11 lasteaeda.

Oluline areng on toimunud ka koolieelses eas olevatele lastele tugiteenuste osutamise osas. Alates 2009. aastast pakub Hariduse Tugiteenuste Keskus koolieelses eas olevatele lastele, nende vanematele ja lasteaiapedagoogidele psühholoogilist, eripedagoogilist ja logopeedilist nõustamist. Vajadus teenuse järele on aasta-aastalt kasvanud. Kui 2009. aastal nõustati 275, siis 2011. aasta esimesel poolaastal juba 344 koolieelikut (lisa tabel 1).

**Lisa tabel 1. Hariduse Tugiteenuste Keskuse nõustamisjuhtumid 1.01.2009–22.06.2011**

Aasta	Logopeediline nõustamine		Eripedagoogiline nõustamine		Psühholoogiline nõustamine		Sotsiaalpedagoogiline nõustamine		Juhtumeid kokku
	Õpilased	Lapsed*	Õpilased	Lapsed	Õpilased	Lapsed	Õpilased	Lapsed	
2009	22	136	232	32	200	24	119	83	848
2010	37	148	324	56	373	43	121	111	1212
2011 I pa	10	198	226	35	284	40	80	71	944

\*Lastena on käesolevas tabelis käsitletud koolieelses eas olevaid lapsi.

## Üldharidus

### Koolivõrk

Aastatel 2007–2011 jätkati koolivõrgu korrastamise protsessi. Korrastamise vajadus tulenes ühelt poolt vajadusest korraldada ümber õppe- ja kasvatustööd ning teisalt demograafilisest situatsioonist tulenevast koolimajade optimaalse kasutamise vajadusest. Selleks korregeeriti koolide teeninduspiirkondi ning alustati koolimajade kasutuse optimeerimist. Kuna vene keelt emakeelena õppivate õpilaste arv on Tartus pidevalt vähenenud, siis lõpetati Tartu Puškini Gümnaasiumi tegevus. Selle kooli õpilased ja õpetajad asusid Tartu Slaavi Gümnaasiumisse, mis jätkas 2007/2008. õppeaastast tööd Tartu Vene Lütseum nime all. 2010. aastal võeti vastu otsus lahutada Tartu Mart Reiniku Gümnaasium Tartu Reiniku Kooliks ja Tartu Jaan Poska Gümnaasiumiks.

2007. aastal seati eesmärgiks, et kõik Tartu põhikoolide lõpetajad jätkaksid õpinguid gümnaasiumis või kutseõppeasutuses ning omandaksid kaasaegsed teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldaksid neil edukalt üha kiiremini muutuval tööturul toime tulla. Tabelist 2 on näha, et õpingute mittejätkajate osakaal on vähenenud 3,2 protsendilt 1,5 protsendini.

Põhikooli lõpetajate edasiõppimise valikud on tugevalt olnud seotud koolivõrgus toimunud muudatustega. Pärast põhikooli kutsekoolis jätkavate õpilaste osakaal on alates 2006/2007. aastast langenud 13,1 protsendini. Alates 2006/2007. õppeaastast hakkas langema ka põhikoolilõpetajate arv ning gümnaasiumivõrgus tekkis 2009/2010. õppeaastaks sama palju vabu õppekohti kui oli põhikooli lõpetajaid. Põhikooli lõpetanud õpilaste edasiõppimise arvud on toodud tabelis 2.

**Lisa tabel 2. Tartu linnas põhikooli lõpetanud õpilaste edasiõppimine (v.a Tartu Kroonuaia Kool, Tartu Maarja Kool ja Tartu Täiskasvanute Gümnaasium)**

Õppeaasta	Jätkas õpinguid gümnaasiumis		Jätkas õpinguid Tartu linna gümnaasiumis		Jätkas õpinguid kutsekoolis		Ei jätkanud õpingud		Põhikooli lõpetajaid kokku
	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	
2006/07	900	71,2	847	67	323	25,6	41	3,2	1264
2007/08	909	78,2	849	73	235	20,2	19	1,6	1163
2008/09	836	80,2	781	75	183	17,5	24	2,3	1043
2009/10	822	83,9	788	80	140	14,3	18	1,8	980
2010/11	786	86,0	767	84	114	12,5	14	1,5	914

Tartu linna gümnaasiumi lõpetajate puhul seati eesmärgiks, et umbes 20 protsenti neist läheks edasi õppima kutsekooli ja 80 protsenti kõrgkooli (lisa tabel 3). Kõrgkoolis jätkajate osakaal on suhteliselt stabiilselt püsinud soovitud 80 protsenti piirimail. Kutseõppesse suunduvate õppurite osakaal on varieerunud 6,1–8,5 protsenti piires ning seda pole õnnestunud õpinguid mitte jätkanud õpilaste arvelt suurendada.

**Lisa tabel 3. Tartu linnas gümnaasiumi lõpetanud õpilaste edasiõppimine**

Õppeaasta	Jätkas õpinguid kõrgkoolis		Jätkas õpinguid kutsekoolis		Ei jätkanud õpinguid*		Gümnaasiumi lõpetajaid kokku
	Arv	%	Arv	%	Arv	%	
2006/07	835	78,3	65	6,1	166	15,6	1066
2007/08	840	80,7	67	6,4	134	12,9	1041
2008/09	789	78,4	83	8,2	135	13,4	1007
2009/10	777	77,5	69	6,9	157	15,6	1003
2010/11	739	74,6	84	8,5	168	16,9	991

\*Siia alla kuuluvad nii tööle asunud, lapsega koduseks jäänud, ajateenistuses ja välismaale läinud jne õpilased.

### Tugiteenused

Aastatel 2007–2011 on erilist rõhku pandud hariduse tugiteenuste arendamisele. 1. jaanuarist 2010 tegutseb Tartus Hariduse Tugiteenuste Keskus, mis sai projekti „Tartumaal avalike hariduse tugiteenuste arendamine – TAHTA“ raames endale uued spetsiaalselt nõustamiseks kohandatud ruumid aadressil Tähe 56. Selle tulemusena paranesid tunduvalt Tartu linna laste, noorte, lapsevanemate, õppeasutuste töötajate ning last ümbritsevate võrgustike spetsialistide nõustamisvõimalused. Keskuse spetsialistid on asunud koordineerima ka esimese ehk õppeasutuse tasandi tugivõrgustike tööd.

Tänu nii esimese kui ka teise tasandi tugisüsteemide kaasabile on põhikoolist väljalangenud õpilaste osakaal langenud 2007. aasta 0,4 protsendilt 2011. aastaks 0,06 protsendini. Eesmärgiks on seatud, et kõik õpilased lõpetaksid vähemalt põhikooli.

Uue põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega on kohalikele omavalitsustele pandud kohustus tegeleda koolikohustust mittetäitvate õpilastega, rakendades selleks erinevaid meetmeid. Selleks on plaanis luua haridusosakonna koosseisu vastav ametikoht.

Projekti „Pedagoogide tugisüsteemi Pidepunkt käivitamine“ raames loodi keskusesse projekti perioodiks pedagoogide tugisüsteemi koordinaatori ametikoht. Koordinaatori ülesandeks on

välja töötada pedagoogide toetamise süsteem Tartu linnas ning pakkuda pedagoogidele psühholoogilise nõustamise teenust.

Pidepunkti raames viidi 2010. aastal läbi munitsipaalüldhariduskoolide ja 2011. aastal munitsipaallasteaedade pedagoogide küsitlused, mille üheks eesmärgiks oli välja selgitada, millised on nende peamised tööpingete allikad ning millist abi nad vajaksid nendega toimetulekuks. Uuringute tulemusi kasutatakse tugisüsteemi loomisel.

Ettevalmistusi on tehtud karjäärinõustamissüsteemi ümberkorraldamiseks. Tartu Linnavalitsuse haridusosakonna poolt 2009. aastal korraldatud gümnaasistide küsitlus näitas, et senine süsteem pole piisavalt tõhus ning ei vasta õpilaste ootustele. Küsitlusest selgus, et 12. klassi lõpuks polnud ei kooli ega info- ja karjäärinõustamiskeskusest infot saanud 65 protsenti õpilastest. Enamikes üldhariduskoolides on karjäärikoordinaatori funktsioonid antud mõnele õpetajale lisäülesandena ning oma põhitöö kõrvalt jõuavad nad tihti tegeleda ainult vajaliku info edastamisega. Tartus Kutsehariduskeskuse juures tegutseb küll Info- ja Karjäärinõustamiskeskus, kuid nende piiratud ressursid (viis karjäärinõustaja ametikohta) ei võimalda pakkuda soovitud teenuseid Tartu koolidele vajalikus mahus. Tihti piirduakse ainult kutsesobivustestide, õppekäikude, loengute jms-ga. Õpilased aga soovivad rohkem individuaalset nõustamist. Uutes riiklikes põhikooli ja gümnaasiumi õppekavades on üheks läbivaks teemaks elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Lisaks pakutakse mõlemas kooliastmes karjääriõpetust valikkursusena. Seega on vaja koolidesse spetsialiste, kes vastavat valdkonda koordineeriks ehk karjäärikoordinaatoreid. Info- ja karjäärinõustamiskeskusest on plaanis välja arendada iseseisev teise tasandi kompetentsikeskus, mis koordineerib karjäärinõustajate tööd, koondab vastava ala kompetentsi ning tegeleb arendustööga.

### **Õppekeskkond**

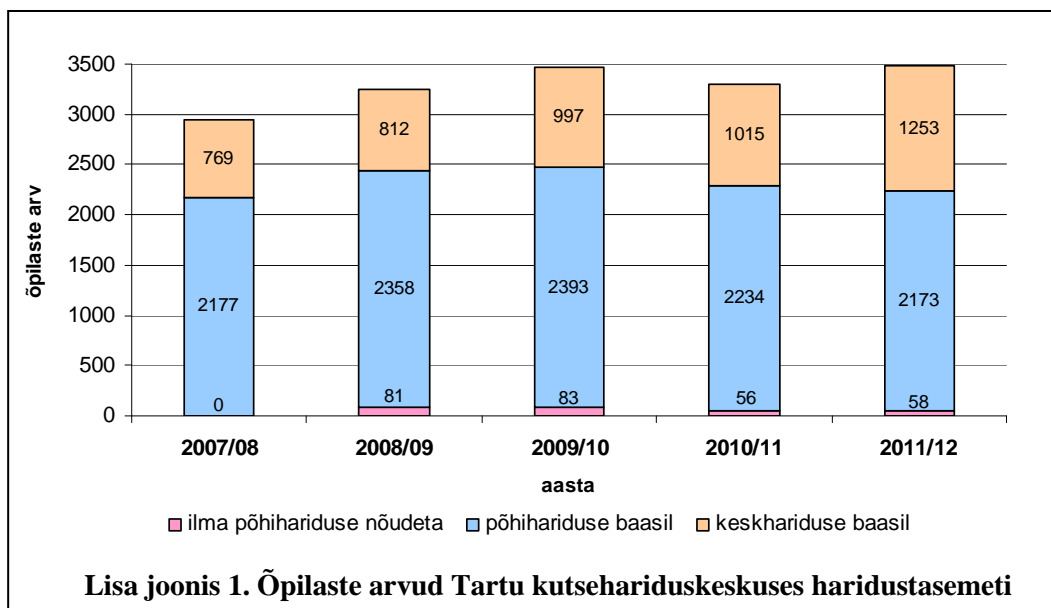
Pidevalt on tegeletud koolihoonete suuremate ja väiksemate remontimistega, et saavutada vastavus kehtivatele nõuetele ja normidele. Kõiki Päästeameti nõudeid pole suudetud täita. 2011. aasta juuni seisuga on täitmata nõudeid 15 koolil. Peamiselt on need seotud tuletõkkeuste ja turvavalgustuse paigaldamise nõuetega. Vastavate nõuete täitmine on seatud selle arengukava perioodi prioriteediks. Suuremad rekonstrueerimistööd on toimunud Tartu Descartes'i Lütseumis (võimla ja katus) ning Tartu Vene Lütseumis (võimla ja hügieeniruumid), Kesklinna Koolis ja Mart Reiniku Gümnaasiumis (Vanemuise 35 hoone, alates 01.09.2011 Jaan Poska Gümnaasiumi õppehoone). Koolihoonetest valmis 2009. aastal Maarja Kooli juurdeehitis koos mänguväljakuga. Vastavalt võimalustele on renoveeritud kooliruumid, vahetatud aknaid ning tehtud erinevaid avariiremonditöid.

Ka koolide puhul on 2011. ja 2012. aastaks planeeritud suuremad tööd seotud peamiselt aastekvootide müügist Tartule haridusasutuste hoonete energiasäästlikumaks muutmiseks eraldatud summadega. Erinevaid hoonete soojustamise ja energiasäästlikumaks muutmise seotud töid planeeritakse teha Tartu Forseliuse Gümnaasiumis, Tartu Kivilinna Gümnaasiumi mõlemas õppehoones, Tartu Mart Reiniku Koolis, Tartu Karlova Gümnaasiumis ja Tartu Kesklinna Koolis.

### **Kutseharidus**

Tartu kutseõppeasutustes õppivate õpilaste arv on alates 2007/2008. õppeaastast kuni 2011/2012. õppeaastani kasvanud 538 õpilase võrra (lisa joonis 1). Õpilaste arv on kasvanud tänu keskariduse baasil õppima asunud õpilaste arvu suurenemisele ning põhihariduse nõudeta õppijate õpperühmade avamisele. Põhihariduse baasil õppima asunud õpilaste arv saavutas oma kõrgpunkti 2009/2010. õppeaastal ning on asunud langustrendi.





Viimastel aastatel, kui Tartu põhikoolide lõpetajad on eelistanud kutseõppeasutuses õppimisele gümnaasiumeid, on suurenenud väljastpoolt Tartut pärit õpilaste arv ning äsja põhikoolilõpetajate asemele on õppima asunud need, kes on üldkeskharidusõpingud katkestanud või mõned aastad haridusteel vahele jätnud.

Õpingute katkestamine on olnud oluliseks probleemiks pikka aega, kuid viimastel aastatel on märgata olukorra paranemist. Tänu kooli tugisüsteemide tegevuse tõhustamisele on õpingute katkestajate arv vähenenud 2006/2007. õppeaasta 25 protsendilt 2009/2010. õppeaastaks 17 protsendini.

Kutseõppe kvaliteedi olulised näitajad on kutseõppe läbinute rakendumine tööturul ning edasiõppijate osakaal lõpetajatest. Tartu Kutsehariduskeskuse lõpetanud on tööturul oodatud. 2009/2010. õppeaasta lõpetajatest töötas kuue kuu möödumisel 57 protsenti (kogu vabariigi kutsekoolide keskmine oli 62 protsenti) ning edasi läks õppima 25 protsenti (kogu vabariigi kutsekoolide keskmine oli 18 protsenti).

Aastatel 2007–2011 on oluliselt paranenud kutsehariduskeskuse õppekeskkond. Tehtud on suuremahulisi rekonstrueerimistöid Kopli 1a ja 1c õppehoones, mis on võimaldanud õppehotelli, pesumaja ja iluteeninduse õppebaasi, õpperestorani ja kohviku käivitamise. Nimetatud perioodil on valminud ka Kopli tänava õppehoone staadioni pallimängude plats ning struktuurifondide vahenditest on rekonstrueeritud Kopli 1c asuv õpilaskodu.

Tartu linnale saastekvootide müügist eraldatud rahast on 2011. ja 2012. aastal plaanis teha erinevaid töid Tartu Kutsehariduskeskuse Põllu 11c, Kopli 1a, Põllu 11a ja Põllu 11b hoonete energiasäästlikumaks muutmiseks.

### Kõrgharidus

Tartu linna ja Tartu Ülikooli vahelised koostöösuunad on detailsemalt kajastatud igal aastal uuendatavas Tartu linna ja Tartu Ülikooli koostööprotokollis. Tartu linn rahastas aastatel 2007–2011 Tartu Ülikooli ja Eesti Põllumajandusülikooli ühiselamute renoveerimisprojekti ning osales Toomkiriku, Tähetorni kompleksi ja ülikoolide spordirajatiste renoveerimisel. Samuti on igal aastal eraldatud vahendid Raefondi ja Joosep Tootsi fondi kõrgkoolide

õppejõudude ja üliõpilaste premeerimiseks. Samuti toetas linn ülikooli botaanikaia arendamist selle muutmisel avatud keskkonnahariduskeskuseks.

Tartu linna munitsipaalõppeasutused on sõlminud erinevate kõrgkoolidega kokkuleppeid nii õpp- ja kasvatustöö arendamiseks, pedagoogide koolitamiseks kui ka õppepraktika läbiviimiseks munitsipaalõppeasutustes.

### Teadmuslinna arengutaseme näitajad

Haridus (sihtnädud 2012/2013 õ.a)	2007	2008	2009	2010	Sihtnait 2013
Koolieelsete munitsipaallasteasutuste kohtade arv	4931	5131	5232	5421	6033
Koolieelsete lasteasutuste personali voolavus, %	16	16	14	14	< 5
Põhikoolist väljalangenud õpilased, %	4,0	3,7	2,0	0,2	0,0
Pärast põhikooli lõpetamist (v.a Täiskasvanute Gümnaasium, Kroonuaia ja Maarja Kool) õpingute jätkajate osatähtsus, %	97,0	98,4	98,0	98,2	100,0
Pärast gümnaasiumi lõpetamist kõrgkoolis õpingute jätkajate osatähtsus, %	78	81	78	78	80
Pärast gümnaasiumi lõpetamist kutseõppeasutuses õpingute jätkajate osatähtsus, %	6	6	8	7	20
Pärast gümnaasiumi lõpetamist õpingute mittejätkajate osatähtsus, %	16	13	13	16	0
Arvutite arv munitsipaalühikhariduskoolides	1920	2130	2130	2130	2130
E-kooli kasutatavate munitsipalkoolide osatähtsus munitsipalkoolidest, %	84	84	84	84	100

Teadmuslinna arengutaseme näitajate põhjal võib öelda, et probleemiks on nii lasteaiakohtade nappus kui ka koolieelsete lasteasutuste personali voolavus. Suuremat tähelepanu vajaks ka kutsehariduse ja üldse õpingute jätkamise propageerimine pärast gümnaasiumi lõpetamist.

### ETTEVÕTLUSLINN

Ettevõtluse arendamisel aastatel 2007–2011 lähtuti nii arengustrateegias „Tartu 2030“ sätestatust kui ka Tartu linna ettevõtluse arengukavas 2007–2013 välja toodud viiest strateegilisest arengusuunast:

- ettevõtluse uuendus ja kasvuvõime arendamine,
- inimressursi arendamine,
- ettevõtlust toetava tugisüsteemi ja infrastruktuuri arendamine,
- ettevõtluse rahvusvahelistumise toetamine,
- ettevõtluskeskkonna maine ja ettevõtluskultuuri edendamine.

#### Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime arendamine

Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime arendamisel aastatel 2007–2011 oli põhirõhk suunatud klatriarendusele, tootearendusele ja koostööle, et anda ettevõtetele rohkem teadmisi rahvusvahelisest turundusest ja suurendada ettevõtete tootearendusealast kompetentsi.

Toimiva koostöövõrgustiku soodustamiseks ettevõtete, teadus- ja arendusasutuste ning avaliku sektori vahel jätkati Tartu Linnavalitsuse eestvedamisel Tartu tugistruktuuride ümarlaua korraldamist, mille eesmärgiks on Tartu linna ja regiooni ettevõtluse arendamise tugiorganisatsioonide koostöökohade leidmine, ühisplaanide tegemine ja ühisprojektide kavandamine.

Igal aastal on Tartu linn panustanud inkubatsioonikeskuste arengusse. Üheks olulisemaks koostööpartneriks on selles valdkonnas Tartu Teaduspargi, kus asus 2010. aasta lõpu seisuga 57 ettevõtet. Teaduspargis on jätkuvalt toimunud uute äriideede otsimine, alustavate ettevõtjate konsulteerimine ja koostöökontaktide vahendamine. Lisaks käivitas Tartu Linnavalitsus loomeinimeste äritegevuse toetamiseks Tartu Loomemajanduskeskuse, kus 2009. aastal alustati inkubatsiooniteenuse osutamist. 2011. aasta alguseks tegutses Tartu Loomemajanduskeskuses seitse ettevõtet, kaks galeriid ja kohvik. Olulise saavutusena tuleb ära märkida ka Tartu Loomemajanduskeskuse teise maja valmimise (Kalevi 15) 2011. aastal.

Täiendav uute innovaatiliste ja kasvupotentsiaaliga ettevõtete loomine on toimunud *SPINNO* programmi raames. Programmi eesmärgiks oli ettevõtete ja teadusasutuste vahelise koostöö soodustamine ja teadussaavutuste rakendamine ettevõtluses. Kui 2008. aastal oli Tartus registreeritud *spin-off*-ettevõtteid 21 ja töötajaid neis 157, siis 2010. aastal oli *spin-off*-firmasid juba 33 ja neis töötajaid 273.

Teaduse ja ettevõtluse koostöö tihendamiseks on panustatud ka tehnoloogia arenduskeskuste (TAK) tegevuste toetamise kaudu. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) eraldas 2009. aastal Eesti ajaloo suurimad investeerimistoetused ettevõtete arendustööks kaheksale tehnoloogia arenduskeskusele, millest neli asuvad Tartus: Tervisliku Piima Biotehnoloogia Arenduskeskus, Eesti Nanotehnoloogia Arenduskeskus, Reproductiivmeditsiini ja -Bioloogia Tehnoloogia Arenduskeskus ning Tarkvara Tehnoloogia Arenduskeskus. Tartu linn teeb kõikide Tartus paiknevate TAKidega koostööd olles partneriks erinevates projektides ja tutvustades nende saavutusi.

Ettevõtete uuendusvõime suurendamiseks on panustatud kõrgtehnoloogilist tööstust toetavate pooltööstuslike laborite väljaarendamise. Esimene pooltööstuslik labor – peenmehaanika katsetöökoda Protolab – avati Tartu Teaduspargis 2009. aastal. Protolab on keskendunud peamiselt kolmemõõtmelise konstrueerimise/joonestamise ja prototüübitootmise teenuse pakkumisele eelkõige väikese ja keskmise suurusega firmadele, millel oskuste ja vahendite puudumisest tingitud vähene tootearendus ei võimalda realiseerida nende kõrgtehnoloogilist potentsiaali. Aastal 2010 teenindas Protolab 34 erinevat klienti.

Samuti on aktiivselt tegutsenud teise katselabori – Nanolab – rajamise nimel Teaduspargi juurde, millest saab valmimisel Baltimaade suurim puhasruumide kompleks nanotehnoloogia ettevõtetele vajalikuks uurimis- ja arendustööks. Hoone projekt valmis 2009. aastal ja 2011. aastal toimus Nanolabi ehitus.

Alustavate ja kiire kasvupotentsiaaliga ettevõtete toetamiseks algatati riski- ja seemnekapitali arendamise ning juurutamisega seonduvaid tegevusi. Sellega seoses osaleti projektis VBN InnoReg, mille eesmärgiks oli analüüsida partnerregioonides innovatsioonisüsteemide olemust, regioonide innovatsioonisuutlikkust ning teadus- ja arendustegevust. Olulisemad projekti tegevused olid Tartu regionaalse seemnekapitali fondi tasuvusuuringu korraldamine, riskikapitali fondi mudeli väljatöötamine ning rahvusvahelise riskikapitali foorumi

korraldamine Tartus. Järgmise sammuna oli kavas Tartu regionaalse seemnekapitali fondi käivitamine, mis lükkus edasi, kuna 2007. aastal toimunud uuringust selgus, et lähiaastatel ei ole ette näha sellise arvu teadusmahukate ettevõtete teket, mis tagaks fondi jätkusuutlikkuse.

Innovaatiliste lahenduste jaoks sobiva pinnase loomiseks, ettevõtete tootlikkuse kasvu toetamiseks ning kvaliteedisüsteemide ja erinevate kvaliteedistandardite propageerimiseks on korraldatud ettevõtjatele ja teistele huvilistele infopäevi, koolitusi ja seminare. Lisaks korraldati 2008. aastal koostöös Tartu Teaduspargiga professionaalse disaini ja e-äri võimaluste tutvustamiseks rahvusvaheline konverents „Baltic Dynamics 2008”. Samuti jätkus 2007. ja 2008. aastal projekt parimate juhtimispraktikate, sh kaasaegsete juhtimismeetodite ja parimate juhtimiskogemuste tutvustamiseks.

Lisaks on vaadeldaval perioodil olnud fookuses majandusklastrite tekke soodustamine. Selleks osaleti mitmetes 2008. aastal alguse saanud klatriarendusprogrammi projektides. Programmi eesmärk oli nii ettevõtjate omavahelise kui ka ettevõtjate ja teadusasutuste vahelise koostöö arendamine lisandväärtuse ja ekspordivõimekuse suurendamise eesmärgil. Partnerina osaleti Eesti tööriistatootjate, Eesti puitmajatootjate ja tervislike piimatoodete klatri eelprojektides, mille tulemusena töötati välja nimetatud sektorite klatriarenduse tegevuskavad. Klatriarenduse täistaotlustest finantseeriti EAS poolt 2010. aastal kuute projekti, millest MTÜ Eesti Puitmajaliit asub Tartus.

Koostöös ettevõtete ja teiste ettevõtluse tugistruktuuridega jõuti Tartu arengustrateegia 2030 ülevaatamise käigus otsusele, et Tartus on vaja intensiivsemalt tegeleda kõrgemat lisandväärtust pakkuva tööstusharu arendamisega. Selleks võiks Tartus olla tervise- ja heaolutööstus, mille kasvule ning arengule saaksid kohalikud ettevõtted ühise koostöö tulemusena kaasa aidata. Teema raames korraldati aasta jooksul mitmeid seminare ja ümarlaudu ideede genereerimiseks ja kontaktide vahetamiseks.

### **Inimressursi arendamine**

Inimressursi arendamisel aastatel 2007–2010 oli põhirõhk suunatud noortele ning oskustöö- ja teenindamisega seotud valdkondadele. Tööjõuturu struktuursete probleemide vähendamiseks tutvustati koostöös Tartu Ülikooli ja Tartu Kutsehariduskeskusega täiskasvanutele suunatud elukestva õppe võimalusi ning pöörati tähelepanu õpetatavatele erialadele ja nende vastavusele tööturu vajadusega. Seejuures on olulisel määral toetatud Tartu Kutsehariduskeskuse arengut ning vahendatud koostööd ettevõtete ja Kutsehariduskeskuse vahel.

Ettevõtjatele ja ettevõtlusest huvitatud inimestele on korraldatud pidevalt erinevaid kursusi ja infopäevi, mis on pälvinud osalejatelt väga positiivset tagasisidet. Iga-aastaseks suursündmuseks on oktoobri esimesel nädalal toimuv Tartu ettevõtlusnädal, mille raames korraldatakse 50–60 ettevõtlusega seotud üritust erinevatele sihtgruppidele. Üritused on huvilistele tasuta. Koolitustel ja ettevõtlusnädalal osalejate arv on aastatega kasvanud, ulatudes 2010. aastal 5420 osalejani. 2011. aasta ettevõtlusnädalat võib osalejate arvukuselt pidada rekordiliseks.

Tartu linn on igal aastal toetanud Tartu Ärinõuandla tegevust. Ärinõuandla eestvedamisel on toimunud erinevaid algatusi, et motiveerida uusi ettevõtteid oma tegevust alustama, sh õpilasfirmade ja alustavate ettevõtjate nõustamine, seminaride ja koolituste korraldamine, noorte ettevõtlikkuse alase koostöövõrgustiku arendamine, mentorklubide organiseerimine jne.

Perioodil 2007–2011 jätkus aastast 2006 alguse saanud Tartust pärit noorte ettevõtjate tunnustamine konkursil „Ajujaht”. Tartu Linnavalitsus on premeerinud Tartust pärit äriideede autoreid 50 000 krooniga, et innustada Tartu noori ideid genereerima ja ettevõtlusega tegelema.

Samuti on jätkunud 2005. aastal alguse saanud projekt „Tartu – hea teenindusega linn”, mille eesmärgiks on suunata tähelepanu klienditeenindusele ja teenindajatele, propageerida hea teeninduse põhimõtteid ning väärtustada teenindaja ametit. Eesmärgi saavutamiseks korraldatakse erinevaid klienditeeninduse ja teenindajate arendamisele suunatud üritusi ja koolitusi ning korraldatakse konkursi „Tartu parim teenindaja”. Lisaks valmis 2008. aastal õppefilm „Külastage meid jälle”, mis annab kasulikke ideid ja teadmisi restoraniteenindusest.

Juhtpartnerina osaleti Põhjamaade restoranide koostööprojektis, mille eesmärgiks oli tõsta Eesti, sh Tartu restoranide konkurentsivõimet koostöö ja toiduturismialaste teadmiste parandamise ning kogemuste ülevõtmise kaudu Islandi restoranidest. Projekti raames toimus Eesti restoranide esindajate õppereis Islandile. 2010. aastal osalesid Islandi ja Norra peakokad Tartu sõpruslinnade rahvusköökide päevadel.

Lisaks osaleti projektis *INNOMET-EST*, mille eesmärk oli inimressursi arendamine ja konkurentsivõime suurendamine täiendkoolitussüsteemi tõhustamise ja arendamise abil ning elukestva õppe praktiliste võimaluste väljatöötamine. Projekti raames arendati edasi *INNOMET* infosüsteemi, korraldati oskustöölise (keevitajatele, tiseritele, autotehnikutele, plaatijatele jt) täiendkoolitusi Tartus ja Võrus ning korraldati kutseerialade mainekampaaniaid, sh koostati erialatrükiseid, korraldati õpilasekursioone ettevõtetesse jne.

### **Ettevõtlust toetava tugisüsteemi ja infrastruktuuri arendamine**

Ettevõtlust toetava tugisüsteemi arendamisel on panustatud inimeste teadlikkuse tõstmisele olemasolevatest ja pakutavatest ettevõtlusega seotud teenustest. Sellega seoses on korraldatud temaatilisi infopäevi Eestis pakutavatest ettevõtluse tugiteenustest (erialaliidud, inkubatsioonikeskused, EAS, PRIA, KIK jne) ning ümarlaudu koostöös tugistruktuuridega, mille eesmärgiks oli Tartu linna ja regiooni ettevõtluse arendamise tugioorganisatsioonide koostööpunktide leidmine, ühisplaanide tegemine, projektide kavandamine.

Tartu tugioorganisatsioonide korraldatavate koolituste ja infopäevade ühiseks reklaamimiseks loodi Tartu kodulehele ühine avalik koolituste andmebaas, mida jooksvalt täiendatakse ja uuendatakse. Lisaks on Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakond käivitanud ettevõtlusteemalised meililistid, mille kaudu vahendatakse ettevõtlusalast informatsiooni, nt uued seadused ja normatiivaktid, erinevad üritused ja infopäevad, konkursid Tartu linnas tegutsevatele ettevõtetele jne. Vastavalt ettevõtete tegevusalale on võimalik ühineda viie meililistiga: kaubandus, tootmine, teenindus, turism, toitlustus. Listides on kokku liikmeid ligi 2400.

Perioodil 2007–2011 jätkati ettevõtluse internetiportaali eesti- ja ingliskeelsete veebilehtede haldamist (<http://www.tartu.ee> alalehekülg „Ettevõtjale“ ja <http://business.tartu.ee>) ning viidi uuendatud infoga ettevõtluse alalehekülg üle uuele Drupali sisuhalduskeskkonnal põhinevale platvormile (<http://ettevotlus.tartu.ee>).

Uute tugistrukture puudutavate teadmiste siiret on linnavalitsuse tasandil toetatud ka rahvusvaheliste projektide kaudu. Selleks osaleti näiteks projektis BSR InnoReg, mille

eesmärgiks on parendada ja suurendada Läänemere regioonide innovatsiooni tugisüsteemide tõhusust ja toimimist.

Pidevalt on jätkunud tihe koostöö erinevate Tartu linna, regiooni ja Eesti ettevõtluse tugistruktuuridega, õppeasutuste ja erialaliitudega, nagu Tartu Teaduspark, Tartu Teaduspargi Inkubatsioonikeskus, Tartu Biotehnoloogia Park, Tartu Ärinõuandla, Tartu Ülikooli ettevõtluskeskus, Tartu Kutsehariduskeskus, Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž, Tallinna Ettevõtlusamet, Eesti Töötukassa Tartumaa osakond (aastatel 2007 ja 2008 Tööturuameti Tartumaa osakond), Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Infotehnoloogia Liit, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoda ning Eesti Töandjate Keskliit.

Ettevõtluse infrastruktuuri arendamisel on toetatud Ravila ja Ropka tööstuspargi väljaarendamist ning Tartu Teaduspargi ja Tartu Loomemajanduskeskuse infrastruktuuri arendamist. Ravila ja Ropka tööstuspargid on praeguseks välja arendatud ja valmis uute asukate vastuvõtuks ning 2011. aasta alguse seisuga oli Ropka tööstuspargis müüdnud seitse krunti ja Ravila tööstuspargis neli krunti. Tartu Teaduspargis on toetatud peenmehaanika katsetöökoja Protolabi sisustamist, samuti Baltimaade suurimat puhasruumide kompleksi Nanolabi valmimist. Tartu Loomemajanduskeskuse käivitamisel 2009. aastal toetati tegevuse alustamist aadressil Kalevi 13 ning 2010. aastal alustati aadressidel Kalevi 15 ja 17 paiknevate Loomemajanduskeskuse hoonete rekonstrueerimist. Kalevi 15 hoone rekonstrueerimine lõpetati 2011 juulis ning avati pidulikult 2011. aasta septembris. Hoones tegutseb 8 alustavat loomeettevõtet ja Draama festivalikeskus. Kokku on ettevõtetes loodud 17 töökohta. Hoones paikneb ka külaliskorter.

Transpordiühenduste arendamisel aastatel 2007–2011 võib esile tõsta Vabadussilla valmimist, idaringtee ja Ringtee silla rajamisega seotud töid ning Tartu Lennujaama väljaarendamist. Tartu Lennujaamast algas rahvusvaheline regulaarlennuliiklus 2009. aasta suvel ja uus reisiterminal valmis sama aasta detsembris. 2009. aastal avati Tartu-Riia ja Tartu-Stockholmi vahelised regulaarlennuliinid ning rahvusvahelise lennuliikluse taastamine pälvis 2009. aastal Tartu aasta teo tiitli. 2010. aasta lõpus käivitus täppismaandumissüsteem, mis võimaldab lennukite ohutut maandumist ka halva ilma korral. Reisijate vähesuse tõttu suleti 2010. aasta lõpus Tartu-Stockholmi liin ja selle asemel avati 2011. aasta alguses Tartu-Tallinna liin.

### **Ettevõtluse rahvusvahelistumise toetamine**

Ettevõtluse rahvusvahelistumise eesmärgil elluviidavad tegevused on perioodil 2007–2011 keskendunud ekspordisektori arendamisele. Sellel eesmärgil jätkati konstruktiivset koostööd EASi, Eesti välisesinduste ja välisriikide esinduste majandusatašeedega ning toimusid välisdelegatsioonide vastuvõttud.

Ettevõtetele on igal aastal korraldatud välisurgude- ja eksportimisealaseid kursuseid ning vahendatud väliskontakte. Samuti on rahvusvahelise koostöö arendamiseks korraldatud infopäevi Tartu ettevõtjatele pakutavatest toetusvõimalustest rahvusvahelise koostöö vallas ning jagatud informatsiooni rahvusvaheliste messide ja erinevate koostöösoovide kohta.

Aastal 2007 hakati aktiivselt tegelema uute välisurgude tutvustamise projektiga. Aastatel 2007 ja 2008 toimunud erinevatel seminaridel tutvustati ettevõtjatele Hiina, Ukraina, Gruusia, Türgi, Moldova, Bulgaaria, Kreeka, Norra ja Rootsi sihturgude võimalusi. Lisaks tutvustati 2009. aastal toimunud seminaridel Läti, Leedu ja Suurbritannia turgu ning korraldati „Jaapani päev”. Ettevõtluse rahvusvahelistumise küsimused on olnud tähelepanu all ka iga-aastaselt Tartu ettevõtlusnädalal, mille raames on alati toimunud välisurget käsitlevaid seminare ja

ümarlaudu. 2011. aastal korraldati Tartu toitlustusettevõtjatele messikülastus Itaaliasse Milaanosse.

Pidades silmas potentsiaalsete välisinvestorite huve ja linna võimalusi pakkuda soodsat ettevõtluskeskkonda, on edasi arendatud ja uuendatud Tartu Linnavalitsuse veebipõhist ettevõtlusportaali.

### **Ettevõtluskeskkonna maine ja ettevõtluskultuuri edendamine**

Eesti lühiajalisest eraettevõtluse ajaloost tingituna on nii Tartus kui ka Eestis tervikuna suhtumine ettevõtlusesse vähem soosiv võrreldes pikaajalise ettevõtlustraditsiooniga riikidega. Seetõttu on peetud oluliseks tutvustada inimestele ettevõtlust kui eluviisi, tunnustada ettevõtja rolli linna arengus, julgustada inimesi tegutsema ettevõtlusega, soodustada linna ja ettevõtete vahelist koostööd ning arendada ettevõtlikkust noorte seas.

Aastatel 2007–2011 on edukalt jätkatud Tartu parima ettevõtja konkursi korraldamist. Alates 1998. aastast korraldatava konkursi eesmärk on erinevates kategooriates edukaimate ettevõtjate väljaselgitamine ja tunnustamine.

Suurt huvi on pälvinud 2011. aastal juba seitsmendat aastat järjest toimunud Tartu Ettevõtlusnädala üritused. Ettevõtlusnädalal osalevate inimeste arv on aasta-aastalt tõusnud – kui 2007. aastal võttis ettevõtlusnädala 61-st erinevatele sihtgruppidele korraldatud üritusest osa üle 2100 inimese, siis 2010. aasta ettevõtlusnädala üritustel, mida oli kokku 54, osales juba üle 3360 huvilise. Ettevõtlusnädala toetajateks ja partneriteks on läbi aastate olnud paljud asutused ja ettevõtted, mis läbi on linnavalitsuse side ettevõtete, erinevate õppeasutuste ja ettevõtluse tugistruktuuride püsinud tugev ja vahetu.

Iga-aastaseks traditsiooniks on saanud ka Tartu sõpruslinnade rahvusköökide päevade korraldamine. Aastatel 2007–2011 on Tartus oma rahvusroogasid tutvustamas käinud Kreeka, Norra, Saksamaa, Venemaa, Läti, Rootsi, Ungari, Soome, Hispaania, Islandi, Leedu, Itaalia, Taani ja Hollandi kokad. 2011. aastal korraldati sõpruslinnade rahvusköökide kuu.

Lisaks korraldatakse Tartus igal aastal nelja laata, milleks on mais kevadlaat, juulis hansalaat, septembris maarjalaat ning detsembris jõululaat. Laatadel on osalenud 1000–1300 kauplejat ning külastajate arv on aastatega kasvanud. Kui 2007. aastal ulatus külastajate arv hinnanguliselt 97 000 inimeseni, siis 2010. aastaks oli külastajaid juba 140 000. Traditsioonilistel Tartu laatadel on olnud stimuleeriv mõju eeskätt väikeettevõtlusele, kusjuures kauplejaid on alati ka väljastpoolt Tartut.

Ajavahemikus 2007–2011 valmisid mitmed ettevõtlusalased trükised ja publikatsioonid:

- „Tark valik – raudne tulevik” – Tartu Kutsehariduskeskuse metallierialasid tutvustav trükis noortele;
- „Edukas esimesel katsel” – metallierialasid tutvustav film;
- „Information Technology” – välisturgudele suunatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektorit tutvustav trükis;
- „Biotechnology and Medicine in Tartu” – välisturgudele suunatud biotehnoloogia sektorit tutvustav trükis;
- „Tartu – The smart location in Estonia” – välisinvestoritele suunatud mainetrükis;
- “Metal product exporters” – välisturgudele suunatud metalli- ja masinatööstuse sektorit tutvustav trükis;

- “Wood product exporters” – välisurgudele suunatud puidutööstuse sektorit tutvustav trükis.

Koostöös Tartu Ülikooliga korraldati 2010. aastal järjekordne ettevõtlusuuring, mille tulemused näitavad, et ettevõtjad hindavad kõrgelt Tartu linna mainet ja elukvaliteeti ning plaanivad oma tegevust Tartus laiendada. Samuti oldi rahul töötajate täiendõppe võimalustega Tartus.

### Ettevõtluslinna arengutaseme näitajad

Ettevõtlus	2007	2008	2009	2010	Sihtnäit 2013
Tartu keskmise brutotulu suhe Eesti keskmisesse palka, %	102,1	102,5	104,1	104,2	105,0
Tartu Linnavalitsuse osalusel või toetusel korraldatud ettevõtlusalastel ja kutseoskusi arendavatel täiendkoolitustel osalenute arv	3735	3784	4389	5420	4200
Tartu Teaduspargi inkubatsioonikeskusest väljuvate ettevõtete keskmine arv aastas	1	3	9	2	5
Rahvusvaheliste suurettevõtete arendus- ja tootmisüksuste arv	1	2	2	2	2
Tartu ekspordi osakaal Eesti ekspordi üldmahust, %	3,5	3,3	3,3	3,9	5,5
<i>Spin-off</i> -ettevõtete arvu kasv	21	21	23	33	kasv
Teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vaheliste lepinguliste tööde mahu kasv, milj krooni	26,0	45,7	25,6	39,9	kasv
Uute loodud ettevõtete arv aastas	960	782	1991	1202	450
Tartu ettevõtlusnädalal osalenute arvu kasv	2159	1855	2812	3362	kasv
Ettevõtlusaktiivsus (äriregistris registreeritud ettevõtjate arv aasta lõpu seisuga 10 000 elaniku kohta)	823	869	1021	1089	kasv

2010. aastal registreeriti Tartu linnas uusi ettevõtteid 1202, mis on viimaste aastate keerulist majanduslikku olukorda arvestades märkimisväärselt hea tulemus. Samas jääb see alla 2009. aasta näitajale, mis oli 1991 uut ettevõtjat. See oli peamiselt tingitud muutunud seadusandlusest, mis kohustas kõiki füüsilisest isikust ettevõtjaid end 2009. aasta jooksul äriregistris registreerima. Tartu ettevõtlusmaastikku on iseloomustanud *spin-off*-firmade arvu suurenemine ning teadus- ja arendusasutuste ja ettevõtete vaheliste lepinguliste tööde mahu kasv. Tartu Teaduspargi inkubatsioonikeskusest väljus 2010. aastal kaks ettevõtet. Teaduspargi astunud sammud annavad võimaluse inkubatsioonikeskuse töö tõhustamiseks ja majandustingimuste paranemine annab võimalusi parema tulemuse saavutamiseks.

Tartu Linnavalitsuse osalusel või toetusel korraldatud ettevõtlusalastel ja kutseoskusi arendavatel täiendkoolitustel osalenute arv on pidevalt kasvanud ning juba 2009. aastal ületati 2013. aastaks määratud sihtnäit. Osalejate arvu suurenemine jätkus ka 2011. aastal. Samuti on tõusnud Tartu ettevõtlusnädalal osalejate hulk.

## MODERNSE ELUKESKKONNAGA LINN

### Linnaplaneerimine, linnakujundus ja maakorraldus

Tartu linna ruumiline planeerimine on toimunud erineva juhtfunktsiooniga maa-alade arendamise kaudu kehtiva üldplaneeringu alusel, arvestades tasakaalustatult majandusliku,



sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna vajadustega. Tartu linna üldplaneering on kehtestatud 2005. aastal ning selle ülevaatamise tulemusena, mis toimus aastatel 2009–2010, jõuti järeldusele, et üldplaneering tervikuna muutmist ei vaja ja määrati kindlaks planeeringut täpsustavate teemaplaneeringute koostamise vajadus. 2010. aastal toimus ka arengustrateegia Tartu 2030 ülevaatamine ja korrigeerimine ning algatati uue Tartu linna arengukava aastani 2020 koostamist. 2011. aastal algatati Kesklinna üldplaneeringu koostamise eeltööna Kesklinna arengustrateegia koostamine.

2009. aastal valmis Tartu linna kolmemõõtmeline digitaalne mudel koos (M1:2000) vektorkaardiga. Uudne kaart leiab rakendamist linnaplaneerimises. Kui detailplaneeringuga koos esitatakse tulevasesst hoonest kolmemõõtmeline eskiis, saab selle kaardile paigutades kohe näha hoone sobivust linnaruumi.

2010. aasta lõpu seisuga moodustasid linna 3882 hektarilisest pindalast eramaad 52,2 protsenti, munitsipaalmaad 34,8 protsenti, riigimaad 4,1 protsenti, senise maakasutuse staatusega krundid, mille omandisse vormistamise toiminguid ei olnud veel lõplikult vormistatud, 2,8 protsenti ning ülejäänud linna territoorium 6,1 protsenti. Viimase nelja aasta jooksul on munitsipaalmaade osakaal suurenenud 12 protsendi võrra.

### **Teedevõrk, transport ja liikluskorraldus**

Tartu linn on koostamas transpordi valdkonna arengukava, mis sisaldab detailsemat ülevaadet nii teedevõrgu kui ka ühistranspordi hetkeolukorrast ning näeb ette meetmed linna optimaalseks transpordikorralduseks.

2010. aasta lõpuks oli Tartu tänavate kogupikkus 337 kilomeetrit, mis oli võrreldes 2007. aastaga viis kilomeetrit enam. Aastatel 2007–2010 sai asfalt- või tolmuva kate 6,3 kilomeetrit kruusakattega tänavaid ning 2010. aasta lõpuks moodustas tolmuva kattega tänavate osatähtsus 89,4 protsenti tänavate kogupikkusest, mis on 4,4 protsendi võrra rohkem kui 2007. aastal.

Aastatel 2007–2011 hoogustus kergliiklusteede rajamine, nt valmisid Aruküla ja Ihaste suunalised kergliiklusteed, Võru tänava kergliiklustee Sepikoja tänavast linna piirini ning Tähe tänavast Aardla-Võru ristmikuni kulgev tee. Kergliiklusteede kogupikkus ulatus 2010. aasta lõpuks 37,8 kilomeetrini, olles võrreldes 2007. aastaga pikenenud enam kui 10 kilomeetri võrra. 2011. aasta olulisematest tegevustest saab ära märkida säästvat liikumiskäitumist soodustava parkimiskorralduse kujundamist; kergliiklust propageerivate kampaaniate, koolituste ja ürituste korraldamist; jalakäimist ja jalgrattakasutust soodustava taristu rajamist ja korrastamist; liiklusohutusprobleemide teadvustamisele suunatud kampaaniate, koolituste ja ürituste korraldamist ning toetamist ja jalgrattakooli loomist.

Jätkus kaldakindlustuste ja Emajõe kallasradade rajamine. 2008. aastal sai uue väljanägemise Emajõe kaldapromenaad: kividest laotud värvilistel kõnniteedel on punaste kividega markeeritud jalgrattarajad ning paigaldatud on uued kaarekujulised istepingid. 2011. aastal rekonstrueeriti Emajõe vasakkallas Võidu sillast Turu sillani.

Esiletõstmist väärib Küüni tänava rekonstrueerimine jalakäijate promenaadiks, mille käigus ehitati sademeveekanaliseerimine ning paigaldati kividest, tänavamööbel ja avalik tualett. Tartlased said jalakäijate ala, mis ühtlasi eksponeerib Küüni tänava ajaloolise hoonestuse markeerimise kaudu Tartu linna ajalugu. 2011. aastal pälvis Tartu linn Eesti

Kommunaalmajanduse Ühingu tunnustuse Küüni tänava kui atraktiivse linnaruumi korrastamise eest.

Suurematest teetöödest võib esile tõsta Võru tänava ja Sõpruse ringristmiku rekonstrueerimist. Liikluskoormust aitas vähendada Sõpruse silla ja Ihaste tee vahele rajatud ühendustänav. Uue ilme sai ka Turu tänav, kus rekonstrueeriti mitu ristmikku, lisandus sõiduradasid, paigaldati asfaltkate ja ehitati välja uus tänavavalgustus. 2011. aastal Rajati uus tänavalõik Turu 49 rajatava jäätmejaamani, renoveeriti täielikult Nõlvaku tänav Mõisavahe ja Jaama tänava vahel koos ristmikuga, uue betoonkivi katte said kõnniteed Vanemuise ja Jakobi tänaval.

Tartu linna läbi aegade suurimaks infrastruktuuriprojektiks on Idaringtee, mis valmib koostöös lähivaldadega ja hõlmab ka üle Emajõe kavandatavat Ringtee silda. Ligikaudu kümnekilomeetrise ringtee algus on planeeritud Võru ja Ringtee tänavate ristmikule ning lõpp Jõhvi-Tartu-Valga maantee ja Kõrveküla-Lähte tee ristumise piirkonda. Vastu on võetud otsus Idaringtee teekoridori asukoha ja ristmike lahenduste kohta ning heakskiit on saadud ka Idaringtee eelprojekti keskkonnamõju hindamise aruande kohta. Idaringtee prognoositav ehituse algus on kavandatud aastasse 2012.

2009. aastal sai rohkem kui kaks aastat kestnud ehitamise järel valmis Laia tänavat Vene tänavaga ühendav 81 meetri pikkune Vabadussild, mille valmimine aitas kaasa kesklinna liiklusprobleemide leevendamisele.

Jätkati viidainfosüsteemi elluviimist: paigaldati tänavanimesilte ning teenumbrite-marsruuditähiste viitasid erinevatele ristmikule.

Tänavavalgustuse rekonstrueerimisel jätkati säästuplokkidega valgustite paigaldamist. Kui 2007. aastal oli säästuplokke paigaldatud 35 protsendile tänavavalgustitest, siis 2010. aastal olid pooled Tartu tänavavalgustid säästuplokkidega. Turvalisuse seisukohast on oluline ka ülekäiguradade valgustamine. Kui aastal 2007 oli Tartus vaid 36 valgustatud ülekäigurada, siis 2010. aasta lõpuks oli nende arv kasvanud 113-ni. 2011. aastal rajati Raja tänava spordiraja valgustus.

2009. aastal valmis Tartu Lennujaama uus maandumisrada ja reisiterminal ning käivitati rahvusvaheline lennuliiklus. Linlased hääletasid rahvusvahelise lennuliikluse taastamise Tartus ka 2009. aasta tähelepanuväärseimaks teoks. Rahvusvaheline lennuliiklus soodustab turismi ja ettevõtluse arengut, avarab ülikoolide vaheliste kontaktide võimalusi ja aitab kogu regiooni elanikel kergemini pääseda Euroopasse ning kogu maailma.

### **Ühistransport**

Tartu linn ühines 2009. aastal Euroopa Regionaalarengu Fondi Läänemere programmist osaliselt finantseeritava projektiga „Baltic Biogas Bus“. Projekti eesmärgiks on loodussäästliku elukeskkonna loomiseks innustada linnatranspordis kasutama kütusena biogaasi. Projektiga luuakse strateegiad, et tutvustada biogaasi kasutusvõimalusi kütusena ning arendada biogaasi tootmist ja jaotamist kohalikul tasandil. Alates 1. jaanuarist 2011 alustasid linnaliinidel teenindamist keskkonnasõbralikud ühtselt kujundatud uhiuued bussid. „Baltic Biogas Bus“ projekti tegevuste abil võeti 2011. aasta märtsis Tartu linnaliinidel kasutusele viis gaasiga töötavat bussi. Esialgu kasutavad bussid kütusena maagaasi, kuid hiljem on kavas võtta kasutusele puhastatud biogaas ehk biometaan, mida saab Tartu piirkonnas toota näiteks orgaanilistest jäätmetest või reovee mudast. Edukate läbirääkimiste

tulemusena ja seoses Tartu linna poolt gaasibusside kasutuselevõtuga linna ühistranspordis avas AS Eesti Gaas 2011. aastal Tartus Lõuna-Eesti esimese ja seni ainsa maagaasitankla (nüüd on maagaasitanklad Tallinnas ja Tartus). See asjaolu on andnud suurepärase võimaluse võtta maagaas autokütusena kasutusele ka teistel ettevõtetel ja eraisikutel ning seda võimalust on asunud aktiivselt kasutama.

2011. aastal korraldati projekti „Läänemere piirkonna biogaasil sõitev ühistransport“ raames ulatuslik kampaania, et propageerida tartlastele ühistranspordi kasutamise eeliseid.

Erinevate koosmõtjude tulemusena on ühistranspordikasutus ja reisijate rahulolu võrreldes eelmiste aastatega Tartu linnas on suurenenud ning piletimüügitulu suurenes võrreldes 2010. aastaga 6,7%.

## **Keskkonnakaitse**

Keskkonnakaitse peamisteks ülesanneteks aastatel 2007–2011 olid elukeskkonna puhtuse tagamine, keskkonna ja terviseriskide vähendamine ning jäätmemajanduse korrastamine.

- **Pargid ja haljasalad**

Parke ja haljasalaid oli Tartu linnas 2010. aastal 387,6 hektarit, millest Tartu linnaga sõlmitud lepingute alusel hooldati aastaringselt umbes 302 hektarit. Aastatel 2007–2010 istutati Tartu linna erinevatele haljasaladele 178 puud ja 745 põõsast. Suuremaid istutustöid tehti Pika tänava, Räpina maantee ja Ilmatsalu ringristmiku ääres, Veeriku ja Karlova parkides, Ihaste mänguväljakul ja Ihaste tee ääres. 2007. aasta sügisel avati Ihastes Tartu tammik. Esimesteks tamme istutajateks olid Tartu linnapead, aukodanikud, keskkonnaminister ja sõpruslinna Tampere esindajad.

- **Vee- ja kanalisatsioonivõrk**

Tartu linna ühisveevarustus põhineb põhjaveel. Puurkaevud kuuluvad ASle Tartu Veevärk. 2007. aasta alguses jõudis lõpule vee- ja kanalisatsiooniprojekt „50+50“. Kahe aastaga ehitati uusi või renoveeriti vanu joogi- ja reoveetorustikke ligi 100 kilomeetri ulatuses. Veevõrgu kogupikkuseks oli 2010. aasta lõpu seisuga 316 kilomeetrit ning kanalisatsioonivõrgu pikkuseks 346 kilomeetrit.

- **Õhk**

Õhukvaliteedi hindamiseks on OÜ Tartu Keskkonnauuringute poolt alates 1996. aastast mõõdetud linna erinevates piirkondades lämmastikdioksiidi (NO<sub>2</sub>) kontsentratsioone. Suurima reostuskoormusega on Riia tn – Vabaduse pst, Narva mnt – Puiestee tn ja Riia tn – Kastani tn ristmikud ning maaliinide bussijaam. Puhtama õhuga on transpordivabamad proovivõtukohtad nagu botaanikaaed ja Raja tänav. 2008. aastal rajati riigi toetusel aadressile Kalevi 52 statsionaarne õhuseirejaam.

- **Jäätmekäitlus**

Kuni 2009. aasta suveni ladestati Tartu linnas tekkinud olmejäätmed põhiliselt Tartu linnale kuulavas Aardlapalu prügilas. Pärast prügila sulgemist alustas Aardlapalus tööd jäätmete ümberlaadimisjaam, kus võeti elanikelt ja asutustelt vastu prügi ja veeti edasi Torma prügilasse. Ehitusjäätmed ladestati Turu tänava pinnase täitekohas.

Biokäitluse arendamiseks on Aardlapalu prügilasse soetatud biolagunevate jäätmete kompostimisseadmed, mis võimaldavad biolagunevate jäätmete võimalikult minimaalse keskkonnamõjuga käitlemise.

Tartu linnas on kaks keskkonnajaama (Jalaka 60b ja Jaama 72c) ja 2010. aasta lõpus alustati täiendava keskkonnajaama rajamist aadressile Turu 49. Keskkonnajaamades võetakse elanikelt vastu majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed (akud, patareid, värvi- ja ravimijäätmed, päevavalguslambid jm), suuremõtmelised jäätmed (mööbel jm), elektroonikaromud (külmikud, telerid jm) ning taaskasutatavad jäätmed (vanapaber ja -metall, plast- ja klaastaara, pakendid). Lisaks tartlastele saavad keskkonnajaamadesse jäätmeid tuua Haaslava, Tartu, Tähtvere, Luunja ja Ülenurme valla elanikud. Jäätmejaamade külastatavus on aasta-aastalt suurenenud: kui 2007. aastal oli külastuste arv veidi üle kümne tuhande, siis 2010. aastaks oli külastuste arv kasvanud ligi 17 700-ni. Lisaks saavad elanikud ohtlikke jäätmeid ära anda bensiinjaamades, patareide kogumiskastidesse ning ohtlike jäätmete käitlusfirmasse AS Epler & Lorenz (Ravila 75).

Aastatel 2007–2009 rajati linna toetusel jäätmemajad 18 korteriühistu juurde.

2008. ja 2009. aastal toetas linn projekti „Raadi järv puhtaks“, mille käigus toodi järvest välja üle nelja tonni prügi ja hulgaliselt autorehve.

Keskkonnainfot avaldatakse regulaarselt Tartu kodulehel ning koostatud ja levitatud on erinevaid keskkonna- ja jäätmekäitlusalasid infomaterjale ning korraldatud teavituskampaniaid.

2009. aastal asutati Tartu linna ja sihtasutuse Tartu Teaduspark poolt MTÜ Tartu Regiooni Energiaagentuur, mis tegeleb säästliku energiakasutuse propageerimise ja nõustamisega. See asutatud agentuur on esimene regionaalne energiaagentuur Eestis. Energiaagentuur on säästva energeetika alane sõltumatu nõustaja Lõuna-Eesti piirkonnas, kes aitab edendada säästva ja efektiivse energiakasutuse rakendamist energia-, transpordi- ja eluasemevaldkonnas. Samuti aitab agentuuri tegevus suurendada inimeste säästva energiatarbimise alast teadlikkust. Agentuur asub Tartu Teaduspargi inkubatsioonikeskuse hoones (Riia 181a).

## **Elamu- ja kommunaalmajandus**

### **• Eluruumid**

Aastatel 2007–2010 soetati juurde 21 korterit. Sama perioodi jooksul on võõrandatud linnale mittevajalikke kortereid ja kinnistuid. Võõrandamisest laekuvat raha on kasutatud olemasolevate korterite remontimiseks. Ette olid nähtud investeeringud eluruumide soetamiseks, et paigutada ümber elanikke Jaamamõisa piirkonnas asuvatest barakkidest ja omanikele tagastatud elamutest.

Linna eluruumide arv:

- 1. jaanuari 2007. aasta seisuga 627 eluruumi
- 1. jaanuari 2008. aasta seisuga 640 eluruumi
- 1. jaanuari 2009. aasta seisuga 634 eluruumi
- 1. jaanuari 2010. aasta seisuga 623 eluruumi
- 1. jaanuari 2011. aasta seisuga 594 eluruumi

- **Mitteeluruumid**

Linnavarde osakonna valitsemisel oli 31. detsembri 2010. aasta seisuga kokku 261 hoonet kogupindalaga 381 411 ruutmeetrit. Linnavarade osakonna majandamisteenistus korraldab linnavalitsuse struktuuriüksuste poolt kasutatavate haldushoonete korrashoidu. Viiakse läbi riigihanked haldushoonete hooldusteenuse, koristusteenuse, territooriumi korrashoiuteenuse ja hoonete kindlustusteenuse ostmiseks. Reeglina on riigihanke tulemusena sõlmitava hankelepingu tähtaeg kolm aastat.

Lepingutega kasutusse antav pind on olnud kokku umbes 80 000 ruutmeetrit. Mitteiluruumide üürimisest on linnale laekunud tulu olenevalt aastast 13–15 miljonit krooni. Sõlmitud lepingute arv on olnud vahemikus 210–220, sh äriruumide üürilepinguid 160–170 ja ruumide tasuta kasutamise lepinguid 50.

Suur osa linnale kuuluvatest mitteiluruumidest asuvad hoonetes, kus on moodustatud korteriühistud. Korteriühistute poolt korraldatavatest hoone üldiste osade (fassaad, katus, ukSED, aknad, kommunikatsioonid jms) remondi eest tuleb linnal tasuda vastavalt oma osa suurusele hoones. Tartu linna eelarves on selleks igal aastal ette nähtud rahalised vahendid. 2007.–2011. aastal oli selleks otstarbeks kulunud olenevalt aastast 500 tuhat kuni 1,2 miljonit krooni. Nimetatud tööde tegemine sõltub kõigi korteriomanike otsusest ja maja reaalistest vajadustest ning töid tehakse pidevalt. Kuigi korteriühistud on hoone põhikonstruktsioone remontinud, on jätkuvalt hoonetes vajadust remonditööde järele ja seega tuleb linnal ka tulevikus igal aastal ette näha samas suurusjärgus raha oma osa tasumiseks korteriühistutega hoonetes.

Lisaks korteriühistute tehtavatele töödele, tuleb linnal ka ise talle kuuluvates mitteiluruumides remonditöid teha. Aastatel 2007–2011 on linn mitteiluruumides teinud remonttöid olenevalt aastast 400 tuhande kuni ühe miljoni krooni ulatuses. Vaatamata sellele, et linn on igal aastal leidnud vahendid remonditöödeks ja mitteiluruumide seisukord on üldiselt hea, on ka tulevikus vajadus planeerida samas suurusjärgus raha mitteiluruumide jooksvaks korrashoiuks ning säilimiseks.

- **Üldised valitsussektori teenused**

- **Haldushooned**

Oluline on lõpetada haldushoonete renoveerimine, et tagada kõikidele linnavalitsuse osakondadele normaalsed töötingimused. Renoveerimist vajavad eelkõige Kүүini 1/3/5 hooned. Aastatel 2007–2011 on rekonstrueeritud ainult Kүүini 1/3/5 teise korruse arhitektuuri ja ehituse osakonna ja linnamajanduse osakonna ruumid ning raekojas asuvad külastuskeskuse ruumid. Rekonstrueerimist vajavad Kүүini 1/3/5 esimese korruse linnavarade osakonna ruumid ning Kүүini 5 esimese ja teise korruse ettevõtluse osakonna ruumid.

- **Majandus**

Lammutatud on enamik Jaamamõisa piirkonnas asunud amortiseerunud barakkidest. Endises sõjaväe poolt linnale üle antud Kasarmu 3 ja Kasarmu 11 alal on veel hooneid, mis on varisemisohtlikud ja vajavad lammutamist. Aastatel 2007–2011 on seal lammutatud viis hoonet ja lammutamist ootab veel 20 erineva suurusega hoonet. Kolm hoonet seal alal on kaitse all arhitektuurimälestistena ning need vajavad restaureerimist.

## Turvalisus

Kuritegude üldarv on Tartus aastatega vähenenud. Kui 2007. aastal registreeriti Tartus 4389 kuritegu, siis 2010. aastal oli registreeritud kuritegusid 3826. Aastatel 2007–2010 toetas linn mittetulundusühenduste aktiivsust linnakodanike eneseabi korraldamisel ning abipolitseinike rakendamist patrullteenistuses, et aidata kaasa turvalisuse suurendamisele linnas. Tartu linna toetusel on kesklinna piirkonda paigaldatud 13 politsei turvakaamerat. 2009. aasta kevadel paigaldati Tartu kaubajaama häiresireen, mille abil saab elanikke hoiatada kaubajaamas tekkinud hädaolukorrast. Igal aastal on toetatud elanike eneseabi tegevusi, sh MTÜsid Naabrivalve Keskus ja Eesti Naabrusvalve elanike turvalisuse tagamiseks kavandatud projektide elluviimisel.

## Modernse elukeskkonnaga linna arengutaseme näitajad

Modernse elukeskkonna eesmärkide saavutamise tasemele üldisema hinnangu andmiseks olid kinnitatud alljärgnevad arengutaseme näitajad koos sihtnäduga aastaks 2013. Enamik näitajate 2010. aasta väärtustest iseloomustavad alamvaldkondade positiivseid arenguid võrreldes 2007. aasta algnäduga.

<b>Transport</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnait 2013</b>
Tolmuvaba tänavakattega teede osatähtsus, %	85	86	87	87,1	95
Keskmine ühenduskiirus põhitänavavõrgul öhtusel tipptunnil, km/h	25,2	25,0	26,5	33,2	24,4
Reisirongide väljumiste arv tööpäevadel (v. a reede)	13	4	7	11	16
Rahvusvaheliste lendude arv nädalas	-	-	12	9	7
Bussiliinidega kaetud tänavate osatähtsus, %	26,5	27,4	27,5	27,6	28,0
Bussiliinide kilomeetreid aastas	3 413 526	3 522 850	3 473 176	3 561 489	3 741 498
Ootepaviljonidega bussipeatuste osatähtsus, %	59,6	60,2	60,2	61,0	80,0
Kergliiklustee pikkus, km	27	28	30,4	37,8	40,0
Kõvakattega kõnniteede (asfalt, kivi) pikkus tänavatel, km	166	169	173	175	185

<b>Keskkond</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnait 2013</b>
Ühisveevärgi teenust kasutavate elanike osatähtsus, %	99,7	99,7	99,8	99,9	100,0
Ühiskanalisatsiooni teenust kasutavate elanike osatähtsus, %	99,6	99,7	99,8	99,9	100,0
Puhastatud reovee osatähtsus, %	99,8	99,9	99,9	99,9	100,0
Korraldatud jäätmeveoga liitunute osatähtsus, %	45	45	94,6	94,6	100,0
Jäätmejaamade külastuste arv	10 230	13 318	17 712	17 688	25 000

<b>Kommunaalmajandus</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnait 2013</b>
Randumissildade arv	7	8	9	9	10
Säästuplokkidega tänavavalgustite osatähtsus, %	35	37	47	50	85

<b>Turvalisus</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnait 2013</b>
Valgustatud tänavate osatähtsus, %	93,6	94,9	95,0	95,9	98,0
Valgustatud ülekäiguradade arv	36	61	89	113	186
Naabrusvalve tugirühmade arv	235	283	312	342	300
Elanike arv naabrusvalvega hõlmatud majades	31 010	31 560	32 240	32 770	33 000
Politsei poolt jälgitavate turvakaamerate arv	13	13	13	13	16

## HOOLIV LINN

### Sotsiaalhoolekanne

Tartu linna arengudokumentidest tulenevalt olid aastatel 2007–2011 hoolekande peamiseks tegevussuundadeks arendada ennetustööd, ava- ja institutsionaalset hooldust ning kliendisõbralikkust, luua võrdseid võimalusi puudega inimestele, parandada teenuste kättesaadavust ja tegeleda arendustegevusega, et tagada teenuste kõrge kvaliteet. Oluline roll hoolekandeteenuste osutamisel oli erinevatel mittetulundusühingutel ja äriettevõtetel ning teistel koostöövõrgustike partneritel.

Tartu Linnavalitsus esitas sotsiaalministeeriumile taotluse **sotsiaaltöötajatele 30 elektriauto** saamiseks, millest 2011. aastal saadi kätte 26. Autosid hakkavad kasutama peamiselt Päevakeskus Kalda hooldustöötajad ning sotsiaalabi osakonna sotsiaaltöötajad ja lastekaitse spetsialistid. Ühte autot kasutab asutus Varjupaik ning ühte Päevakeskuses Tähtvere. Elektriautode kasutuselevõtt võimaldab ümber organiseerida koduteenuste osutamise ja tagada operatiivse klienditöö. Autode laadimissüsteemide väljaehitamise kulud tasub SA Kredex. 2011. aasta lõpuks sai valmis 26 laadimispunkti. Sotsiaalministeeriumi otsusega antakse esimesed saastekvootide müügist saadud elektriautod Tallinna ja Tartu sotsiaaltöötajatele tasuta kasutusse tähtajaga 2015. aasta lõpuni.

2011. aastal anti välja **sotsiaalteenuste reklaamtrüki**, kus tutvustatakse eakatele toidu kojuveo teenust “Toit ratastel” ja häirenuputeenust.

2011. aasta novembris toimus **sotsiaaltöö aastakonverents**, kus osales 170 sotsiaaltöötajat kogu Eestist. Konverentsi korraldamisel osaleb Tartu Linnavalitsus koos Tallinna Sotsiaaltöö Keskusega ning see toimub aastase intervalliga vaheldumisi Tallinnas ja Tartus.

### Laste ja perede hoolekanne

Laste ja perede hoolekandes on oluline rõhutada, et perekond on lapsele parim kasvukeskkond, millest tulenevalt on vaja rohkem tähelepanu osutada ennetavatele meetmetele sotsiaalhoolekandes. Tartu linna sotsiaalhoolekandes on eesmärgiks võetud, et tuleb rakendada lapsi ja peret toetavate meetmete süsteemi.

Ajavahemikul 2007–2011 on toimunud olulisi arenguid lastekaitse töös, mis on muutunud professionaalsemaks. Näitena võib tuua laste asendushoolduse, last puudutavate vaidluste ja erivajadustega laste probleemidega tegelevad spetsialistid. Oluliselt on suurenenud erivajadustega last kasvatavatele peredele osutatavate teenuste hulk ja mahud.

Ennetustöö arendamisest saab suurimaks saavutuseks pidada perekülastusteenuse mahu laiendamist ning erinevate perede toetamiseks loodud tugiteenuste arvu ja mahtude kasvu, sh eelkõige puudega laste valdkonnas.

Avahoolduse suurima saavutusena saab nimetada sünnitoetuse määra tõstmist 5000 kroonilt 8000 kroonini pere esimese ja teise lapse puhul ning 8000 kroonilt 10 000 kroonini kolmandate ja järgmiste laste puhul. Täiendavalt toetati ka kolmikute sündi.

Järjepidevalt on tegeletud institutsionaalse hoolekande kvaliteedi parendamisega, kuid kahjuks on edasi lükkunud väikelastekodu Käopesa uute peremajade valmimine, mis parandaks oluliselt asenduskoduteenusel viibivate laste elukvaliteeti.

Puuetega inimeste, sh puuetega laste valdkond on saavutanud suurima teenusemahu kasvu võrreldes teiste teenustega. Näitena saab siin tuua nii tugiisiku teenuse kui ka lapsehoiuteenus käivitamise. Puudega laste hoolekande korraldamine on alates 2009. aastast kohaliku omavalitsuse pädevuses, seoses hooldajatoetuse maksmise kohustusega.

Aastatel 2007–2010 linnaelarvest toetatud laste ja pere sotsiaalseks kaitseks ettenähtud teenused ja teenuste kasutajate arvud on kajastatud tabelis 4.

**Lisa tabel 4. Laste ja pere sotsiaalteenuste saajad aastatel 2007–2010 (kliientide arv)**

Teenuse nimetus	2007	2008	2009	2010
Väärkoheldud laste ja pereliikmete nõustamisteenus	900	1000	1200	1200
Perekülastusteenus (perede arv)	28	39	42	41
Leinanõustamine lastele	14	21	29	33
Vähekindlustatud pere laste päevakeskuse teenus	120	90 <sup>1</sup>	90	90
Tugiisiku teenus puudega lastele	20	25	28	39
Kooliabitaja teenus liikumispuudega lastele	4	3	2	3
Ajutine hoideteenus intellektipuudega lastele	51	28	24	37
Invataksoteenus kooli ja lasteaeda	72	75	74	67
Nõustamis- ja koolitusteenus kasuperedele	56	56	55	- <sup>2</sup>
Ema ja lapse varjupaiga teenus	13	35	28	45 <sup>3</sup>
Tugiisiku teenus riskilastele	29	23	44	66

1. 2008. aastal tehti uus hange, teenusmahtu vähendati, kuna koolides alustasid pikapäevärühmad ja seetõttu vajadus osaliselt vähenes.

2. 2010. aastaks uut hanget ei korraldatud, kuna riik võttis kasuperede koolitamise üle.

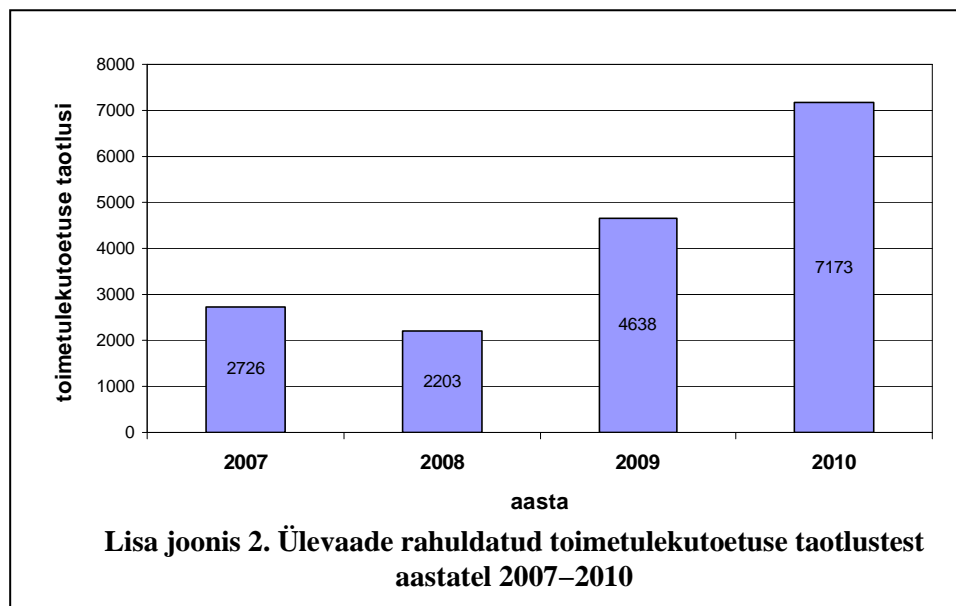
3. Alates 2010. aastast osutab ema ja lapse varjupaik teenust koos naiste varjupaigaga, millega on seletatav kliendimahu tõus.

### **Toimetulekuraskustega tööealiste hoolekanne**

Hoolekande eesmärk on ennetada sotsiaalsete probleemide süvenemist ning osutada vajalikku abi raskustest üle saamiseks. Toimetulekuraskustega tööealiste hoolekanne oli suunatud põhiliselt abivajajate minimaalse sissetuleku tagamisele ning nende iseseisva toimetuleku ja tööga hõivatuse toetamisele.

Peamiseks abinõuks puuduse korral on kohaliku omavalitsuse kaudu makstav riiklik toimetulekutoetus, mille eesmärk on tagada isikule või perekonnale pärast eluasemekulude tasumist kehtestatud toimetulekupiir. Toimetulekupiiri suuruseks oli 2010. aastal 1000 krooni perekonnapea ja 800 krooni iga järgneva liikme kohta. Ülevaade rahuldatud toimetulekutoetuste taotlustest aastatel 2007–2010 on toodud joonisel 2. Toimetulekutoetuste väljamaksed aastate lõikes on olnud järgmised: 2007. aastal 3,7 miljonit krooni; 2008. aastal 3,5 miljonit krooni; 2009. aastal 8,7 miljonit krooni; 2010. aastal 16,7 miljonit krooni. Taotluste arvu ja väljamaksete suurenemine peegeldab majanduslangusest tingitud töötuse kasvu.





Lisaks maksti linnaelarvest täiendavaid sotsiaaltoetusi: ühekordseid toetusi hädavajalike kulude katteks ja perioodilisi toetusi vähekindlustatud peredele lastaia kohamaksu ning lasteaias, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses käivate laste toitlustamise kulude katteks (lisa tabel 5).

**Lisa tabel 5. Tartu linna eelarvest makstud täiendavad sotsiaaltoetused 2007–2010**

Ühekordsete täiendavate sotsiaaltoetuste taotlused	2007	2008	2009	2010
Rahuldatud ühekordsete toetuste taotlusi	2244	2575	2494	2714
Ühekordsete toetuse väljamakse kroonides	2,2 milj	2,9 milj	3,1 milj	3,9 milj

Lisaks toetustele olid aastatel 2007–2010 tööealistele abivajajatele tagatud erinevad sotsiaalteenused. Sotsiaaleluasemeteenust, sotsiaalmajutusteenust ja ajutist peavarju osutati isikutele, kes ei olnud ise suutelised tagama endale eluruumi kasutamise võimalust. Allolev tabel 6 kajastab aastate jooksul toimunud muutusi sotsiaaleluuruumiteenuse osutamisega seotud toimingutes.

**Lisa tabel 6. Sotsiaaleluasemeteenuse toimingud aastatel 2007–2010**

Sotsiaaleluasemeteenuse osas langetatud otsused	2007	2008	2009	2010
Võeti arvele või pikendati üürilepingut	478	501	300	379
Ei võetud arvele või ei pikendatud üürilepingut	122	104	40	15
Eraldatud kortereid	83	86	70	49
Eluruumist keeldumised	12	14	28	13
Kustutati arvelt	17	26	23	11
<b>Menetletud taotlusi kokku</b>	<b>712</b>	<b>731</b>	<b>461</b>	<b>467</b>
Arvel peresid aasta lõpu seisuga	47	56	19	9
Sotsiaalüürilepinguid	567	455	426	431
Teenuse saajaid koos pereliikmetega	847	832	734	726

sh pensioniealisi	294	178	155	148
sh erivajadusega	204	128	118	111

Sotsiaaleluasemeteenuse vajajate vähenemise põhjuseks alates 2009. aastast oli sama aasta kevadel jõustunud Tartu Linnavolikogu määrus, millega tõsteti toimetulekutoetuse määramisel arvesse võetava üüri piirmääraks 60 kroonini ühe ruutmeetri kohta kuus, mis vastas tegelikule üürituru olukorrale ja võimaldas abivajajatel leida üürikorteri, mille üürikulud hüvitati riikliku toimetulekutoetusega.

Sotsiaalmajutusteenust osutab Tartu linna asutus Varjupaik alates 2009. aastast toimetulekuraskustes Tartu linna elanikele, kellel puudub eluruumi kasutamise võimalus ja kes vajavad toimetuleku parandamiseks individuaalset nõustamist ja juhendamist ning toimetulekut soodustavaid tugiteenuseid. Sotsiaalmajutuslepinguga antakse teenuse saaja kasutusse kuni üheks aastaks voodikoht koos abiruumide ja asjade kasutamise õigusega ning osutatakse nõustamis- ja teisi vajalikke tugiteenuseid. Teenuse saaja toimetuleku parandamiseks koostatakse lepingu kehtivuse ajaks isikule kohustuslikuks täitmiseks individuaalne tegevuskava. Teenuse hind kasutajale on 18 krooni ööpäev, keskmiselt 540 krooni kuus. Keskmiselt osutati teenust 19 inimesele aastas.

Lubja 7 sotsiaalmaja rekonstrueerimise tulemusel suurenes 2011. aastal sotsiaalmajutusteenuse kohtade arv. Alates 2011. aastast võimalik majutusteenust pakkuda kuni 32 inimesele. Aasta jooksul viibis teenusel kokku 47 erinevat inimest. Teenust osutatakse eluasemeta Tartu linna elanikele, kes ei suuda tagada endale eluruumi kasutamise võimalust ja iseseisvalt eluruumis toime tulla. Abivajaja kasutusse antakse voodikoht kuni 3-kohalises toas koos abiruumide ja asjade kasutamise õigusega ja toetatakse vajalike tugiteenustega, nagu toimetulekuõpe, tööturule naasmist soodustav aktiveerimine, sotsiaalnõustamine, esmatasandi võlanõustamine, abistamine asjaajamisel ametiasutustes ja töötöösingul.

Ajutise peavarju teenus on ööbimisteenus varjupaigas, mis tagab minimaalsetele tingimustele vastava tasuta peavarju ja pesemisvõimaluse. Teenuse kasutajaid oli aastatel 2007–2009 keskmiselt 70 inimest kuus, 2010. aastal 58 inimest kuus.

Toimetulekuraskustes sotsiaaleluasemeteenuse saajatele tugiisikuteenuse osutamise eesmärgiks on kliendi iseseisva toimetuleku parandamine nõustamise kaudu, võlgade likvideerimine ja makseraskustesse sattumise vältimine, kulude planeerimise õpetamine ja aktiivselt tööjõuturul osalemise motiveerimine. Teenust osutas kuni 2011. aasta lõpuni MTÜ Iseseisev Elu keskmiselt 50 leibkonnale kuus ning kokku 85 kliendile aastas. Uue riigihanke tulemusena hakkab aastatel 2012 – 2013 teenust osutama OÜ Koduhooldus ja ESTE OÜ, kes esitasid ühispakkumise.

Tugiisikuteenust sõltuvusprobleemidega tööealistele osutas aastatel 2008–2010 MTÜ Johannes Mihkelsoni keskus. Tugiisik toetas klienti suhtlemisel ametiasutustega, õigusabi leidmisel, töötöösingutel (sh kandideerimisel vajalike dokumentide ettevalmistamisel jne), koolituskursuste leidmisel, arstiabi korraldamisel jne. Kord kvartalis korraldati infotunde, milles tutvustati sõltuvusprobleemidega isikutele ja nende peredele suunatud toetavate organisatsioonide teenuseid Tartu linnas. Keskmiselt osutas kaheksa tugiisikut teenust 24-le sõltuvusprobleemiga inimesele ja nende pereliikmele.

Koduta inimestele päevakeskuse teenust osutas aastatel 2008–2010 MTÜ Iseseisev Elu. Pikaajaliste töötute ja marginaliseerunud täiskasvanute resotsialiseerimiseks renoveeriti 2008. aastal koduta inimestele päevakeskuse ruumid aadressil Lubja 7. Kodututele osutatakse päevakeskuse teenust alates 2007. aastast, pakkudes neile sotsiaalnõustamist, töösarnastesse tegevustesse kaasamist ning vajadusel transporditeenust. Keskuses saab vaadata telerit, kuulata raadiot, kasutada arvutit, valmistada sooja jooki, on olemas pesemis- ja pesupesemisvõimalus. Päevakeskus on avatud tööpäeviti ning 1. oktoobrist 30. aprillini ka puhkepäevadel ning riiklikel pühadel. Teenuse saajaid on aastate lõikes keskmiselt 68 isikut kuus.

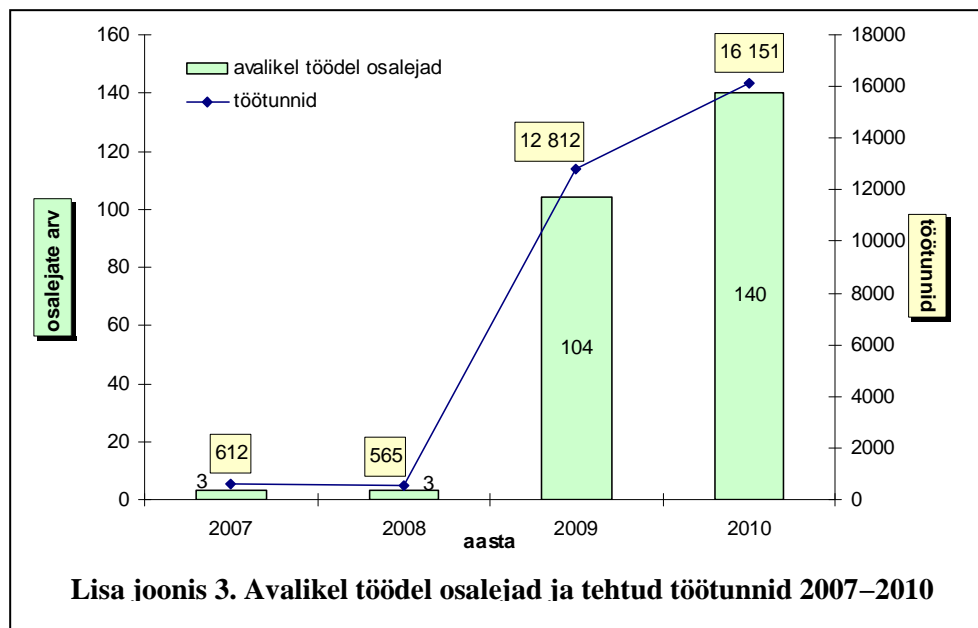
Vältimatu sotsiaalabi teenust osutas EELK Tartu Pauluse Kogudus. Teenuse eesmärgiks on kindlustada sissetulekuta inimesed toidu ja riietega. Keskmiselt vajab toiduabi 70 ja rõivaabi 56 inimest kuus.

Naiste ja laste varjupaigateenust osutas 2011. aasta lõpuni MTÜ Naiste Varjupaik koostöös MTÜ Johannes Esto ühingu ema ja lapse varjupaigaga. Aastatel 2012-2013 hakkab teenust osutama MTÜ Tähtvere Avatud Naistekeskus ja MTÜ Naiste Varjupaik, kes esitasid ühispakkumise. Teenuse eesmärk on pakkuda lähisuhtevägivalla all kannatavatele naistele ja nende lastele turvalist öömaja ning psühholoogilist ja juriidilist abi. Teenusel viibis keskmiselt viis naist ja kolm last päevas.

Nõustamisteenus vähekindlustatud elanikele ja riskirühmadele sisaldab psühholoogilist nõustamist eesti ja vene keeles, psühhoteraapiat, usaldustelefoniteenust ja kriisinõustamist. Keskmiselt nõustati 54 inimest kuus, usaldustelefonile helistas 70 inimest kuus. Teenust osutas MTÜ Tartu Nõustamis- ja Kriisiabikeskus.

Võlanõustamisteenuse pakkumisega alustati 2009. aastal, lisaks piirkonnakeskuste sotsiaaltöötajate poolt osutatavale esmatasandi võlanõustamisele, mida tehakse sotsiaalnõustamise, muu abistamise ja juhendamise raames. Võlanõustajaks spetsialiseerunud sotsiaaltöötaja abistab ülemäärase võlgnevusega isikuid, kes ei ole suutelised iseseisvalt alustama või lõpule viima võlgadest vabanemise protsessi. Ta abistab võlasituatsiooni väljaselgitamisel ja lahenduste leidmisel, peab läbirääkimisi võlausaldajate, kohtutäiturite, inkassofirmade, ametiasutuste ja teiste institutsioonidega ning selgitab seadusest tulenevaid õigusi ja kohustusi. Teenust osutati 2009. aastal 823-le ja 2010. aastal 1275 isikule või perekonnale.

Avalikel töödel osalemise võimalust pakkus sotsiaalabi osakond töötuks jäänud tartlastele. Avalik töö on ajutine tasuline töö, mis ei eelda kutse-, eri- ega ametialast ettevalmistust. Avaliku töö korraldamiseks on sotsiaalabi osakonna ja töötukassa vahel sõlmitud aastased lepingud alates 2003. aastast. Tööd tehakse linna allasutuste, linna osalusega sihtasutuste või mittetulundusühingute ning sotsiaalabi osakonna lepingupartnerite juures. Sotsiaalabi osakond kogub eelnimetatud asutustelt tööpakkumisi ja edastab saadud info töötukassa Tartumaa osakonnale, kes vabad kohad huvilistele vahendab. Majanduslangusest tingitult on avalikel töödel osalejate arv alates 2009. aastast järsult suurenenud (lisa joonis 3).



### Olulisemad välisabist rahastatud projektid

Aastatel 2007–2011 osaleti mitmetes Euroopa Sotsiaalfondi ning teiste välisfondide abil rahastatud projektides, mis olid peamiselt suunatud töötute olukorra parandamisele. Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond on olnud nii projektide juhtpartneriks kui ka partneriks era- või kolmanda sektorite projektides, toetades projektirahade taotlejaid ka omaosalusega.

*"Töökeskus Tartumaa töötajatele – edukas lõimumine tööturule"* ja *"Tartu ja Tartumaa töökeskus – riskirühmade hõivesse toomine läbi kombineeritud tööhõivemeetmete ja tugisikuteenuse"*. Projekti juhtpartner on MTÜ Johannes Mihkelsoni Keskus. Projekti eesmärgiks oli valmistada riskirühma töötuid ja mitteaktiivseid inimesi ette tööturule sisenemiseks ja täiend- või ümberõppele siirdumiseks ning toetada peamiselt tugisikuteenuse kaudu mitteaktiivsete inimeste ja töötute rehabilitatsiooni.

*"Töötust ettevõtjaks - tegutsevate ettevõtjate toel"*. Projekti juhtpartner on OÜ Estonian Euromanagement Institute. Projekti eesmärk oli kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine, koolitades töötuid ettevõtjateks spetsiaalse riske vähendava meetodika abil. Meetodika riskemaandav fookus on suunatud sellele, et töötü (Kuu) alustaks oma ettevõtet juba tegutseva ettevõtjaga (Jupiteriga) ühisel huviorbiidil ja tema toel.

*"Tartu ja Tartumaa töökeskus – riskirühmade aktiveerimine ja barjääride ületamine tööturule sisenemisel"*. Projekti juhtpartner oli MTÜ Johannes Mihkelsoni Keskus. Projekti sisuks oli kahe aasta jooksul riskirühma töötutele suunatud gruppide käivitamine, mille raames oli põhitegevusteks töötusnõustamine, tööklubitegevused, individuaalne nõustamine (psühholoogiline, juriidiline, karjäärialane).

*"Tartu koduta töötutele tööharjutuskeskuse loomine"*. Projektis osaleti juhtpartnerina. Projekti sisuks oli Tartu linnale kuuluva hoone Lubja 7 esimese korruse ruumidesse kodututele pikaajalistele töötutele tööharjutuskeskuse loomine, keskuse ruumide remont, kohandamine ja sisustamine ning teavitustegevus.

*"Tugiisiku teenuse laiendamine Tartu linna toimetulekuraskustega noortele"*. Projektis osaleti juhtpartnerina. Projekti eesmärk oli suurendada toimetulekuraskustega noorte võimalusi iseseisva toimetulekuvõime parandamiseks; noorte motiveerimine osaleda aktiivselt tööturul. Projekti tulemusel vähenesid sotsiaalsest toimetulematusest tingitud probleemid, mis on seni takistanud noorte tööturule sisenemist. Töö, senisest tasuvama töö või osalise tööajaga töö otsimisel vajas abi kokku 20 noort, s.o 61 protsenti teenuse saajatest. Aruandlusperioodil rakendus tööturul 14 noort, kellest kolm asus ametlikult tööle ja seitse juhutöödele. Endisel töökohal jätkas töötamist viis noort. Kõigist teenuse saajatest oli aruandlusperioodil tööga hõivatud 43 protsenti.

2011. aastal alustati 2013. aasta lõpuni kestva projekti *"Päevaste ja ööpäevaringsete hooldusteenuste abil tööle"* rakendamist. Projekti kogumaksumus on 209 899 eurot, toetus Euroopa Sotsiaalfondist 188 908 eurot. Projektis osalevad lisaks Tartu linnale veel Tartu vald ja Luunja vald. Projekti eesmärkideks on leida hooldajad, kes on huvitatud tööle asumisest ja kelle hoolealustele on tagatud hooldus koduhooldusteenusega. Hooldajaid, kes on huvitatud hooldustööst ja on omandanud hooldamise kogemuse, soovitatakse töötajatena koduhooldusteenust pakkuvale ettevõttele. 2011. aasta jooksul suunati teenustele ca 20 klienti ning nende hooldajad said võimaluse asuda tööle või saada tööturuteenust.

2011. aastal alustas edukalt MTÜ Iseseisev Elu juhitud ja Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna poolt kaasrahastatav projekt sõltlaste abistamiseks: *„TTI - Lõuna - Eesti alkoholi- ja narkosõltlaste tööturule integreerimine läbi nõustamise“*. Projekti üldeesmärgiks on alkoholi- ja narkosõltlaste tööturule sisenemise ning seal püsimise toetamine läbi uuendusliku ja kompleksse nõustamismudeli väljatöötamise ning selle piloteerimise Tartu ja Valgamaal kokku 160 sihtgrupi liikme seas. MTÜ Iseseisev Elu avas 2011. aasta veebruaris aadressil Peetri 26 Tartu alkoholi- ja uimastisõltlaste nõustamiskeskuse, kus Tartu ja Valgamaa alko- ja narkoprobleemidega inimesed saavad nõustamisteenust.

### **Eakate ja puuetega inimeste hoolekanne**

Tartu linna sotsiaalhoolekandes on seatud eesmärgiks väärtustada eakaid inimesi ning toetada nende potentsiaali igakülgset rakendamist tegevustoetuste ja projektitoetustega eakate ühendustele ning eakatele suunatud teenustega.

Eakate inimeste toimetuleku parandamiseks planeeriti aastatel 2007–2010 renoveerida olemasolevaid ja rajada uusi hoolekandeesutusi, sh kavandati Tartu hooldekodu juurdeehitise, pansionaadi tüüpi hooldekodude ja multifunktsionaalsete päevakeskuste rajamist. Planeeriti kujundada välja Nõlvaku eakate linnak, kuhu kuuluvad nii eluruumid eakate majas kui ka psüühiliste erivajadustega isikute ja dementsete eakate hooldekodu.

Puuetega isikute hoolekande valdkonnas planeeriti täisealiste vaimupuudega inimeste grupikodu ehitamist, psüühiliste erivajadustega isikute hooldekodu rajamist, tegevustoetusi puuetega inimeste ühendustele ning sotsiaal- ja transporditeenuseid puuetega inimestele.

Kavandatust saab olulisima saavutusena esile tõsta aastatel 2007–2009 toimunud Tartu Hooldekodu remonti ja laiendamist. Juurdeehitise rajamisega suurenes hooldekodu kohtade arv 122-lt 177-ni. Tööde maksumus, 71,5 miljonit krooni kaeti täielikult Tartu linna eelarvest. Lisaks ööpäevaringse hoolduse teenusele hakati Tartu Hooldekodu baasil osutama mitmesuguseid hooldusteenuseid ka oma kodus elavatele tartlaste. Tartu Hooldekodu ehituse lõppemisega on kõik Tartu linnas eakatele ja puuetega isikutele hoolekandeteenuseid

pakkuvad asutused remonditud ja sisustus uuendatud. Tartu Hooldekodu poolt pakutav **lühiajaline hooldusteenus** on pälvinud kasutajatelt positiivse tagasiside. Hooldekodus lühiajalisel hooldusel kestusega kuni kuu viibiv kasutajaskond on kiiresti kasvanud ja omastehooldajad kasutavad seda võimalust ning kiidavad teenuse kvaliteeti.

Täiendavate pansionaadi tüüpi hooldekodude ja multifunktsionaalse päevakeskuse rajamine on edasi lükkunud eelarve laekumiste vähenemise tõttu. Nõlvaku eakate linnaku rajamist on takistanud lahendamata planeeringuküsimus.

Oluliste saavutusena eakate ja puuetega inimeste hoolekandes aastatel 2007–2011 saab esile tõsta mitmeid positiivseid arenguid ja uute teenuste rakendamist. Positiivseks saab lugeda eakate ja puuetega isikute hooldaja rolli tähtsustamist ja hooldaja abistamist hoolduskohustuse täitmisel. Koostöös sõpruslinna Hämeenlinnaga viidi 2007. aastal läbi projekt „*Merta – head teenused, väärt kogemused*“, mille käigus tutvuti Soome Vabariigi ja Hämeenlinna Linnavalitsuse poolt pakutava abiga hooldajale. Saadud teadmisi kasutati mitmete uute hoolekandeteenuste ja hooldaja toetamise mudeli loomisel Tartus. Projekti raames alustati 2007. aastal intervallhoolduse pakkumist, et võimaldada kõrge hooldusvajadusega eakate hooldajatele füüsiliselt ja vaimselt koormavast tegevusest taastumist. Teenuse pakkumisega on alates 2007. aastast võimaldatud hooldajatele ajutist puhkust nädalast ühe kuuni.

Kogu vaadeldava perioodi jooksul osutati üksi elavatele eakatele sooja valmistoidu kojuveo teenust. Teenuse klientide arv kasvas 30-lt 60 isikuni. Teenuse osutaja oli aastatel 2009–2011 OÜ Creole. Lisaks korraldas sooja toidu kojuvedu oma klientidele ka Tähtvere päevakeskus.

2009. aastal käivitati Hasartmängumaksu Nõukogu rahastatud projekti „*Eakate häirenupp*“ toel häirenupu teenus. Teenuse arendamine toimus koostöös ASga G4S ja ASga EMT. Hädaabiteenus on mehitatud järelevalvesüsteem, mis võimaldab kliendi käsutuses olevalt nupult edastada hädaabisignaal kukkumise või muu hädaolukorra puhul. Teenus tagab eaka ööpäevaringse turvalisuse ja kindluse ootamatute olukordade korral. Turvanupu teenust osutati 2009. aastal 11-le ja 2010. aastal üheksale eakale. 2011. aastal paigaldati sotsiaalmajades Mõisavahe 67 ja Kalda Tee 40 häirenupud, mis loovad võimaldavad eakatel, kes moodustavad maja peamise elanikkonna, vajadusel häirenuputeenusega liituda ja abi kutsuda. Päevase hooldusteenuse käivitumisel lisandub võimalus häirenupu abil hooldajat kohale kutsuda. Kokku saavad häirenupu kasutamise võimaluse kuni 10 korterit mõlemas majas.

2010. aastal muudeti hoolduse seadmise korda, et täpsustada menetlustoiminguid ja lühendada menetlusprotsessi. Hooldajatoetus muudeti kaheastmelisest kolmeastmeliseks ja tõsteti kõrge abivajadusega isikute hooldajate toetuse suurus.

Leonardo Da Vinci programmi raames rahastatud projekti „*Percentage*“ raames koolitati koduhooldustöötajaid ja sotsiaaltöötajaid, koostati hooldusplaane ja lahendati hoolduse korralduses tekkinud küsimusi hoolduse pikaajalisest planeerimisest lähtuvalt.

Tartu linnas pakutavate sotsiaalteenuste ja toetuste tutvustamiseks kajastati kogu sotsiaalteenuseid ja toetusi puudutav informatsioon Tartu linna kodulehel, koondades need teemad eakate ja puuetega isikute hoolekande alla. Vastavat olemasolevat informatsiooni on pidevalt kaasajastatud ja täiendatud. 2010. aastal tegeleti aktiivselt Interreg IVC programmist rahastatud projekti „*Mnemosyne*“ raames teleassisteerimise võimaluste otsimisega tänapäevaste infokandjate vahendusel.

Hoolduskoormusega isikute olukorra parandamiseks tööturul saadi 2010. aastal Euroopa Sotsiaalfondist toetust hoolduskoormusega isikute tööturule suundumise toetamiseks ehk projektile „Päevaste ja ööpäevaringsete hoolekandeteenuste abil tööle“. Projekti raames toimub asendushoolduse pakkumine ja hooldajate tööturule suundumise toetamine.

2007. aastal töötati välja puuetega inimeste organisatsioonide toetamise kord, mille tulemusena paranes toetuse taotlemise, maksmise ja aruandluse esitamise käik ja organisatsioonide toetamise süsteem.

Arenenud on e-suhtlus ja infovahetus teenuse pakujate, klientide ja teenuse osutajate vahel. 2008. aastal loodi koostöös infotehnoloogia teenistusega puuetega inimeste organisatsioonidele elektrooniline tegevus- ja transporditoetuse keskkond. Toetust taotlevatest organisatsioonidest 2/3 esitab taotluse elektroonilises keskkonnas.

Aastatel 2007–2010 suurenes isikliku abistaja teenuse, psühhogeriaatrilise kodu- ja päevahoolduse teenuste, intervallhoolduse teenuse ja sooja valmistoidu kojuveo teenuse klientide arv.

Toimus aktiivne välisrahastuse kaasamine eakate ja puuetega inimeste hoolekande arendamisse. SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus sai Euroopa Sotsiaalfondi rahastuse projektidele “Pehit” (hoolduskoormusega ja psüühikahäirega isikute töölerakendamine), “Petha” (psüühikahäirega isikute töölerakendamise kontseptsiooni väljatöötamine) ja “Right Time, Right Care”. Tartu Puuetega Inimeste Koda sai Equal programmi raames rahastuse projektile hooldajate koolitamisest ja teavitusest. 2008. aastal toimus NATO programmi raames projekt Puuetega Inimeste Koja kontoritehnika kaasajastamine.

Seoses uute linnaliinibussidega on 2011. aastast paranenud ühistranspordi ligipääsetavus Tartu linnas.

Tartu linna eelarvest saadud finantseeringu toel on aastatel 2007–2010 toimunud eakate huvi- ja ühistegevuse ning puuetega inimeste organisatsioonide tegevuse aktiivne areng.

Tartus pakutavate sotsiaalhoolekande teenuste klientide arvud aastatel 2007–2010 on toodud tabelis 7.

**Lisa tabel 7. Teenuste klientide arv aastatel 2007–2010**

Teenused	2007	2008	2009	2010
Viipekeele tõlketeenuse klientide arv	126	138	144	123
Isikliku abistaja teenuse klientide arv	37	37	42	44
Invatakso teenuse klientide arv	1330	1330	1300	1350
Invatakso teenus kooli ja lasteaeda	40	40	68	67
Hooldajate arv	3318	3279	3165	2910
Puuetega isikute eluruumide kohandused	9	10	4	4
Igapäevaeltu toetamise teenuse klientide arv	124	175	160	168
Hooldekodu teenust kasutanud isikute arv	240	222	264	265
Psühhogeriaatrilist päevakeskust kasutanud isikute arv	62	52	55	56
Psühhogeriaatrilist koduhooldust kasutanud isikute arv	29	46	49	41
Koduhooldust kasutanud isikute arv	363	374	418	379
Sooja valmistoidu kojuveo teenuse klientide arv	35	66	55	42
Häirenapu teenuse klientide arv			11	9

## Tervishoid

Aastatel 2007–2011 doteeriti lisaks haigekassale linna eelarvest hooldusravi voodipäevi 100 krooniga ühe voodipäeva eest. 2007. aastal avati SA TÜ Kliinikumi hooldusravi osakonnas seitse voodikohta hospiitteenuse osutamiseks, mida samuti doteeritakse linna eelarvest.

Igal aastal on linn eraldanud sihtotstarbelist raha kodustele voodihaigetele hooldus- ja põetusvahendite ostmiseks.

Kui ravikindlustuseta elanike vältimatu abi kulud kannab riik, siis plaanilise arstiabi kulud tuleb ravikindlustuseta elanikel endil tasuda. Tartu linn on igal aastal rahastanud ravikindlustuseta isikutele osutatud ambulatoorset ja statsionaarset ravi vastavalt raviasutuste esitatud arvetele.

Lisaks haigekassapoolsele finantseerimisele on linna eelarvest igal aastal sihtotstarbeliselt rahastatud perearstide poolt läbiviidavat eelkooliealiste laste ja üle 65aastaste elanike ennetavat tervisekontrolli.

Igal aastal on linna eelarvest eraldatud vahendeid ka 20–23aastaste harrastussportlaste tervisekontrolliks SA TÜ Kliinikumi spordimeditsiinikeskuses ja laste vältimatu abi visiiditasu doteerimiseks SA TÜ Kliinikumis.

Lisaks tervishoiuosakonna poolt läbiviidavale tervist edendavale tegevusele on linna eelarvest igal aastal rahastatud kodanikealgatuslikke tervist edendavaid projekte. Prioriteetsed valdkonnad projektide rahastamisel on olnud tervisekasvatus ja tervisealane nõustamine, eri eärühmi haaravad terviseüritused, HIV/AIDSi ja teiste suguhaiguste ennetamine, alkoholismi ja narkomaania ennetus, ravi ja rehabilitatsioon ning südameveresoonkonna haiguste ennetus.

## Hooliva linna arengutaseme näitajad

Tervishoid	2007	2008	2009	2010	Sihtnäit 2013
Perearsti nimistute arv	59	59	59	60	62
Statsionaarse hooldusravi kohtade arv	90	92	95	95	115

Sotsiaalhoolekanne	2007	2008	2009	2010	Sihtnäit 2013
Registreeritud töötuse osatähtsus tööealisest elanikkonnast (16 kuni pensioniiga) võrrelduna Eesti keskmisega, %	Eestis 1,7 Tartus 1,0	Eestis 3,6 Tartus 2,5	Eestis 13,4 Tartus 7,8	Eestis 10,1 Tartus 5,3	madalam Eesti keskmisest
Vältimatu sotsiaalabi vajajate osakaal täisealisest elanikkonnast (18 kuni pensioniiga), %	0,5	0,5	0,5	0,4	<0,4
Toetavaid sotsiaalteenuseid saanud puudega laste osatähtsus puuetega laste üldarvust, %	30	33	48	48	50
Eakate ööpäevaringse hoolduskohtade arv	240	222	264	265	300
Kohaliku omavalitsuse poolt pakutavate avalike teenuste arv sotsiaalhoolekandes	40	43	44	44	45



sh äri- või mittetulundusühingutele delegeritud teenuste arv	24	25	24	24	26
sh sotsiaalabiosakonna, allasutuste ja linna sihtasutuse osutavate teenuste arv	16	18	20	20	19

Eakate ööpäevaringse hoolduskohtade arv on kogu arenguperioodi jooksul suurenenud 240 kohalt 265 kohani. Olemasolev kohtade arv katab täielikult omavalitsuse vajaduse teenuse kohtade järele võimaldades teenusele suunata kõik abivajajad ja toetada ka pereliikmeid hoolduskohustuse täitmisel.

Kohaliku omavalitsuse poolt pakutavate avalike teenuste arv sotsiaalhoolekandes on kogu arenguperioodi jooksul suurenenud 40 teenuselt 44le. Eakate ja puuetega isikute sotsiaalhoolekande valdkonnas on uuteks teenusepakujateks äriühingud. Äriühingute senisest suuremat huvi sotsiaalteenuste pakumisel saab hinnata positiivseks.

## LOOV LINN

### Aastatel 2007–2011 valminud suuremad kultuuriobjektid

2007. aasta sügisel avati Eesti ühes kirevama ajalooa seltsimajas ja eesti teatri sünnipaigas, Jaama 14 hoones Tartu laulupeomuseum, kus said ruumid ka Vanemuise Selts ja Emajõe Suveteater. Muuseumihoone juurde kuulvas paviljoniga pargis toimuvad kontserdid ja etendused.

2007. aasta sügisel tähistas Tartu Ülikool oma 375. aastapäeva. Tänu sellele said kesklinnas paljud hooned värsket värvi ja tänavad uue katte. Renoveeritud von Bocki maja raekojapoolne otsasein sai ülikooli peahoonet kujutava seinamaali, mis on 19. sajandi gravüüri koopia, Jakobi tänava poolset otsaseina kaunistavad Alar Madissoni fotod ülikooli legendaarsetest õppejõududest. Mälestusplaatidega tähistati ülikooli esimesi asukohti Jakobi tänaval Toomemäe nõlval ja Jaani 8 hoonel.

Aastatel 2007–2011 on linnapilti lisandunud mitmeid uusi väikevorme ja linnakujunduslikke elemente. Restaureeritud ja uuendatud on mitmeid tänavaid ning tänavakujunduses on enam hakatud tähelepanu pöörama kaasaegsete arhitektuursete võtetega keskkonda sobivate väikevormide kujundamisele ja ehitamisele.

Jätkati 2001. aastal alguse saanud restaureerimistoetuste andmist, et aidata kaasa miljöväärtuslikel hoonestusaladel asuvate ajalooliste ehitiste kultuuriväärtuste säilitamisele või taastamisele. Aastatel 2007–2009 anti restaureerimistoetust 173 objektile arhitektuuridetailide restaureerimiseks või taastamiseks. Eelarvevõimaluste piiratuse tõttu 2010. aastal restaureerimistoetusi ei jagatud, kuid 2011. aastal toetuste andmist jätkati ja toetust maksti 22 380 euro ulatuses 38-le taotlejale. Lisaks on linn igal aastal toetanud ka mitmete pühakodade renoveerimist. Toetust on saanud Jaani kirik, Pauluse kirik, roomakatoliku kirik ja Tartu Maarja kirik. Toetatud on ka Toomkiriku konserveerimistööid.

Tartu linnaruum on rikastunud mitmete uute mälestusmärkide või monumentidega. 2007. aastal lisandus linnapilti kaks monumenti. Tartu Ülikooli rajajale Johan Skyttele Toomemäele riigikohtu hoone ette paigutatud monumendi (autorid Tiiu Kirsipuu, Ain Rööpson) avas Rootsi kuninganna Silvia. Semiootik Juri Lotman sai ülikooli raamatukogu juurde torudest, veest ja valgusest mälestusmärgi (autorid Mati Karmin, Andres Lunge). 2008. aastal täienes

linnaruum samuti kahe monumendiga. Haridus- ja teadusministeeriumi hoone ees olevas pargis avati Eesti esimese haridusministri ja eestikeelse ülikooli rajaja Peeter Põllu monument (skulptor Ekke Väli, arhitekt Ain Rööpson). Skulptor Mati Karmini lustakas seamonument paigaldati turuhoone juurde 2008. aastal. Tartu muusikapäevade 30. sünnipäeva puhul paigutati 2009. aastal Tartu Üliõpilasmaja tellimisel Vanemuise kontserdimaja juurde skulptor Tiiu Kirsipuu modelleeritud kuju „Eesti muusikule”.

Tartule on tavapäraseks saanud igal aastal lastekaitsepäevaks avada linnas uus mänguväljak. 2007. aastal avati Tähtveres ekstreemsete atraktsioonidega laste- ja noortepark. 2008. aastal valmis Sõbra tänava mänguväljak ning 2009. aastal avati Veeriku pargi mänguväljak, mille loomisel võeti arvesse ka laste ja noorte enda arvamust. 2010. aastal rajati uus mänguväljak Ihaste linnaossa. 2011. aastal paigaldati Ropka pargi lõunapoosesse pargiossa mängu- ja spordivahendeid ja rajati tänavakorvpalliväljak. Paigaldati ronimispüramiid-karussell *Mini Huck*, väli lauatennis *Eibe* ning korvpalliplatsi juurde istumisreelingud. Atraktsioonidele rajati ka turvaväljakud, liivakattega karusselliväljak ja sõelmetega kaetud lauatenniseväljak. Tänavakorvpalliväljak kaeti asfaltkattega.

Kui varasematel perioodidel on linn spordirajatistesse investeerides lähtunud eelkõige sisetingimuste parendamisele, siis viimastel aastatel on järjest enam hakatud mõtlema tervisespordi välitingimuste parendamisele. Rajatud on Vana-Narva maantee kergliiklustee, Ihaste kergliiklustee ja renoveeritud Raja tänava terviserada, kus ligi kilomeetri pikkune jooksurada kaeti hakkepuiduga, 2011. aastal sai terviserada ka valgustuse. 2011. aastal valmis ka uus BMX spordihall.

2008. aastal sai Tamme staadionist kui Tartu ühest vanimast spordirajatistest rekonstrueerimise käigus kõigile rahvusvahelistele nõuetele vastav jalgpalli- ja kergejõustikustaadion. 2011. aastal valmis ka uus tribüünihooned, mis mahutab üle 1500 pealtvaataja.

2008. aastal võeti kultuuri hüvanguks kasutusse mitmeid uusi kohti. Linnavalitsus andis kultuuriosakonna kasutusse kolm hoonet Kalevi tänavas loomemajanduskeskuse rajamiseks. 2009. aastal asutati sihtasutus Tartu Loomemajanduskeskus, mis koordineerib loomemajandust Tartus, jagades teavet ja korraldades erialaseid täienduskoolitusi ning pakkudes inkubatsiooniteenust. Samal aastal rajati vanasse pärmivabrikusse Tartu kultuuritehas. See ettevõtmine pärjati ka Tartu aasta kultuurisündmuse tiitliga. 2011. Aastal valmis Tartu Loomemajanduskeskuse teine maja (Kalevi 15)

2010. aastal avati Tartu mänguasjumuuseumi teatrimaja, mis on tõenäoliselt kogu maailmas ainulaadne kultuurikeskus, kus lastele ja peredele mõeldud teater saab inspiratsiooni muuseumist. 18. sajandist pärinev hoone on üks vanemaid puitehitisi Tartu vanalinnas. Hoone keldrist leiti keskaegsete hoonete müüre ning haruldane hüpokaustahi.

Jaani kvartalis avati 2010. aastal Antoniuse õue gildimaja. Vastrenoveeritud hoones alustasid tööd laste loovuskoda ja õpitoad täiskasvanutele. Majas asuvad sepikoda ning naha- ja tekstiilikunstnike külaliskojad. Gildisaalis toimuvad tarbekunstinäitused ja kultuuriüritused. Õuel asuval tantsuplatsil, laval, terrassil ja galeriis toimuvad regulaarselt kontserdid, etendused, laadad ning näitused.

Valmis Baltimaade esimese teaduskeskuse Ahhaa hoone, mille ehitamist Emajõe lähedal Tigutorni naabruses alustati juba 2009. aastal. Teaduskeskuse rajamist toetasid Ettevõtlike Arendamise Sihtasutus, Eesti riik ja Tartu linn. Maja avati külastajatele 2011. aasta kevadel.

### **Kultuuritöö**

2009. aasta juunis toimus Tartu laulupidu 8000 laulja, tantsija ja pillimängijaga. Sellega tähistati 140 aasta möödumist Eesti esimesest üldlaulupeost. Juubeli puhul anti välja ka Tartumaa laulupidude album.

Aastatel 2007–2011 moodustasid kultuuriprojektide toetused linna eelarvest alla ühe protsendi. Arengukavas plaanitud osakaalu tõusu asemel 1,1 protsendini on nelja aasta jooksul toimunud kultuuriprojektide eelarve osakaalu vähenemine linna eelarves ühelt protsendilt 0,7 protsendile.

Suuremad toetuse saajad kultuuriprojektide eelarvest on Tartu hansapäevad, Emajõe Suveteater, teatrifestival Draama, filmifestival tARTuFF, Tartu tudengipäevad, kirjandusfestival Prima Vista, festival Klaaspärlimäng, Tartu laulupidu (2009), EELK kirikupäev ja vaimulik laulupidu (2010).

Positiivset tõusu on nelja aasta jooksul näha tartlaste huvitegevuses osalemises: tõusnud on linna huvialakoolide õpilaste osatähtsus 7–19aastaste õpilaste seas (5,5 % → 5,8 %), linnalt toetust saavate erahuvikoolide õpilaste osatähtsus 7–19aastaste õpilaste seas (6,0 % → 8,6%), rahvakultuurialase huvitegevusega hõlmatud laste ja noorte osatähtsus 7–26aastaste laste ja noorte seas (1,6 % → 2,7 %) ning ka rahvakultuurialase huvitegevusega hõlmatud eakate osatähtsus elanikkonnast vanuses 60 ja vanemad (0,6 % → 1,3 %).

Lisaks huvitegevuse korraldamise toetusele anti 2007. aastal linna eelarvest esinemisriiete toetust koolinoorte kollektiividele, kes osalesid noorte laulu- ja tantsupeol ning folkloorifestivalil Baltika ja 2008. aastal esinemisriiete toetust kõrgkoolide kontsertkollektiividele.

Tõusvat trendi on nelja aasta jooksul näidanud ka teatrite, muuseumite, kontserdiasutuste ja kinode külastuste arv.

Tõusnud on Kultuuriakna külastajate arv ning pidevalt tuleb juurde partnereid, kes Kultuuriakna infot edastavad. Kultuuriakna kaudu läheb Tartu sündmuste info automaatselt edasi paljudesse üle-eestilistesse portaalidesse.

### **Noorsootöö**

2008. aastal käivitati noorte omaalgatuslike projektide toetus, mille kaudu viidi ellu 44 noorte poolt pakutud head ideed.

2009. aastal käivitatud noorteühingu toetus on võimaldanud suurendada noorte osalust Tartu linna elus.

Noortele suunatud veebipõhine infoportaali [www.tartunoored.ee](http://www.tartunoored.ee) uuendati 2010. aastal, mis mõneti vähendas kasutajate hulka võrreldes 2009. aastaga.

Noorsootöövaldkonnas huvitegevuse toetust saanud laste arv on aastate jooksul suurenenud 11 protsenti. Kolmanda sektori noortekeskuste arv on seevastu vähenenud üheksalt kolmele.

Arvu vähenemine on seotud kahe munitsipaalnoortekeskuse funktsioonide laiendamisega, mis omakorda aitab tagada paremini teenuse jätkusuutlikkust ja kvaliteeti.

Laagrites osalevate toetust saanud laste arv on aastate lõikes kõikunud. Suurenenud on vähekindlustatud perede laste laagris osalejate arv (2007. a 100 → 2010. a 180) ja vähenenud töömalevas osalevate noorte arv (2007. a 860 → 2010. a 444). Töömaleva puhul on osalejate arvu vähenemine seotud raskusega leida ajutisi töövõimalusi noortele. Samuti on mõned varem Tartu linnalt toetust saanud juriidilised isikud asunud ise oma vahenditega töömalevat korraldama.

2011. aastal toimus uue noortekeskuse projekteerimine.

### **Sport**

Aastatel 2007–2011 olid noortesporti huvitegevuse põhieesmärkideks klubides tehtava töö kvaliteedi tõstmine treenerite kutsekvalifikatsiooni taseme tõusu kaudu, spordimeisterlikkuse tõusu ja väiksemate klubide liitumise ja toetuste andmise süsteemi täiustamise kaudu ning huvitegevuse arendamiseks antava linnapoolse toetuse suurendamine.

Vaatamata üldhariduskoolide õpilaste arvu vähenemisele ning uute huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimaluste lisandumisele, on spordiklubides ja eraspordikoolides käivate laste ja noorte arv jäänud samale tasemele. Võrreldes 2007. aastaga, kui linn toetas 4500 noorsportlase tegevust, suurenes alates 2008. aastast toetust saavate klubiliikmete arv 4600ni. Toetused noorte spordialasesse huvitegevusse on sel perioodil kasvanud 18 protsendini.

Noortesporti täiustatud toetussüsteem on aidanud kaasa treenerite huvile tõsta oma kutsekvalifikatsiooni taset. 2010. aasta seisuga on Tartus treeneri kutsekvalifikatsiooni (1.–5. aste) 427 treeneril, neist 46 protsendil on kolmas või kõrgem aste. Võrreldes 2007. aastaga on kõrgema astme treenerite osakaal kasvanud 11 protsendi võrra.

2008. aastal käivitus vabariigis spordiklubide register, mille tulemusena korrastus ka aktiivselt tegutsevate klubide nimekiri. Sellest tekkis ka hetkeline langus end registris registreerunud ja oma tegevusest teavitavate klubide arvus. Samas võimaldab register korrastada tegutsevate klubide maastikku ning annab edaspidi õige informatsiooni aktiivsete ja mitteaktiivsete klubide kohta.

Läbi aastate on toetatud keskmiselt 190 erinevat spordiüritust ja -projekti. Spordiüritused jagunevad: maineüritused, traditsioonilised üritused, rahvaspordiüritused, saavutussport (Tartu MV korraldamine, osalemine vabariiklikel tiitlivõistlustel, esindusvõistkondade toetused) ja muud spordiprojektid. Lisaks on antud toetusi osalemiseks rahvusvahelistel võistlustel ja spordivarustuse soetamiseks. Suuremad toetused on läinud mainesündmuste toetusteks (Klubi Tartu Maraton üritused, Miss Valentine, Tartus korraldatavad rahvusvahelised suurvõistlused) ja linna esindusvõistkondade (Tartu Ülikool/Rock korvpallis, Tartu Tammeka jalgpallis, Tartu Pere Leib võrkpallis ning Tartu Kalev/Välk jäähokis).

Eelarveliste vahendite vähenemise tõttu on vähenenud toetused spordiprojektidele ja –üritustele. Vaatamata majanduslangusele ei ole linn loobunud maine- ja traditsiooniliste ürituste toetamisest, kuid on vähendatud mahus toetanud esindusvõistkondade tiitlivõistlustel osalemist.

Tänu headele treening- ja võistlustingimustele, aktiivsetele klubidele ja Tartu spordi heale mainele on järjest rohkem Tartus korraldatavaid üritusi rahvusvahelises spordikalendris ning üha enam on heal tasemel sportlasi osalenud siinsetel rahvusvahelistel võistlustel.

2011. aasta olulisematest kultuuriüritustest, festivalidest ja ettevõtmistest saab esile tõsta järgmisi:

- põhjamaade sõpruslinnade kohtumine ja noortefestival;
- rahvusvaheline folkloorifestival Europeade;
- Tartu kaasaegse kunsti festival ART IST KUKU NU UT;
- Tartu jazz- ja rütmimuusika festival Idee Jazz;
- Tartu Uus Teater oli särav Eesti teatrimaastikul.;
- taaselustati Vanemuise suvekontsertide traditsioon;
- galakontsert Kassitoomel;
- Tartus toimusid rühmvõimlemise maailmameistrivõistlused, kus lisaks Eesti võimlejatele osalesid veel 11 riigi esindajad;
- edukad olid Tartu noored pianistid. A. Russaku nim. XIV noorte pianistide konkursil saavutati viis I kohta ja viis III kohta;
- septembris alustas tööd Trükimuseumi graafikakeskus. Koostöös Tartu Lastekunstikooli, Tartu Kunstikooli ja Tartu Kunstnike Liiduga on sisustatud Eesti üks võimalusterohkeim stuudio klassikaliste graafikatehnikate ja tähelaoga kõrgtrüki viljelemiseks;
- noortekeskuse Lille Maja korraldatud Foorumteatri õpitoad Tartu linna kuues koolis vägivalla ennetamise teemal;
- Lille Jõulumaa 2011 "Rohelised Jõulud". Laste ja noorte jõuluürituste korraldamisel hea koostöö erasektoriga - suurimad partnerid olid Tartu Kaubamaja ja Vilde Tervisekohvik;
- Tartu Mänguasjamuseumi Teatri Kodus pakuti koostöös teatriga Vanemuine kvaliteetseid lasteetendusi;
- Tartu Linnamuseumi näitus "Poriveski kõrts", mis keskendus keskaegse linnaäärse kõrtsi hõngu ja olemust edasiandva atmosfääri loomisele, valiti Eesti Muuseumide Aastaauhinna nominendiks;
- Tartu Linnamuseumis toimus KGB kongide muuseumi 10-le aastapäevale pühendatud rahvusvaheline konverents "Kommunistliku režiimi kuritegudele ja vastupanuvõitlusele keskenduvad muuseumid Ida-Euroopas. 20 aastat pärast Nõukogude Liidu lagunemist";
- Tartu Linnaraamatukogus alustati lugerite/e-raamatute laenutamist. Sellega käib kaasas ka teatava hulga e-raamatute loomine, koostöös Eesti Kirjandusmuuseumiga. Lugejad on teenuse väga hästi vastu võtnud ja vajadus on teenuse laiendamiseks. Põhiliselt tuleks laenutatavat materjali (raamatuid) juurde muretseda.

## **Turism**

2007. aastal ööbis Tartu majutusasutustes 132 512 turisti, kellest ligi 56 protsenti olid siseturistid. 2007. aastal ületas siseturistide arv esimest korda välituristide arvu. Välituristide arvu langustrendi esines 2007. aastal terves Eestis. Põhiliseks languse põhjuseks võis pidada soomlaste vähenenud huvi Eesti vastu. Samas saab positiivse trendina nimetada 2007. aasta kohta, et Tartu oli üks väheseid piirkondi Eestis, kus välituristide arv siiski suurenes (Eestis keskmiselt langes 2,8 protsenti, Tartus tõusis 5,6 protsenti).

Kui 2007. aastal välituristide arv võrreldes eelneva aastaga vähenes, siis 2008. aastal välituristide arv taas kord tõusis (17 protsenti). Oma rolli selles mängis kindlasti ka Eesti liitumine Schengeni viisaruumiga 2007. aasta lõpus. 2008. aastal ööbis Tartu majutusasutustes 151 096 turisti, mis oli 14 protsenti enam kui 2007. aastal.

2009. aasta oli üldises majandussituatsioonis raske aasta ka turismisektorile. See kajastub selgelt ka Tartu ja Eesti majutatud turistide statistikas. Terves Eestis langes majutatud turistide arv 9,7 protsenti ja Tartus 13,4 protsenti.

2010. aastal ööbis Tartu majutusasutustes seitse protsenti rohkem turiste kui 2009. aastal. Mobiilipositsioneerimise andmetel külastas Tartut 2010. aastal kokku 373 000 välituristi, mis on 24 protsenti enam kui aasta varem. Enim kasvas Poolast tulnud küllastajate arv (68 protsenti), aga ka Tartu jaoks olulisemad sihtturud Soome, Läti, Venemaa ja Rootsi näitasid küllastajate arvu kasvu vastavalt 12, 19, 38 ja 36 protsenti. Kui varasematel aastatel on Eesti elanikud külastanud Tartut peamiselt tööreiside tõttu, siis 2010. aastal on rohkem külastatud Tartut puhkuse eesmärgil. Ka välisküllastajad käivad Tartus pigem puhkust veetmas. Võrreldes Eesti elanikega, võtavad välisküllastajad enam osa Tartus toimuvatest konverentsidest. 2010. aastal osales Tartus toimuvatel konverentsidel 3258 Eesti elanikku ja 4166 välisküllastajat.

Välituristid külastavad Tartut eelkõige suvekuudel. Kindlasti aitab välituristide arvu kasvule kaasa rahvusvaheliste ürituste toimumine Tartus. Siseturistid külastavad Tartut aastaringselt, kuid väike langus on täheldatav suvekuudel.

Neli korda aastas koostatakse põhjalik ülevaade turistide külastustest Tartus. Koostöös Tartu turismiettevõtjatega on toimunud neli aastat järjest Tartut siseturistidele tutvustav suvekampaania „Tartus näeme“, kus turistidele tutvustati Tartut kui suvise puhkuse veetmise kohta. Kampaania on olnud edukas ja leidnud positiivset vastukaja nii teiste linnade kui ka kampaanias osalenud Tartu ettevõtjate poolt. Turismiettevõtjad olid kaasatud nii kampaania kontseptsiooni välja töötamisse kui ka rahastamisse (50 protsenti kampaania eelarvest tuli toetusena ettevõtjatel).

Kvartaalselt ilmusid meedias artiklid turistide liikumisest ja olulisusest Tartus. Pidevalt anti välja erinevaid trükiseid lähtuvalt sihtgruppide spetsiifikast. Turismitrükistel kasutatakse „Tartus näeme“ logo ning oranži tunnusvärvi. Neli korda aastas anti välja eestikeelset e-infokirja „Tartumaa Turismi Teataja“, mis vahendab Tartu linna ja maakonna turismiuudiseid. Välisministeeriumi vahendusel varustati Eesti välisesindusi Tartu turismitrükistega. Kaks korda aastas anti välja Tartu turismi infokirja inglise keeles, mis saadeti kõigile Tartu välispartneritele ja välisajakirjanike/reisikorraldajate infolisti. Samuti ilmub alates 2009. aastast kaks korda aastas inglise- ja rootsikeelne Tartu ja Lõuna-Eesti turismipakette sisaldav e-infokiri. 2009. aastal ilmus e-infokiri EASi kaasabil ühe korra ka saksa keeles.

Tartu linn lööb aktiivselt kaasa Läänemere Linnade Liidu (UBC) ja Balti Turismikomisjoni (BTC) töös ning kuulub kaasaegse hansaliikumise võrgustikku, osaledes igal aastal rahvusvahelistel hansapäevadel. Osaleti ka turismimessidel ja korraldati tootetutvustusreise välisriikide ajakirjanikele ja reisikorraldajatele. 2009. aastal külastas erinevatel tutvumisreisidel Tartut 216 reisikorraldajat ja ajakirjanikku, mis võrreldes 2008. aastaga oli ligi poole suurem arv (2008. aastal 128). 2010. aastal käis erinevate pressireiside raames

Tartuga tutvumas 180 ajakirjanikku ja reisikorraldajat. Külastajaid oli Eestist, Soomest, Rootsist, Venemaalt, Lätist, Saksamaalt, aga ka Hispaaniast, Itaaliast, Tšehhist ja Hiinast.

2007. aastal avati Raekoja esimesel korrusel Tartu infokeskus, mis sidus tervikuks senise Tartu Linnavolikogu ja –valitsuse infopunkti ning Tartumaa Turismiinfokeskuse. Loodi mitmekesised võimalused nii linlaste kui ka turistide teenendamiseks. Samal aastal käivitati ka Tartu konverentsibüroo, mis tutvustab aktiivselt Tartut kui konverentslinna ning organiseerib koostööd ettevõtjate vahel. Koostöös erasektoriga pakub Tartu Konverentsibüroo erinevad *pre-* ja *post-*tuure ning *incentive* teenuseid. Konverentsiturismi ettevõtetel on võimalik tutvustada pakutavaid tooteid ja teenuseid Tartu konverentsisaadiku programmi raames (saadikute infokiri, infoseminarid). 2008. aastal avati ka Eesti Konverentsibüroo, mille üheks asutajaliikmeks oli Tartu linn.

Aastatel 2008 ja 2010 korraldati Tartu suvekülastaja uuring, et teada saada turistide arvamusi Tartu kui turismi sihtkoha erinevate aspektide kohta.

2009. aastal tõlgiti visittartu.com lehekülge lisaks eesti, inglise, vene, soome ja saksa keelele ka läti ja rootsi keelde. Samuti sai visittartu.com veeb varustatud jaapani-, hispaania-, prantsuse- poola- ja itaaliakeelsete lühitutvustustega Tartust. Lisaks loodi 2009. aastal inglisekeelne Tartu & South-Estonia Facebooki konto.

### Loova linna arengutaseme näitajad

Kultuur	2007	2008	2009	2010	Sihtnäit 2013
Kultuuriprojektide toetused linna tegevuskuludest, %	1,0	0,8	0,8	0,7	1,1
Väljastpoolt Tartut pärit loojatele mõeldud soodsa rendiga ajutiste tegevuspindade arv (k.a. külalisateljeed ja -studiod)	-	1	-	2	5
Tartu loomemajanduskeskuse inkubatsiooniperioodi läbinud loovettevõtete arv	-	-	-	-	15
Linna huvialakoolide õpilaste osatähtsus 7–19aastaste õpilaste seas, %	5,5	5,6	5,3	5,8	6,0
Linnalt toetust saavate erahuvikoolide õpilaste osatähtsus 7–19aastaste õpilaste seas, %	6,0	6,6	7,6	8,6	7,0
Rahvakultuurialase huvitegevusega hõlmatud laste ja noorte osatähtsus 7–26aastaste laste ja noorte seas, %	1,6	2,0	2,1	2,7	2,5
Rahvakultuurialase huvitegevusega hõlmatud eakate osatähtsus elanikkonnast vanuses 60 ja vanemad, %	0,6	1,0	1,2	1,3	1,5
Teatrite, kontserdiasutuste ja kinode külastuste arv	524 678	502 858	612 960	683 586	600 000
Muuseumide ja galeriide külastuste arv	212 943	308 130	342 436	345 419	400 000
Kultuuriakna registreeritud kasutajate arv	387	350	349	376	400
Kultuuriakna keskmine külastuste arv päevas	2 700	3 500	2 650	3 674	4 000

Suuremat osa kultuuri valdkonna arengutaseme näitajatest iseloomustab positiivne trend ja kolme näitaja osas on 2013. aastaks seatud sihtnäit juba saavutatud ja ületatud. Vähenenud on vaid kultuuriprojektidele eraldatud toetuste osakaal linnaelarve tegevuskuludest.

<b>Noorsootöö</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnäit 2013</b>
Rahastatud omaalgatuslike noorteprojektide osatähtsus kõigist rahastatud noorteprojektidest, %	-	5	5,7	2,5	6,0
Noortele suunatud veebipõhise infokeskkonna keskmine külastuste arv kuus	-	800	1500	1314	3000
Tehnika, teaduse ja kaasaegsete tehnoloogiatega seotud huviringide osatähtsus huviringidest, %	24,0	31,0	29,4	31,4	35,0

Noorsootöös on kõikide arengutaseme näitajate osas liigunud püstitatud eesmärkide suunas.

<b>Sport</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnäit 2013</b>
Sportlikku tegevusse kaasatud üldhariduskoolide õpilaste osatähtsus kõigist õpilastest, %	50	50	51	50	75
Virtuaalses keskkonnas oma tegevust kajastavate spordiklubide osatähtsus kõigist spordiklubidest, %	90	91	90	88	100
Linnaosade arv (kokku 17), kus on vähemalt üks heas korras avalik tervisespordirada või -paik	7	8	8	8	10
Kolmanda astme kutsekvalifikatsiooniga treenerite osatähtsus kõigist treeneritest, %	35	39	42	46	75
Spordialade arv, mille üritused on kantud rahvusvahelisse kalendrisse	4	6	8	9	7

Ka spordivaldkonna arengutaseme näitajaid iseloomustab 2007. aastaga võrreldes suures osas positiivne trend. Vaatamata sellele, et üldhariduskoolide õpilaste osakaal on vähenenud ja lisandunud on uusi huvitegevuse võimalusi, pole õnnestunud tõsta sportlikku tegevusse kaasatud õpilaste osatähtsust, mis nelja aasta jooksul on jäänud 50 protsendi tasemele. Pisut vähenenud on virtuaalses keskkonnas oma tegevust kajastavate spordiklubide osatähtsus, mis võib olla tingitud riikliku spordiklubide registri käivitumisest.

<b>Turism</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>Sihtnäit 2013</b>
Tartus majutatud siseturistide arv	73 562	82 230	66 863	74 544	101 092
Tartus majutatud välituristide arv	58 950	68 866	63 936	65 170	116 122
Tartus viibitud keskmine ööde arv	1,56	1,66	1,62	1,61	1,77
Kõige väiksem turistide osatähtsus aasta majutatute arvust kuus, %	5,7	5,2	5,5	5,3	6,5
Konverentsituristide osatähtsus majutatute koguarvust, %	6,7	6,1	4,9	5,3	8,0



## Lisa 2

### Kasutatud kirjandus

Eesti Vabariigi Valitsus. Eesti eluasemevaldkonna arengukava 2008–2013

Karin-Liis Haljaste, Aado Keskpaik, Rivo Noorkõiv, Andrus Pirso, Veiko Sepp. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. EV Siseministeerium, Geomedia, Tartu-Tallinn 2007

Kersti Aro. Ankeetküsitluse „Tartu ja tartlased 2008“ tulemused

Mare Ainsaar. "Tartu linna rahvastiku prognoos 2002–2017"

Tartu Linnavalitsus. Arengustrateegia „Tartu 2030“

Tartu Linnavalitsus. Statistiline ülevaade „Tartu 2007“

Tartu Linnavalitsus. Statistiline ülevaade „Tartu 2008“

Tartu Linnavalitsus. Statistiline ülevaade „Tartu 2009“

Tartu Linnavalitsus. Statistiline ülevaade „Tartu 2010“

Tartu Linnavalitsus. Tartu Agenda 21

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna arengukava aastateks 2007–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna ettevõtluse arengukava 2007–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna jäätmekava 2010–2014

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna keskkonna arengukava 2006–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna kultuuri, spordi ja noorsootöö arengukava aastateks 2008–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna liiklusohutusprogramm 2011–2015

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna munitsipaalõppeasutuste süsteemi arengukava aastateks 2008–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna sotsiaalhoolekande arengukava

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna transpordi arengukava 2012–2020 (projekt)

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna turismi arengukava 2008–2013

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2012–2025 (projekt)

Tartu Linnavalitsus. Tartu linna üldplaneering  
Tartu Regiooni Energiaagentuur. Säästva elamumajanduse ja energeetika programm

Tartu suvekülastaja uuring 2010

<http://www.vabatahtlikud.ee/>